ВІСТІ
КОМБАТАНТА

4

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2002

Конто

БУЛАВА

у Кредитовій Спілці Будучність
з пошаною до Вас!

Дозвольте нам
улегшити Ваші
сріблі роки
безтурботними
фінансовими
послугами

Безкоштовні Грошеві Перекази

Безкоштовні Подорожні Чеки

Бонус 1/4 % на термінових депозитах

Бонус 1/4 %.на американському ощадному конті

– **для членів у віці 65 років вгору** –

2280 Bloor St. W., Toronto M6S 1N9 (416) 763-6883
1891 Rathburn Rd. E., Mississauga L4W 1M6 (905) 238-1273
221 Milner Ave., Scarborough M1S 4P4 (416) 299-7291
239 Kenilworth Ave. N., Hamilton L8H 4S4 (905) 545-5645
913 Carling Ave., Ottawa K1Y 4E3 (613) 722-7075

ВІСТІ КОМБАТАНТА

Рік 2002 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 4 (232)

ЗМІСТ

Закінчення на ст. 128

ВІСТІ КОМБАТАНТА

4

2002

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСТИ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Роман Колісник, д-р Василь Верига, Володимир Молодецький

АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247 5039

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody-Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

	Англія	Австралія
AUFC — H.Q. 49 Linden Gardens Notting Hill Gate London, W2 4HG ENGLAND	Mr. S. Wasylko 4 The Hollows Silverdale Nottingham, NG11 7FJ ENGLAND	Mr. Wasyl Stanko 3 Jean Ave. Paradise, S.A. 5075 AUSTRALIA

Typesetting and layout by

Creative Touch
COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
Toronto • St. Catharines • Buffalo
1-800-216-9136

ДО 60-ЛІТТЯ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Здавалося б, що на 12 році незалежности було б самозрозуміло й номально, як би в Україні настала злагода відносно борців за державну самостійність у 2-ій світовій війні. І якщо б Україна відзначала ювілей створення УПА, як годилося б европейській державі. Це й обіцяв Президент України в останній виборчій кампанії. На запитання Володимира Малкоша в Івано-Франківську щодо позиції відносно ветеранів 1-ої УД УНА, що у воєнні роки все таки боролися за незалежність України проти її найбільших ворогів, Президент заявив, що він за примирення усіх ветеранів України, в яких арміях вони не брали б участь підчас війни, часто по різних сторонах барикад, і він за однакові права для всіх «за еспанським зразком».

На жаль, заходи в цьому напрямі безуспішні. Ось депутати Верховної Ради відкинули пропозицію внести до порядку денного проєкт Закону *Про визнання Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії воюючою стороною у ІІ Світовій війні.* За внесенням проголосував лише 161 депутат.

До такого стану спричинився щоразу більший вплив Росії в Україні, який здобуває усе сильніші позиції, починаючи від економічних, а кінчаючи на внутрішньополітичних. Опанування інформаційного простору й засобів масової інформації, продаж за безцін індустрії та енерґетичних систем, витіснення з ужитку української мови, тиск на освіту, писання «спільної» історії і т. ін.

Голосне й вражаюче було втручання чиниками Росії у внутрішні справи України, про визнання ветеранів УПА й дивізії «Галичина» борцями за волю України, хоч в Російській Думі й громадськості йдуть намагання реабілітувати їхнього «зрадиника»–совєтського генерала Андрія Власова. Російський посол в Україні В. Чорномирдін поводиться не як дипломатичний представник чужої держави, а радше як губернатор Росії.

З таких причин відзначення 60-ліття від створення УПА знову пройшло на громадському рівні.

У Рівному відкрито пам'ятник першому головнокомандувачеві УПА генерал-хорунжому Климові Савурові (Дмитрові Клячківському). На місці постою кол. Головного штабу в с. М. Стидин Костопільського району Рівенської области споруджено Курган слави

воїнам УПА, у відкритті котрого взяв участь Віктор Ющенко, лідер бльоку «Наша Україна». По всій Західній Україні відзначено урочистостями цей ювілей.

12 жовтня у Києві відбулася урочиста академія, не в палаці «Україна» за державний кошт, а в Жовтневому палаці, за який взяли астрономічну орендну плату. Невисокої ранґи урядовець прочитав вітання від Президента. Міська влада столиці не дозволила упівцям пройти колонами по Хрещатику. Хоча вони мали на це право не тільки як ветерани війни, а просто як громадяни.

Вояки Української дивізії, котрі взяли в руки зброю з метою– спільними силами здобути українську державність, й котрі скріпили лави УПА приблизно три тисячами вишколених бійців, щиро вітають геройську Українську Повстанську Армію з її ювілеєм та бажають її воїнам кріпкого здоров'я й успіхів: щоб разом здійснити встановлення демократичної і правової Української Держави; щоб, як пророкував поет: Україна засіла у народів вільних колі.

ГОЛОВНА УПРАВА
Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

Радісних Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

Всеукраїнському Об'єднанню Ветеранів,
Спілці офіцерів України,
всім українським патріотичним ветеранським організаціям,
Крайовим і Станичним Управам та Членам Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА

бажає

ГОЛОВНА УПРАВА БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Замість коментаря

Василь ПЛЮЩ

ЧОМУ МАЙБУТНІЙ ЧАС НЕ СТАВ ТЕПЕРІШНІМ?

Згадаймо сьогодні й „Лебедине озеро"(яке, до речі, нічим не завинило перед світовою музичною культурою) по всесоюзному телебаченню вранці на Спаса 1991 року, і тривожне затишшя по всій Україні, доки генерали з Москви „уламували" тодішнє керівництво України оголосити надзвичайний стан, і загальне, бодай тимчасове, полегшення, коли на екранах УТ замість московських заставок з'явилася знайома із засідань Верховної Ради, хоч і не вкрадливо-усміхнена, а таки напружена, фізіономія Л. Кравчука, і маєво жовто-синіх прапорів навколо будинку по вул. Грушевського (тоді ще вона носила ім'я Кірова, тобто Кострікова), і проголошення Акту незалежности України 24 серпня, увічненого тепер у бронзі на споруді ВР, і ту ейфорію, яка охопила всіх нас. Хоч хто й що закидав би нині Леонідові Кравчуку, але політичної мудрости в нього не відбереш: попри тотальний спротив, насамперед, хоч як це дивно, з боку національно-демократичних сил, він усе ж таки, нутром відчуваючи, що проголошення Акту незалежности самим лише парламентом замало, зумів наполягти на Всеукраїнському референдумі, який увінчався блискучим результатом, що приголомшив буквально весь світ: понад 90 відсотків наших співвітчизників недвозначно проголосували за державний суверенітет України.

Отоді ейфорія охопила вже не тільки нас, а й поголовно наших земляків за кордоном, які, очевидячки, забувши про роки й роки поневірянь (як не своїх власних, то–батьків чи дідів) на чужих теренах, чомусь гадали, що вже наступного дня в Україні все стане так само, як „в Америці чи Канаді". Згадаймо бурхливі мітинґи тих днів, організовані та стихійні, на майданах і вулицях міст та містечок України. Які обнадійливі дієслова витали над юрбами ентузіястів, випущені полум'яними ораторами з трибун, підмостків чи підвищень через мікрофони, мегафони, просто „живим" голосом: „тепер заживемо!", „віднині в центр не перекачуватимуть наше добро!", „уперед до заможного самостійного життя!", „наведемо лад у власній хаті!" і т. ін. Над головами пурхали листівки з рясними колонками порівняльних цифр, які засвідчували, скільки всього виробляє Україна і скільки з тих набутків передає Москві... Здавалося, жар-птиця щастя, так і не впіймана багатьма поколіннями наших попередників, уже зовсім близько, не сьогодні-завтра її можна буде торкнутися рукою...

І ось сьогодні, напередодні 11-ої річниці нашої Незалежности, мабуть, у багатьох із нас виникає гірке запитання: чому ж ті високі дієслова, мовлені стоголосо у майбутньому часі так і не стали часом теперішнім? Чому в Україні, яка стільки добра всілякого виробляла, раптом зупинилася, завмерла вся економіка? Обірвалися економічні зв'язки у всесоюзному масштабі? Так, це дуже серйозна причина, але хіба не можна було предбачити цей згубний процес? Особливо після того, як Росія, підписавши в Бєлавєзькій Пущі, через кілька днів підступно, не радячись з іншими підписантами, оголосила себе спадкоємицею Радянського Союзу, а разом з тим–і всіх активів та скарбів внутрішніх і зарубіжних, нажитих спільно за сім десятків літ... Чи поменшало в Україні роботящих рук? Та ніби ж ні (хоч невблаганна статистика весь час засвідчує тривожну тенденцію до зменшення кількости населення в країні, і то не через наростання міґраційних процесів, а передовсім тому, що смертність перевищує народжуваність). Щоправда, більшість тих рук ще довго-довго мелькали на мітинґах, а не тягнулися до плуга чи до важелів верстата, але все-таки, погодьмося, так сталося тому, що не було кому належно спрямувати ті роботящі руки...

Нині модно лаяти владу, тож нам би не хотілося тут впадати в цю „дитячу хворобу". Це правда, що влада завинила перед нашими людьми, але ж не забуваймо, що ті, кого могутня визвольна хвиля піднесла на владний гребінь, самі вчилися разом з нами–і, на жаль, не на чужих помилках, набиваючи синці й гулі, інстиктивно озираючись на північний схід, звідки роками надходили відповідні реґламентовані вказівки.

Ринулися було на захід, але й там давно склався свій ринок з його жорсткими умовами, які автоматично, з порога відкидають конкурента, навіть такого нерозвиненого, як наша молода держава... У відчаї кидаємо гасло про свій намір „вступити до НАТО"–з надією здобути якісь ґарантії безпеки та економічного процвітання (цей намір вітав навіть такий „спец по Україні", як З. Бжезінський, вбачаючи в ньому панацею для України),–але не чуємо захвату від майбутніх західних партнерів, при ближчому розгляді виявляється, що йти нам до цієї мрії–роки й роки, тут не пообіцяєш, як колись відомий радянський лідер, що „нинішнє покоління українських людей житиме в НАТОвському раї"...

Втім, не вдаватимемося сьогодні до традиційного слов'янського запитання: хто винен? Набагато важливіше нині–з'ясувати, чому багатообіцяючий майбутній час так і не став теперішнім, визначитись, що ж робити далі (хоч це також традиційне для нас запи-

тання), аби наблизити сучасну Україну до країни, вибудованої в наших мріях на зорі Незалежности.

Ми вміємо будувати сучасні літаки, кораблі, танки–чому ці галузі не стали пріоритетними в нашій промисловій політиці? А, може, це саме та ланка, за яку можна було витягнути на поверхню сучасности весь економічний ланцюг?

Ми маємо надзвичайно родючі землі, на яких навіть за нинішнього занепаду сільського господарства й пекельної засухи вирощують такі врожаї, що не можемо дати їм ради. То ж чому гибіє, вмирає село, чому хлібороб не може розрахуватися за машини, пальне чи мастила?

Навіть в умовах багатостолітньої бездержавности Україна являла світові таке гроно талантів, такі незрівнянні шедеври національного мистецтва, перед якими схиляла й схиляє голову вся планета. То чому ж нині, у власній господі, ми так занедбали культурну ниву?

Час від часу любимо повторювати відому аксіому: не зумієш нагодувати власну армію–годуватимеш чужу,–і, тим не менше, Збройні Сили рік у рік перебиваються з бюджетного хліба на воду, аби лиш військовики геть не охляли, де вже там до сучасного оснащення чи бази для навчання бойового складу. Ось і виходить, що беремося до ракети–а вона влучає як не в мирний дім у Броварах, то в чужий літак, осідлуємо швидкісний винищувач–а він врізається у летовище Скнилів, одним вибухом забираючи життя десятків наших співвітчизників...

Колись, ще одинадцять років тому, деякі провидці та футурологи віщували, що Україна буде втягнута у стан перманентних виборів. Не знаємо, як інші їхні пророцтва, а це, схоже, збувається: вибори, чергові й дострокові, парляментські й президентські, референдуми чи плебісцити–усе це неодмінна атрибутика нашого буття. І кожного разу наш наївний електорат дружно прямує на виборчі дільниці із сподіваннями на кращу долю. То чи не час нашому парляментові одійти від запеклих політичних змагань до законодавчого забезпечення нормального (не шикарного) життя своїх виборців?..

Даруйте, шановні читачі, що не дуже святковими вийшли ці передсяткові роздуми. Але, гадаємо, на те й річниця, щоб озирнутися на перейдений шлях, врахувати свої (на жаль, не чужим досвідом набуті) помилки, скориґувати курс і почати бодай якийсь поступ уперед. А це можливо тільки за умови, якщо, мов зіницю ока, бергтимо Незалежність, проголошену 24 серпня 1991 року.

Київ, 22 серпня 2002 року

(Літературна Україна)

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ В ЗСА

Social Service of Ukrainian War Veterans

Ukrainian Educational & Cultural Center
700 Cedar Road, Rm-122A, Jenkintown, PA 19046
(215) 663-9519

Суспільна Служба Комбатантів (ССК) у ЗСА, в складі слідуючих Організацій на терені ЗСА: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання був. Вояків Українців в Америці, Братство кол. Вояків 1-ої УД УНА в ЗСА й Об'єднання кол. Вояків УПА в Америці й Канаді, висловлює заслужену подяку всім жертводавцям, організаціям і збірщикам за їхній труд і пожертви під час кожнорічної „Листопадової Збірки" на фонд українським воєнним інвалідам.

Це бувші воїни УПА і 1-ої УД УНА та їхні вдови в Україні і в Польщі. Їм ніхто, крім нас, не помагав і не помагає, вони вдячні Вам навіть за найменшу допомогу, яку одержують від Вас через ССК.

Редакціям української еміґраційної преси складаємо подяку за безплатне поміщування наших оголошень.

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ
БАЖАЄМО
ЖЕРТВОДАВЦЯМ, ЗБІРЩИКАМ,
ОРГАНІЗАЦІЯМ,
КОЛИШНІМ ВОЯКАМ І ЇХ РОДИНАМ
ТА ВСІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ
ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО
НОВОГО РОКУ

За Управу Суспільної Служби Комбатантів у ЗСА

Володимир Сімків – голова ***Стефан Романко – діловод***
Зенон Завадович – секретар

ЗВЕРНЕННЯ ДО КОЛИШНІХ ДИВІЗІЙНИКІВ І УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ

Управа Братства „Броди-Лев", разом з Управою Братства кол. вояків 1-ої Дивізії Української Національної Армії, звертається до ветеранів дивізії „Галичина" та до Української Громади в діяспорі за допомогою зреалізувати будову пам'ятника воякам 1-ої УД УНА та Українському Юнацтву протиповітряної оборони на „Полі Почесних Поховань", коло „Меморіялу УГА", на Кладовищі–Музею Личаківському Цвинтарі у Львові. Старання, котрі тривали понад два роки увінчались успіхом, бо виєднано згоду управи міста Львова та дирекції Музею Личаківський Цвинтар на поставлення цього пам'ятника.

На ветеранах цих військових з'єднань та членах нашої громади лежить обов'язок увіковічнення пам'яті Дивізії і Українського Юнацтва, котрі підчас 2-ої світової війни, як наслідники УСС і УГА, продовжували боротьбу за відновлення Української Дежави.

Цей пам'ятник буде стояти на промінентному місці „Поля Почесних Поховань", а також недалеко від польської ділянки цвинтаря, знаного колись як „Оброньцуф Львова–Орлента", котрий перебудував Польський уряд. При наявності польських пам'ятників, було би великою кривдою для дивізійників, коли б на цьому музейному цвинтарі у Львові, де дивізія мала свій початок, не було гідної символіки, котра би увіковічнила пам'ять про їхню боротьбу за Україну в 2-ій світовій війні.

Проєкт пам'ятника виконує група архітекторів та скульпторів, яка була відповідальна за проєктування „Меморіялу УГА". Будовою займається фірма „Ренесанс", котра була відповідальна за будову „Меморіялу УГА" та виконала пам'ятники Королеві Данилові у Львові і Тарасові Шевченкові у Варшаві.

Вважаємо, що увіковічнення пам'яті Дивізії і Юнацтва є обов'язок нас усіх. Музей Личаківський Цвинтар є історичною пам'яткою, яку щорічно відвідують тисячі людей з України та інших країн. Пам'ятник, який ми поставимо, назавжди залишиться світлою пам'яттю наших змагань за краще завтра нашого народу. У 2003 році будемо відзначувати 60-ліття від створення Дивізії й тоді відкриємо пам'ятник.

Братство „Броди-Лев" опікується могилами воїнів, котрі поклали свої голови за волю України в обох світових війнах в Україні, Австрії, Німеччині, Польщі та Італії. На його кошт поставлено пам'ятник-курган героям бою під Крутами, а 29 січня 1998 року там врочисто відзначено перший раз 80-ліття цієї битви. Під цю пору

Братство фінансує перепохоронення поляглих дивізійників в бою під Бродами (1944) на цвинтар-пам'ятник в Ляцькому-Червоному на Золочівщині, де за допомогою Братства побудовано й посвячено каплицю на цьому цвинтарі в липні 1977 р. Йдуть заходи, щоб вдержання та опіку над цвинтарем і каплицею забезпечити на будуче. Досі віднайдено та перепохоронено понад 250 тлінних останків полеглих в боях під Бродами. Розшуки за забутими могилами та перепохоронення тривають далі. Тепер займається перенесенням в Україну тлінних останків наших державних мужів з Берліну на Личаківський Цвинтар у Львові.

Прохаємо Вас зложити щедрий даток на спорудження цього пам'ятника. Ваша пожертва стане тривалим признанням для тих, котрі підчас Другої світової війни боролися за визволення свого народу серед найжорстокіших обставин.

Чеки виписувати на Brotherhood of Veterans 1st UD і слати на адресу секретаря: Mr. Kohutiak, 1508-45 Kingsbridge Garden Circle, Mississauga, ON, Canada L5R 3K4

Крайова Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Канада

Петро ГРИЦАК

НОВІ ЧАСИ, НОВІ ВІДКРИТТЯ ТА СПРАВА „ОРЛЯТ"

Останніми часами, підчас ніби офіціяльно відкритої „війни з тероризмом" в Америці й допомоги в цій війні від заінтересованих країн в Европі, далі продовжується інтенсивне вивчення усяких цікавих, нераз контроверсійних аспектів недавної історії. Згідно з тим, приходить до елективного застосування приписів Ґазької й Женевської Конвенцій, що відносяться до трактування військовополонених, утікачів та цивільного населення підчас воєнних дій, які можуть бути наслідком чи то проголошеної, чи неоголошеної війни. Ця різниця дуже важлива, бо, виглядає, що тепер модно проводити перші удари (first strikes) без формального проголошення війни, зі сторони США та деяких американських союзників. Тут варто собі пригадати, що 2-га світова війна почалася без жодного формального оголошення, попросту як „похід на Польщу", і досі ще не скінчилася формально, бо нема ще повного миру між СССР та Японією!

Наскільки тут змінилася ситуація, автор пригадує собі з власного досвіду, коли, не хотячи, сам став тимчасово військовополоненим. Було це в Перемишлі, вранці 15 вересня 1939 р., як автор, з цікавости, в неформальній пластовій уніформі, опинився на території недавної битви, на горі Знесінню, над містом Перемишлем. Його зараз заціпили застави німецької армії та відіслали на Frontsammelstelle, де був уже гурток полонених поляків, та ще лежало 4-ох вбитих німців, жертв недавного бою за Перемишль. Вартовий-німець навіть жартував з полоненими, мовляв, для вас війна вже скінчилася. На запитання автора, як довго він ще тут мусить сидіти, йому сказано: „Як скінчиться війна". Одначе якийсь інший німець, почувши, що авторові було всього 16 р., сказав йому: „Йди додому та не вештайся більше по терені недавного бою!". Це по одногодинному полоні.

Зате бачимо сьогодні в газетах і на телебаченні, що полонені (в неоголошеній війні) змушувані йти довгими колонами з піднесеними вгору руками. Підчас транспортації мають сковані руки й ноги, часами навіть закриті очі та заткані вуха. До того долучуються високопарні декларації, що це властиво не є військовополонені, а „нелеґальні комбатанти", яких затримуюча сторона має повне право так жорстоко трактувати, власне, „згідно із Женевською й Ґазькою Конвенціями". Це є прямий приклад продовження трактування військовополонених підчас 2-ої світової війни, через прийняття

нових дефініцій, як „ворожий персонал, що піддався” (Surrendered enemy personnel (SEP), англійці), чи (Separated enemy personnel, американці). Це все мало за ціль елімінувати існуючі приписи про гуманне трактування полонених, згідно з відповідними приписами міжнародних конвенцій. В подібний спосіб також альянти пробували трактувати депортованих та утікачів, доки політика західних альянтів не змінилася й вони рішили більше не йти якнайдалі на зустріч більшовикам (десь у 1947 р.).

Тепер, спеціяльно у писанні історії тих часів, бачимо поворот до тої політики та вживання характеристичних для тої політики тенденційних інформацій. Наприклад, Родс[1] подає у своїй книжці „Майстри смерти”, що відомі ще з 1941 р. Дружини Українських Націоналістів (батальйони „Нахтіґаль” і „Ролянд”) були власне зорганізовані самим Гіммлером батальйони „Ваффен СС”, які мали „наробити багато шкоди” у Львові та в Тернополі. Не подає одначе деталів „тої шкоди”. Зате, подає що Einsatzgruppe з початком липня 1941 р. звітувала, що знищила у Львові 7000 жидів. Це докладно таке саме число жертв, як перед тим подав Доріл[2] на підставі інформацій від Аронса й Льофтуса[3], приписуваних місцевим українцям. Не згадує також ані словом про т. зв. „дні Петлюри” у Львові, про які розписується Доріл, де ніби мало бути більше як 70 тисяч жертв. Можна завважити, що Родс, як популярний історик, хоче за Голокост оскаржити саме професійні, для того зорганізовані на військовий спосіб, каральні відділи, Доріл, сам ніби як академік, натискає на співучасть в тих ексцесах населення окупованих територій. Такий конкретний випадок, добре описаний, трапився в польському містечку Єдвабне[4], в липні 1941 р.

Як реакція на терор нацистів, прийшов терор альянтів, характеристично описаний у книжці „Дрезден, 45”[4], як свого роду засліплення зі сторони Черчіля, який ніби присуджує переповнене утікачами місто Дрезден на знищення. Це мало статися на прохання більшовиків, на що нема одначе жодного доказу. Це є явний приклад переганяння самих себе в терорі до цивільного населення, і є дуже характеристичним для військових дій у XX ст., без огляду на тодішні закони війни й міжнародні конвенції.

В той спосіб можна також інтерпретувати відносини між поляками й українцями, де безоглядна політична боротьба між тими двома сусідніми народами розпочалася ще в XIX ст. Польські намагання елімінувати українців як націю (це був також свого роду голокост), вкінці завершилися кривавими подіями на Волині та на Закерзонні. Хоч ці події були викликані садо-мазохістичним, вели-

кодержавним, (без великодержави!) шовінізмом одної сторони, до цього також причинилися протиукраїнська пропаґанда інших ворожих окупантів–німців та більшовиків. Також грала тут велику ролю допомога альянтів у організації терористичних підпільних з'єднань серед поляків та зорганізований збройний опір українців, масово винищуваних державними каральними силами, та „самодіяльними" бандами.

В таких обставинах виступила на міжнародну сцену знову справа докладного напису на пам'ятнику „орлят" у Львові. До колись дуже негарних відносин між обома народами, тут додається ще справа вживання як комбатантів неповнолітніх дітей 14-15 рр., та використовування того очевидного зламання воєнних законів безсоромно на свою користь. Українці, мовляв, це не є правдиве військо, а банди гірші навіть більшовиків, які не встидаються битись з дітьми й жінками! Тому ганьба їм, українцям, за таку нелицарську поведінку! Спеціяльно успішну, того роду протиукраїнську пропаґанду вів тоді відомий польський політичний генерал В. Єікорський, сам частково українського походження. До того долучувалися ще інсинуації, що українці–це властиво не жодна правдива національність, тільки „збунтовані хлопи", що намагаються ограбувати й використати ідеї поляків та інших меншин, що їх також сьогодні пропаґує „академік" Доріл[2]. Польська пропаґанда та П. Р. показалися дуже успішними. В результаті, при помочі прекрасно спорядженої й озброєної альянтами армії ген. Ґаллера (6 дивізій), сформованої для основної мети–бити більшовиків, українців остаточно розбито в Ґаличині у червні-липні 1919 р. Із 11-ти офіціяльно визнаних національностей Австро-Угорщини, українці були одинокими, що не одержали тоді, в Парижу у 1919 р., незалежности чи навіть автономії.

Тут ще можна згадати, що справа „орлят" докладно повторилася в Перемишлі. Там „орлята" зірвали місцеве тимчасове перемир'я та причинилися, в основному, до польської перемоги в самому місті, і далі до втрати Львова й невдачі українських визвольних змагань у Західній Україні. Тільки там, в Перемишлі, вже від 1994 р. стоїть їх пам'ятник, відбудований після першого, який був збурений німцями (а місцеві поляки чомусь оскаржують українців). Варто згадати, що тим разом навіть деякі українці активно брали участь у поновному відкриттю того пам'ятника. Це мимо того, що могили поляглих в УПА українців далі не користуються належною пошаною й увагою. Влада, де тільки може, робить бюрократичні трудноші з перепохованням тих поляглих на цвинтарях, і багато з них лежать далі на пасовиськах та в придорожних ровах. Великі трудноші є також із

похованням жертв цивільного населення, знищених у військових репресіях та в акціях самодіяльних банд, які у рр. 1944-47 масово винищували українське населення Закерзоння. Влада спеціяльно панічно боїться подавання віку жертв (бо виходить недвозначно, що вбивано масово також дітей), а часами цинічно записує українські жертви як поляків, яких ніби-то вбила УПА. Ті справи є описані у збірнику „Чужинче, іди скажи Україні"[5]. Треба одначе признати, що й серед поляків є голоси, що ті всі справи треба полагоджувати на базі взаємного порозуміння й пошани, наприклад, Я. Куронь.

Справа „орлят" не зникає з дискусій. На жаль, деякі голоси займають нераз ніби „невтральне" становище в тій справі та вважають становище місцевої влади у Львові не зовсім правильним (наприклад „Свобода"). Виглядає одначе, що вища українська влада не прив'язує до тих справ більшої уваги, й справою могил бійців УПА та цивільних жертв буде мусити серйозно зайнятися діяспора, при тому використовуючи можливості при ООН, та той факт що Польща, як член НАТО, мусить щось у таких справах конкретного зробити.

Використана література:

1. Richard Rhodes, "Masters of Death"–The SS Einsatzgruppen and the Invention of the Holocaust, A. A. Knopf, N. Y. 2002

2. Stephen Dorril, "MI6 Inside the Covert World of ... SIS", The Free Press, N. Y. London ... Singapore, 2000

3. M. Aarons & J. Loftus, "The Secret War against the Jews", Heinemann, 1995

4. Alexander McKee, "Dresden 1945"–The Devil's Tinderbox, Barnes & Noble, N. Y., 1982

5. Б. Гук, Т. Олещук, К. Сень, „Чужинче, іди скажи Україні"–Увічнення трагедії Закерзоння в 1944-1947 роках, Організація українців у Польщі, відділ Перемишль, Тирса Т-во з о. п., Варшава 2001

Ярослав КОЛОДІЙ

ФАТАЛЬНА ПОМИЛКА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

На різних етапах війни Б. Хмельницькому та його соратникам доводилося розв'язувати різні проблеми українського державотворення, але визначальними були такі тенденції. В період з 1648 по 1653 рр. будівництво української держави йшло по висхідній лінії, а з 1654 цей процес поступово й неухильно йде на спад і закінчується ліквідацією у 1764 р. гетьманського устрою в Україні та розгромом у 1775 р. Запорізької Січі–як останнього форпосту української державности. Аналіз джерел свідчить, що Б. Хмельницький на початку національно-визвольної війни ще не мав чіткої програми створення незалежної держави, а певний час дотримувався, за словами В. Липинського, лінії „козацького автономізму".

Вперше такі вимоги висунув під час переговорів з Польщею у березні 1648 року, а після перемог під Жовтими Водами та Корсунем, тобто в травні 1648 року, він уже говорить про „створення по Білу Церкву удільної, з визначеними кордонами держави", відновлення усіх прав і вільностей козацтва.

Так вже влітку 1649 року розпочався процес становлення української держави. Політична влада перейшла до українського уряду, виникли і почали функціонувати органи влади, відбулася заміна польського адміністративного апарату українським, що базувався на полково-сотенному принципі, розпочав свою діяльність козацький суд, успішно формувалася національна армія, намітилися важливі зміни в соціяльній структурі українського суспільства. Процес будівництва української держави поглибився восени 1648 р., коли військо Б. Хмельницького визволило західноукраїнські землі і розпочало наступ на територію етнографічної Польщі (облога Замостя). В цей період джерела вперше фіксують намір гетьмана „відняти польські володіння до Вісли", а землі, через які проходили козацькі полки, вважати своїми, залишаючи „уповноважених в містах". Фактично ставиться питання про визволення усіх українських земель і об'єднання їх у межах козацької держави.

Варто зауважити, що саме тут і саме в цей час Б. Хмельницький припустився серйозного прорахунку. Він полягав у тому, що гетьман відмовився укріпитися на західних кордонах українських земель. Замість того, щоб завершити тут створення місцевих органів влади і організацію козацьких полків, спираючись на які можна було б успішно протистояти ворогові, він фактично поступився полякам західним реґіоном.

Веселих Свят
Різдва Христового
та щасливого Нового Року

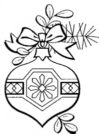

*Головній Управі Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА,
Крайовим Управам і Станицям, Братству „Броди-Лев",
редакції і адміністрації „Вістей комбатанта",
всім дивізійникам та їх родинам,
комбатантам усіх українських збройних формацій
та всій українській спільноті*

бажає

БРАТСТВО КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в ЗСА
Станиця у Філядельфії, Па.

Христос Родився!

*Веселих Свят
Різдва Христового
та
щасливого Нового Року*

*приятелям, знайомим
і всій дивізійній братії*

бажає

Іванна МАЗУРОК з родиною
Філядельфія, Па., ЗСА

Б. Хмельницький після об'єднання з Московською державою, очевидно, дуже скоро усвідомив, що договір з Москвою може мати фатальні наслідки для України. Однак український гетьман навіть у найстрашнішому сні не міг передбачити, в яку безодню нещасть, бід, страждань, знущань, рабського поневолення, ґеноциду буде кинутий „старшим братом" український народ.

Чи мала Українська держава після 1654 року перспективи для свого розвитку? Відповідь може бути однозначною–ні, не мала. У складі абсолютиської монархічної Росії Українська держава з її республіканською, демократичною формою правління була позбавлена цих перспектив. Аналіз маніфесту Катерини II від серпня 1775 р. про ліквідацію Запорізької Січі свідчить, що в основі цієї акції лежало три групи причин: політичні, соціяльні та економічні. Царизм розумів, що Запорізька Січ, яка здавна була символом свободи і незалежности, й надалі залишатиметься каталізатором антифеодальних виступів селян. Царизм турбувало зростання економічного потенціялу Запоріжжя. Царизм не влаштовувала форма внутрішнього устрою Запорізької Січі заснованого на демократичних, республіканських традиціях, які суперечили загальноімперським нормам і порядкам.

Тому, приклад договору 1654 р. доводить неможливість входження України в будь-які об'єднання з іншими державами без абсолютної ґарантії відсутности імперських структур, хай і оновлених, а також вимагає беззастережного несприйняття умов, що обмежують державну самостійність України і несуть таким чином смертельну небезпеку її незалежності.

СОБАКА ГАВКАЄ, А КАРАВАН ЙДЕ

І знову ми–дивізійники–в епіцентрі уваги, знову нагадали собі про нас наші недруги-вороженьки. На цей раз піднявся рейвах на рішення Івано-Франківської міської ради про визнання ветеранів Української дивізії „Галичина" учасниками бойових дій, їх в Івано-Франківську проживає аж 24. Всього в Галицькому Братстві колишніх вояків Дивізії, ще живих 501 чоловік, в чотирьох станицях: Львівській–190, Івано-Франківській–180, Тернопільській–74 та Дрогобицькій–57.

Вражає вороже ставлення до нас, які пройшли пекло радянського „чистилища", чужинців–всяких зайд з Російської громади, яким не до вподоби рішення нашої влади. Їм порада–бери валізу і шуруй, звідки приїхав. Цікаво, чи знайдеться ще де в світі така держава, яка стерпить такі витівки „еміґрантів". А ще краще зробити обмін, як зробили „союзники"–СРСР і Німеччина в 1939 та СРСР і Польща в 1945 роках. Тобто, наших, депортованих в Сибір, повернути на Україну, а росіян відправити в Кемерово до Тулєєва, він ними там заопікується. Відносно Кемеровського губернатора–російського казаха Амана Тулєєва, то цікаво, що він знає про Туркестанський леґіон, в якому з німцями проти СРСР воювали представники всіх народів Середньої Азії?.. Як чуються мої друзі-казахи, з якими я відбував покарання на Колимі?

Не подобається рішення українофобам з Державної Думи: Лужкову, Затуліну, Жириновському чи Лисенку, не кажучи про „рідних" яничарів, в яких на згадку про незалежну Україну починаються судороги–ціла плеяда колишніх партноменклятурників-невдах та запонадливих україножерів, які так ненавидять нас і стараються дискредитувати ідею відродження України.

Не забув про нас рідний олігарчик А. Деркач разом з вірним другом Вадимом Рабіновичем... Що вони від нас хочуть?–Всім відома притча про злодія, в якого на голові шапка горить–тобто впійманого на гарячому, і він, щоб відвернути від себе увагу, втікаючи, кричав: „Лови злодія". Ось де вершина наглості і цинізму...

На кінець війни в 1945 році проти СРСР разом з німцями воювало більше 200 тисяч українців, росіян було... більше 1 000 000 в РОА, АОНА, козачому корпусі. На бриґаді РОНА Броніслава Камінського вартує зупинитися. Була ця бригада створена в Брянській області німцями для боротьби з радянськими партизанами і своє завдання виконувала сумлінно. Особливо „подвиги" бриґади відмічені при ліквідації повстання у Варшаві, коли за вчинені звірства був розстріляний німцями сам генерал-командир бриґади. Але, на відміну від нас, росіяни та інші наші „воріженьки" є державниками і їм ніколи не було байдуже, якою мовою спілкуватися. Великий ворог радянської влади та один з вожаків білої еміґрації генерал А. Денікін, проживаючи в окупованій німцями Франції, дізнавшись про поразку німецької армії під Сталінградом, перехрестився і сказав:

–Слава Тєбє, Ґосподі!

А ми?–так і не можемо второпати чи визначитися, хто наш ворог.

Гарно пише А. Руцький в кижці „Голгофа" на стор. 161 про бажання взятого в полон вояка ЧА воювати в УПА. Коли його спитали про причину такого рішення, відповів: „Їхню роту кинули на німецькі кулемети і були великі втрати. Коли спитали офіцера, навіщо вигубили стільки людей,

той відповів: „Хрін з німі, ето всьо равно хахли".

Ось вам і братство. Дивізія „Галичина" не була елітарною дивізією СС, а „зброї СС", бо опіку над чужоземними дивізіями (а було їх 30) Гітлер доручив своїм найдовіренішим, не називають же польську армію Берлінга чи чехословацьку Свободи дивізіями НКВС, хоча організовувалися під керівництвом і наглядом „маршала" Берії.

Дивізія „Галичина" була на той час єдиною в світі, в якій вільно спілкувалися рідною мовою, співали українські патріотичні пісні та мали духовну опіку. В ній був зосереджений цвіт української свідомої молоді, нам би тепер таких 4-5 дивізій, або ще краще–по дві в кожному військовому окрузі.

По закінченні вишколу Дивізію кинули на фронт, де була розбита в „котлі" під Бродами разом з 6-ма німецькими дивізіями. З одинадцяти тисяч більше половини вирвалась з оточення і продовжували боротьбу–біля 3-х тисяч пішли в УПА, стільки ж повернулися на захід, де в рядах реорганізованої Дивізії продовжували боротьбу до кінця війни. Згідно з оцінками істориків (?), під Бродами полягло від 1,5 до 8-ми тисяч чоловік–яка дивовижна невизначеність, правильно було б до 1,5 додати і, поділивши на три, отримали б реальну цифру наших втрат–тобто 3,5–4 тисячі осіб.

Нарешті, взялися за справи дивізійні в Україні і ведеться робота в цьому напрямку в Івано-Франківській області (окремо в Рогатинському районі), Миколаївському і Дрогобицькому районах Львівщини–опрацювавши дані, можна отримати більш об'єктивну інформацію.

Миколаївщина: анкетовані мною 142 дивізійники району–з них учасниками боїв під Бродами були 119, з них 20 чол. (16,8%) загинули в боях, 24 (20,1%) попали в полон, вийшли з оточення 75 чол. (63%). Цікаві дані про тих, котрі вийшли з оточення: 39 чоловік (52%) пішли в УПА, з них загинуло в боротьбі 25 чол. (64,1%), інші були репресовані–тюремне ув'язнення, висилка чи, в кращому, випадку, факт приховання боротьби, 5 чоловік були забрані в ЧА і двоє з них, вже в ЧА, репресовані, троє воювали „до перемоги".

З часом „Галичина" стала дивізією всіх українців від Сяну до Дону і закінчила бойовий шлях в Австрії в 1945 році як 1-ша Дивізія Української Національної Армії. Більше 10 тисяч опинилося в англійському полоні, в таборах Белярія та Ріміні (Італія), де протягом двох років їх перевіряли представники СМЕРШ, очолювані ген. Ґоліковим (з відомства Берії). Як не старалися–злочинців так і не знайшли. Згодом опинилися на еміґрації в Англії, Канаді, США, Західній Европі, Австрії, Південній Америці–та де нас немає?..

Майже всі були до 1939 року громадянами Польщі, тому вдалося уникнути депортації в Радянський Союз. Повернулося після інтенсивного обробітку брехливими емісарами на „Родіну"(в СРСР) до 1000 хлопців і... поїхали транзитом в Таджикистан, де в шахтах і загубилися. Скільки разів можна наступати на ті самі граблі? Ще й зараз чекають на довірливих галичан законсервовані табори Півночі і Далекого Сходу, якщо захочемо пообніматися з старшим братом в „ЗУБРі" та „оновленій" чи старій КПУ.

Один з вождів світового пролетаріяту Ленін повчав: „Якщо ворог біситься і всяко нас обзиває–значить ви на правильному шляху, товариші!.."

***Леонід МУХА**, дивізійник.*

ДО КОГО НАЛЕЖИТЬ УКРАЇНСЬКИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР?

Про українські ЗМІ (засоби масової інформації), а тим самим, про УІП (український інформаційний простір)–не доводиться сказати щось позитивного. Вони зникають на очах. Газетні кіоски (і не лише по лівій стороні Збруча!) завалені російськомовними книжками і багатотиражними газетами. Ото ж, в державі, де живе більше як 3/4 українців–на кожного російськомовного громадянина України припадає 54 друкарські видання, а на одного україномовного–лише 7. А ця жахлива диспропорція–це беззаперечне обвинувачення державних структур. Адже є 10 стаття Конституції України, в якій чітко записано, що державною мовою є українська і що держава дбає про впровадження української мови у всі сфери життя. Найпростіший і найчесніший почин влади полягав би в тому, що кількість культурно-освітних закладів і, зокрема, публікацій, відповідала б процентному відношенню кількости населення і кількости національних меншин. Але державні чинники ігнорують цю важливу частину 10 статті, а акцентують на другій її частині, де йдеться про задоволення потреб національних меншин, тобто передусім російськомовного населення.

І все таки антиукраїнські сили в Росії і в Україні звинувачують, що в Україні ніби порушуються мовні права росіян, зчиняючи галас, щоб таким чином роздмухувати українофобські настрої „п'ятої колони".

Десь около шість років тому була створена „Рада з питань мовної політики при Президентові України". На жаль, найбільшим недоліком цієї „Ради" є не лише факт, що її постанови мало чуті–вони позбавлені виконавчого авторитету. І все ж таки, на рідкісних засіданнях цієї Ради бувають гострі суперечки між тими, які кажуть, що українське законодавство щодо УІП, попри всю його недосконалість, цілком достатнє з тими, які кажуть, що замість „Ради" потрібний „Комітет негайного захисту української мови", бо внедовзі не буде що захищати... Бо мовні справи з філологічних перейшли до політичних і в цій сфері перейдено межу, що далі вже йти нікуди. Власне, що на одному із засідань цієї Ради йшлося про те, що в Україні є програма „Українська мова", а в Росії програма „Русский язык". Але, якщо в програму „Русский язык" і так всюдисущої російської мови–влада вкладає колосальні гроші (2 мільярди долярів!), то в програму „Українська мова" не має ніодної копійки.

Веселих Свят

Різдва Христового

та

щасливого Нового Року

бажає

Петро Ярема

Louis J. Nigro – director

Orysia Dmytryk-Buzzetta

Funeral Home

129 East 7th Street – New York, N.Y. 10009

Phone: (212) 674-2568

МОДЕРНІ ОХОЛОДЖУВАНІ КАПЛИЦІ

Отож, купуємо всякі „Правды", „Известия", „Московский комсомолец" і т. п.–бо вони коштують копійки, а українська газета подвійно, а то кількакратно дорожча. Чому не брати приклад у країнах Прибалтики, як це робити: там немає заборони на російськомовні видання, але за те встановлено високий податок на пресу, що йде з Москви, а отриманий капітал іде на розвиток національних видань.

Проблематичними є не лише завал чужої преси, але також ліцензії для місцевих багатотиражних публікацій, які, користуючись байдужістю (вседозволеність!) державних структур, безкарно порушують мовні закони України. В авторитарних, а ще більше–в диктаторських державах, влада свідомо застосовує політику витіснювання мов меншостей, з метою їх асиміляції. Але в Україні є та обставина, що політику антинародного дарвінізму застосовується до мови корінної нації, яка опинилася на становищі нацменшини на своїй землі.

Не кращим є становище в українському радіо і телебаченні, які в наші дні є вирішальним різновидом в засобах масової інформації. При помочі рішучих проукраїнських заходів державних чиновників–українське ТБ могло б позитивно впливати на формування духовности і суспільно-політичної зрілости громадян України. На жаль, в нашому ТБ цілковитий антипатріотизм, нестача естетичного смаку,–канали українського ТБ заполонені іноземними фільмами, які, хоч із Заходу, але на теми грабежу, розбою, насильства, сексу і жахів. Останньо зауважується витіснювання української мови в ефірі другорядними „зірками" російської естради або й українськими виконавцями, які виступають з неукраїнським репертуаром. Зайво згадувати комерційне ТБ, яке найчастіше чужомовне, а то й відверто антидержавне.

Майже всі чужомовні (тобто–російські) ЗМІ хворіють на алергію, точніше: ненависництво всього, що українське, історія, культура, незалежність, майбутнє.

До речі, за це наступально чужинецьке завоювання українського інформаційного простору наша держава щедро платить. Зарубіжні артисти, співаки, естрадні групи, переважно російські, вивозять за межі України щорічно 180 млн. долярів. Все це за „благословенням" промосковських чиновників в державних структурах, в тому навіть самого Президента, який бере під свій патронат запрошених російських артистів, надаючи їм гостинно всякі пільги, найкращі залі тощо.

Отака наша дійсність. Під українською національною символікою і блакитно-жовтим прапором, в українській незалежній дер-

жаві продовжується стара імперська політика впертого зросійщування української нації, мета якої–зникнення українців з етнографічної карти світу. А оскільки найкоротший шлях до цієї мети є зомбування народу при помочі мас-медії, то цьому питанні приділяється не менше уваги, ніж свойому розбагатінню. Отож новітня правляча „еліта" скуповує все, що можна, починаючи від ТБ, а кінчаючи багатотиражками в глибинах Донбасу.

Ми не згадували іншого різновиду УІП, кіно, бо його не було. Ще в 1994 році було вирішено, що з огляду на стан української економіки, без фінансового вкладу з державного бюджету, зрушити фільмове виробництво не можливо. Отож цей різновид інформаційного простору повністю захоплений чужинцями, головно, тими з півночі. Те, чого не могли зробити колишній голова Верховної Ради Ткаченко з лідером КПУ П. Симоненком досягнено завдяки договорам між мером Києва Омельченком і Ю. Лужковим, мером Москви. Угода „мирна", як і та, що була колись підписана в Переяславі. Так, що в час, коли в кінотеатрах Києва демонструються застарілі, третьосортні і невибагливі „боєвички"–в інших престижних театральних залях відбуваються виступи російських балетних і дитячих ансамблів, та естрадних груп, включно з комедіянтами, які в своїх виступах, закликаючи до повернення в неіснуючий СССР, насміхаючись з українських стереотипів (хахли, сало і т. п.) знущаються над Президентом, висміюють українську національну ідею, незалежність і т. п. Звалившись на наші голови, весь цей шквал позбавлений логіки, цинічно поширює неповагу до українця, його держави, мови...

***

На початку статті ми коротко, але критично, розглянули лявіну чужинецьких ЗМІ, яка аґресивно захаращує український інформаційний простір. Та й часто доводилося чути з уст уболівальників, що українське кіно умерло. І справді, якщо зважити, що демонструвалося на екранах кінотеатрів і українського телебачення, то таке враження може скластися. Але, як довідуємося (знову окружною дорогою), українське кіно, мимо важких труднощів, особливо фінансових,–живе. Лише у кіностудії ім. Довженка у виробництві є коло півсотні, із запланованих 70. І, як довідуємося з московської газети, відомий український кінорежисер Юрій Ільєнко, якого прозвали „українським шовіністом", створив „скандально антиросійський фільм"–„Молитва за гетьмана Мазепу" („Известия", Москва 16. 5. 2002). За твердженнями цієї газети, фільм має стати „проривом у розвитку державности та маніфестацією українства", був фі-

нансований українським державним урядом і коштував „величезну суму"–2,7 млн. долярів (коли прем'єром був Віктор Ющенко–примітка В. Т.). З того огляду газета доручила своїй кореспондентці в Києві–Янине Соколовской провести інтерв'ю з Юрієм Ільченком. Ось, що в ньому читаємо (подаємо з незначним скороченням):

Янина Соколовская: Вас вважали російським режисером, ви ж виростали в Росії і закінчили ВГИК. До Києва вас забрав Сергій Параджанов, зробив кінооператором фільму „Тіні забутих предків". Фільм „Біла птиця" за вашою режисурою став символічним для українських націоналістів, а вас прозвали ідеологом буржуазного кіно. „Молитва за гетьмана Мазепу" явно продовжує ту лінію, в якій росіян звуть „москалями", Петра І–содомитом і вбивником (в тексті: предателем–прим. В. Т.), а Мазепу національним героєм.

Юрій Ільєнко: Слово „москаль"–не є образливим. Рускі–русини, то жителі сучасної України, де була Київська Русь. Все те, що поза нею на окраїнах–Україна. До речі так повинна б називатися Росія. Але через минулі століття ця назва перекотилася до нас, хоч до наших днів ця назва збереглася в Карпатах, де жителі звуть себе русинами. В часи гетьманування Івана Мазепи ніякої Россиї не було. Була Московія і москалі і так вони звуться в мойому фільмі. Щодо Петра. Він у мене не такий, як його намалював Петров, а справжній, такий, як його описав Толстой і пізніший Пушкін, що працював над його історією. Отож імператор–садист, тиран, мужоложець. Я знаю, що це не відповідає „историческому бренду", що малюють Петра по-церетельськи: величавим і великаном, ще й в ботфортах. Він почав носити і камізолі і білий шалик навколо шиї щойно тоді, коли побачив, як одягається Мазепа. Ми не розвінчуємо ідола, це факти. Ще є питання, а хто кого продав: Мазепа Петра, чи навпаки? Я віднайшов матеріяли про Петра, де написано як Петро попав туркам в полон, з якого його викупив Мазепа, за свідченням істориків, за вози золота.

Я. С.: А що стало причиною, що Петро знасилував солдата, що стояв на варті, як один з охоронців Мазепи?

Ю. І.: Це теж факт, хоч історія писана в імперські часи, продукт незаслуженого звеличування. А ще інший епізод: розвідавши, де похований Мазепа–Петро розкидає його могилу. Так, мій фільм–шокуючий, це просто–система шоків. Зрештою, який сенс бути українцями, затоптуваними в болоті, смиренно терпіти свою „історичність" і вдавати щасливих. Та й надоїло мені показувати примітивні сюжети. Якщо фільм став скандалом, то це його оправдує. Після його показу на Берлінському фестивалі, можливо, що він по-

паде в книгу Ґінеса за шокуючі і нецензурні епізоди. Але щодо рецензій, які появилися в німецькій пресі, то кожна розцінює фільм інакше. А серед т. зв. брукової преси, то не знайдеться ні одної, яка б нас не обмовила. Одні назвали фільм видумкою, інші–мерзенністю, ще інші–картиною пекла. Такі оцінки там дають, коли обговорюється щось небуденно незвичайне. А фільм „Мазепа" таким став.

Я. С.: Для покриття коштів фільмування „Молитви..." мер міста Москви–Юрій Лужков плянував виділити 250 тис. долярів. Це, мабуть, спровокувало скандал в Україні. А ще факт, що ролю Івана Мазепи зіграв міністер культури України–Богдан Ступка– могло привести до отверезіння. Але це дало вам зелене світло продовжувати фільмування, як відповідь на польський фільм „Огнем і мечем"–Єжи Гофмана.

Ю. І.: Не знаю з якого фонду приділено мені гроші. Тепер жду грошей на кошт переробки фільму на телесеріял.

Підготував **Василь ТОМКІВ**
Болтон, Англія

Микола РЯБЧУК
Київ

УКРАЇНА І НАТО

«Сенсація»

23-го травня Рада національної безпеки і оборони України (РНБОУ) під головуванням президента Леоніда Кучми одноголосно ухвалила рішення про приєднання України до НАТО, себто про початок складного й небезболісного процесу, кінцева мета якого–повне членство України в Північно-Антлантичному союзі. Фактично Україна офіційно відмовилася від своєї традиційної „багатовекторної" зовнішньополітичної орієнтації, що її українська влада протягом цілого десятиліття видавала за якийсь особливий вияв державної мудрости, („Наша політика має бути не проросійською й не прозахідною,–не втомлювався повторювати президент Кучма.–Вона має бути проукраїнською"), і що, на думку багатьох експертів, була радше прикрим виявом загальної української амбівалентности, ретельно підтримуваної й експлуатованої посткомуністичними елітами.

На превеликий подив, „історичне" рішення РНБОУ не викликало особливого ентузіязму ані в таборі націонал-демократів, котрі давно й безуспішно добивались подібного рішення від усіх українських урядів, ані в представнків Заходу, котрі давно і на різні лади натякали українським керівникам на потребу чіткіше визначати свої зовнішньополітичні інтереси й орієнтації. Найдивніше, однак, що згадане рішення не викликало не лише захопленої реакції в його потенційних прихильників, а й реакції виразно неґативні в тих, у кого раніше сама згадка про ймовірний вступ України до НАТО викликала гострі напади ідіосинкразії. Чи не вперше в історії висловлювання російських політиків щодо України виявилися напрочуд дипломатичними: президент Росії Владімір Путін несподівано визнав, що „в України свої відносини з НАТО" і рішення в цій сфері повинні приймати Україна й альянс: „Це справа двох партнерів". І навіть відданий московський союзник–Компартія України–виступами свого головного ідеолога (й, до речі, голови парляментського комітету оборони та національної безпеки) Георгія Крючкова визнала „зближення України з НАТО неминучим" і обтічно погодилася „за певних умов не виступати проти вступу України до Альянсу".

Відносний спокій і позірна майже одностайність більшости політичних гравців стосовно „історичного" рішення РНБОУ може мати два пояснення. Перше–рішення України про вступ до НАТО визрівало давно, різні аспекти широко обговорювалися в суспільстві і, врешті-решт, прийнятий РНБОУ документ увінчав тривалий процес узгодження інтересів політичних еліт, населення та міжнародні спільноти. Друге пояснення виглядає простіше і, на жаль, переконливіше: прийнятий документ є кон'юнктурною політичною деклярацією, що не має й, імовірно, не матиме найближчим часом якихось практичних наслідків,–подібно до десятків і сотень аналогічних документів, ухвалених за роки незалежности українською владою.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ
РІЗДВА ХРИСТОВОГО
ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО 2003 РОКУ

ГОЛОВНІЙ УПРАВІ КРАЙОВИМ УПРАВАМ І ВСІМ ПОБРАТИМАМ ЧЛЕНАМ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1. УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УНА В УКРАЇНІ І В УСІХ СТОРОНАХ СВІТУ ТА

ВСІМ ВЕТЕРАНАМ ЯКІ БОРОЛИСЯ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

БАЖАЮТЬ ЩИРО

УПРАВА І ЧЛЕНСТВО СТАНИЦІ НЬЮ-ЙОРК

Обидва припущення є доволі важливими у контексті обговорюваної тут проблеми, й тому заслуговують на докладніший розгляд.

Історія проблеми

Першою спробою офіційного Києва сформулювати власні, незалежні від Москви засади зовнішньої політики була Декларація про державний суверенітет України, прийнята Верховної Радою УРСР 16 липня 1990 року–слідом за подібними деклараціями прибалтійських та закавказьких радянських республік, а також РФСР. Дев'ятий розділ цієї декларації, присвячений зовнішній та внутрішній безпеці, стверджував, що „Українська РСР урочисто проголошує про свій намір стати в майбутньому постійно невтральною державою, яка не бере участи у військових блоках і дотримується трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї".

Зрозуміло, що на момент прийняття Декларації мало хто сподівався близького розпаду СССР, а тим більше–вступу східноевропейських країн, не кажучи вже про Україну, до НАТО. Мета Декларації була, сказати б, внутрішньорадянською: закласти юридичні основи для поступової емансипації Києва від Москви, зокрема для створення власної української армії й виведення совєтських військ з території України. Після здобуття незалежности Україна, під тиском Заходу, підтвердила своє прагнення стати без'ядерною державою і таки поступово позбулась успадкованої від СССР ядерної зброї, але водночас не зробила жодного кроку в бік набуття реального, міжнародно визнаного невтрального статусу (як це зробив, наприклад, 1995 року постсовєтський Тукменістан). Задекларована „позаблоковість" фактично зникає з офіційник документів. Ні в Основних напрямах зовнішньої політики (1993), ні в Концепції (основах державної політики) національної безпеки України (1997), ні, зрештою, в чинній від 1996 року Конституції України жодних посилань на невтралітет чи позаблоковість ми не знайдемо. Таким чином перед Україною справді нема правових перешкод для вступу до НАТО чи будь-якого іншого військового блоку.

Все це, однак, лише частина правди, як і те, що Україна ще п'ять років тому підписала Хартію про особливе партнерство з НАТО, першою з-поміж країн СНД приєдналася в 1994 р. до програми „Партнерство заради миру" і за обсягами й напрямками співпраці з НАТО справді далеко випереджує всі інші постсовєтські республіки. Другою, менш приємною частиною правди є те, що „позаблоковість" України, хоч ніде офіційно й незадокументована, все ж використовувалась донедавна українськими посадовцями як головний арґумент проти вступу не лише до проросійського Ташкентського договору, а й до НАТО; правдою є й те, що зовсім недавно, два роки тому, міністер закордонних справ України Борис Тарасюк був вигнаний з посади на вимогу Москви саме за надмірну прихильність до тої „єдиної Европи", яку тепер береться розбудовувати Кучма, а саме словосполучення „евроатлянтична інтеґрація" було негласно проскрибоване в усіх офіційних документах. Ще неприємнішою частиною правди є бруд-

на антизахідна й, особливо, антиамериканська кампанія, розгорненна в пропрезидентських мас-медіях під час недавніх парляменських виборів(а перед тим–під час „касетного скандалу") з головною метою–дискредитувати Віктора Ющенка та його прибічників як „американських ставлеників".

Ці та інші реалії роблять пронатівські декларації українських лідерів украй сумнівними, і якщо західні дипломати ще сяк-так загортають свій скепсис в обтічно-підбадьорливі фрази, то незалежні експерти висловлюються доволі відверто.

Інтерпретації

Найнищівніше про „атлянтичну" ініціятиву Марчука-Кучми відгукнулася на сторінках опозиційної газети „Грані" (wwwgranikiev.ua) Тетяня Коробова, порівнявши українську „багатовекторність" із „Собачим вальсом" і звівши весь практичний зміст марчуківської „сенсації" до одного: тепер „ніхто не зможе в самій Росії дорікнути Путінові за те, що він, мовляв, віддалився від „братської України", котра у тамтешніх „демократів" усіх барв досі викликає фантомні болі". Інша авторка в тому самому тижневику зазначила, що українська ініціятива має ще одне практичне значення: „Кучма, аби не відмиватись від питань про нелеґальну торгівлю зброєю, робить „хід конем"–до НАТО. І це–його останній арґумент у спробі відбитися від Заходу, останній, але непереконливий".

Непримиренна „антикучмівська" опозиція, представлена у парляменті Соціялістичною партією України та Блоком Юлії Тимошенко, твердо переконана, що насправді „питання про взаємини України з НАТО не стоїть узагалі. Стоїть питання про збереження режиму Кучми, котрий прикривається питанням про НАТО" (Юрій Луценко, депутат Вeховної Ради від СПУ). Подібно інтерпретує маневри українського керівництва і Юлія Тимошенко: „Вже досить багато років чинна українська влада на чолі з Леонідом Кучмою видобуває на світ божий питання про вступ у НАТО щоразу, коли їй треба заручитися підтримкою Заходу. Такими самими методами вона „торгується" із Росією. Але при цьому ніхто нікуди насправді не намірений вступати, заяви про членство з НАТО–окозамилювання, обман. Українська влада не має стратегії розвитку держави, а має лише хвилинні інтереси, котрі задовольняються всіма доступними способами".

Попри ймовірну спрощеність чи, навіть, як дехто вважає, злостиву карикатурність подібних інтерпретацій, слід об'єктивно визнати, що українська зовнішня та, особливо, внутрішня політика останніх років дає для них загалом непоганий ґрунт.

І все ж, віддаючи належне провідним українським мас-медіям, зазначимо, що в більшості з них реакція на подію не звелася ані до пропаґандистського офіціозу, ані не обмежилася конспіраційними гіпотезами та фейлетонними екзерцисами, що в них часто й охоче відводять душу опозиційні видання. Назагал у більшості публікацій помітне прагнення неупереджено розібратися у причинах та ймовірних наслідках раптового рішення РНБОУ. При цьому обидва припущення, зроблені на початку даної

статті стосовно причин відносно спокійної реакції основних політичних гравців на „історичну" подію, знаходить у них своє часткове підтвердження.

З одного боку, більшість коментаторів визнає, що прозахідні і, зокрема, пронатовські настрої завжди були досить відчутними серед значної частини українських еліт та свідомішої й політично активнішої частини населення. А з іншого боку, ті самі експерти вказують і на протилежні чинники, зокрема–російський зовнішній тиск і проросійські внутрішні впливи в самій Україні, глибокі антизахідні й антинатівські стереотипи, сформовані в масах населення совєтською пропаґандою, нехіть самого Заходу до реального зближення з Україною, а також–найголовніше–нехіть владних посткомуністичних еліт здійснювати в країні необхідні політичні та економічні реформи, які б уможливили її реальну інтеґрацію в евроатлантичні структури.

Всі ці обставини, безумовно, не зникли й сьогодні, але фактом є й те, що поряд із ними з'явилися інші обставини, котрі істотно вплинули на баланс сил і в самій Україні, і в світі. Росія, поза сумнівом, зорієнтувалася набагато швидше в нових геополітичних реаліях, що виникли після 11 вересня 2001 року, і зуміла не лише здобути з них відчутну вигоду, а й певною мірою добилася засобів впливу на подальше формування цих нових реалій. Українські керівники намагаються нині теж пов'язати свою „нову політику" з поствересневими змінами, але в цю їхню ретроспективну мітотворчість важко повірити, пам'ятаючи, що ще в грудні Євген Марчук рішуче відмежовувався від „підозр" щодо можливого мезальянсу з НАТО („Питання про вступ України в НАТО сьогодні не стоїть"), а в лютому ніхто інший як сам президент Кучма виголошував щось вельми відмінне від його нинішніх прожектів евроатлянтичної інтеґрації: „Було великою помилкою, що ми орієнувалися тільки на Захід і тим часом обгородилися огорожею від Росії... Об'єднанню країн Евросоюзу ми повинні протипоставити нашу співпрацю з Росією... На Заході нас ніхто не чекає, а Росія була і залишається нашим союзником і партнером".

Поза сумнівом, саме російський чинник вирішально й безпосередньо вплинув на зміну позиції українських еліт, саме стрімке зближення путінської Росії з Америкою, Евросоюзом та НАТО–аж до підписання Римської декларації про створення Ради НАТО–Росія, що її Є. Марчук оцінив як „де-факто членство Росії в НАТО"–спонукала глибоко упереджених щодо Заходу українських керівників розпрощатися зі своєю одіозною зовнішньополітичною „багатовекторністю". Призвичаївшись протягом цілого десятиліття шантажувати Захід „інтеґрацією з Росією", а Росію–„зближенням з НАТО", українські посткомуністичні еліти раптом відчули, що цей їхній „багатовекторний" геополітичний козир більше не спрацьовує і що їхнє власне становище стає дедалі подібнішим до становища „Невловимого Джо" з популярного анекдоту: „невловимий"–бо ніхто його не ловить, нікому він не потрібен.

РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Володимир Войтенко, доктор медицини, професор, який чотири семестри вчився на військовій катедрі мединституту та двічі набирався досвіду у літніх таборах, зацікавився „військовою справою" й це зацікавлення поглиблює, читаючи при кожній нагоді про військову тактику.

Подаємо деякі його думки, які він висловив у пресі, на актуальну сьогодні тему: що робити із Збройними Силами України?

Редакція

СИСТЕМА

Кожна життєздатна система працює, спираючись на реґуляторні (управлінські) та виконавчі механізми двох типів: детерміновані (обумовлені) та стохастичні (випадкові). У війську детермінованістю та швидкістю характеризуються взаємодії в ієрархії–„маршал-генерал... сержант-солдат".

Стохастичним складником війська є кожний окремий військовик, який мусить бути здоровим, ситим, навченим і морально готовим виконати своє завдання. Чим далі від генерального штабу, тим більшої ваги набирає солдатська стохастика, але некерована „зверху" солдатська потуга може нагадувати безконтрольну ракову пухлину і автоматично переходити на закони кримінальної зони. Криміналізація „поганої" армії відбувається за системними законами самоорганізації неконтрольованих стахостичних елементів.

Теоретики вважають, що сукупна ефективність „хорошої" системи приблизно на 1/3 залежить від детермінованих і на 2/3 від стохастичних механізмів. У спрощеному перерахунку це означає, що на 66 солдатів має припадати 33 командири (від прапорщика до маршала включно). Зрозуміло, це співвідношення не може бути однаковим, наприклад, для піхоти і ракетних військ стратегічного призначення.

ДИСПОЗИЦІЯ

Клясичне для військовиків поняття „наш ймовірний противник" для сьогоднішніх ЗСУ є лише риторичною фігурою–точнісінько так, як і „передбачуваний театр воєнних дій". Нам не загрожує ні Антанта, ні „білополяки", ні „вісь Рим–Берлін–Токіо", ні „палії війни", ні НАТО... нам не загрожують ні молджахеди, ні чеченці, ні „Аль-Каїда", ні „Тигри Таміл-іламу", ні палестинські терористи, ні албанські сепаратисти–ніхто! Питання: за таких умов на чому має триматися патріотичний порив захисників вітчизни у країні, яку 70 років виховували на ненависті до ворога? Відповідь:а пориву нема. Двоє з трьох юнаків ставляться до військової служби як до неприємного і навіть небезпечного примусу. Таким чином, маємо велику

бідну армію з близькою до нуля психологічною мотивацією у вояків і дуже приблизною виконавською дисципліною. Тобто: і детермінований, і стохастичний механізми ефективности далекі від оптимальних. Це є типові ознаки війська, яке зазнало поразки і швидко деморалізується. Беручи до уваги поцінування нашої армії в Україні та її імідж за державними кордонами, можемо сказати, що сьогодні ЗСУ є не ґарантом, а радше загрозою незалежності України. Це прикро, але це правда, і не треба від неї ховатися.

Не вартою шани була б позиція спостерігача, який, говорячи про армію, спирався лише на неґативи. Маємо багато військовиків різних ранґів, які хочуть і вміють сумлінно виконувати свої обов'язки. Але... Ненавчені, недогодовані, п'яні чи „обкурені" матроси чи солдати; злодійкуваті прапорщики чи мічмани; лейтенанти, хронічно хворі на безгрошів'я та недокрів'я; байдужі до всього капітани чи полковники; ліниві генерали, які свій штабний стілець вважають єдиним рубежем оборони,–всі вони „присуствуют"в реальності. І всіх їх–кого краще, кого гірше бачить громадськість. Так, як бачить, наприклад, науковців, які через брак коштів існують не в науці, а збоку від неї. Як бачить лікарів, учителів, інженерів... Депрофесіоналізація–загальна (системна) проблема нашого сьогодення. Інциденти з броварською ракетою, російським літаком і львівським авіяшов віддзеркалюють лише військову специфіку, а не виняткову некомпетентність армії.

ПРІОРИТЕТИ

Перспективу ЗСУ треба розглядати, спираючись на три тези: 1. Сьогодні матеріяльні і кадрові ресурси армії не дозволяють їй вести ефективні бойові дії. 2. За будь-яких, навіть найбезхмарніших, обставин збройні сили нам потрібні як державницька інституція, з якою пов'язані потенціяли відпорности та аґресивности, притаманні кожній життєздатній системі. 3. Модернізована армія має стати одним із свідчень нашої здатности інтеґруватися в організацію загальної безпеки–НАТО.

У кризових ситуаціях (а становище у ЗСУ є саме таким) стабілізація є можливою лише при дотриманні кількох системних принципів. Найголовніший з них–визначення пріоритетів, а відтак–пляну подальших дій. Практично у 100% випадків (чи йдеться про збиткову тютюнову фабрику, чи про небоєздатну армію) є ефективним „правило РСК": реорганізація, скорочення, контракт.

РЕОРГАНІЗАЦІЯ

Скористаюся позначками, які у нагальних випадках лікарі пишуть на рецептах. Отже, „statim!" (негайно!): реорганізація управління армією і різке зменшення кількости найвищих начальників

(спрощено–перехід до обґрунтованого співвідношення між кількістю генералів і солдатів). Вища військова бюрократія має родові ознаки будь-якої бюрократії, а однією з них є невтомна робота на розростання, чи принаймні самозбереження. Була у складі збройних сил така структура–Національна ґвардія з усіма своїми штабами й управліннями. Скасували Нацґвардію–і що? Та нічого, гірше не стало. У жорсткій відповідності із кількістю службових посад має перебувати і кількість зірочок на пагонах. Якщо фахівці з менеджменту доведуть, що на 100 тис. особового складу має бути одна посада для генерала армії і 1000 посад для полковників, то саме цього і треба триматися (враховуючи–для полковників–можливі коливання у межах, скажімо, від 950 до 1050). Суворе дотримання вікового цензу для усіх без винятку офіцерів має ґарантувати природне оновлення командного складу. Окремі фахівці, які особливо потрібні на службі, повинні мати право після виходу на пенсію працювати, але не більше 3-5 років. Сприяти динамічності військового керівництва й протистояти його обростанню мохом повинна ротація кадрів, належним чином урегульована й позбавлена суб'єктивізму. Однією з передумов дієвої реорганізації є підвищення управлінської ролі сержантів і прапорщиків (про це фахові військові видання безрезультатно пишуть десятками років).

СКОРОЧЕННЯ

Рецепта із позначкою „cito!" (швидко!) також нікого не здивує: скорочення є запорукою функціонального виживання армії. Оцінки фахівців майже одностайні: 110 тисяч вояків є межею того, чого потребує і що може дозволити собі Україна. Що скорочувати у першу чергу–мотопіхоту чи танки, чи бойові літаки–скажуть нам генерели. Зменшити збройні сили ми не лише мусимо (з економічних причин), а й можемо, спираючись на здоровий глузд.

Нераз доводиться чути ламентації коментаторів про малу потужність наших ВМС, які–такий жах!–поступаються фльотам не лише Туреччини, а й Румунії та Болгарії. А навіщо нам більше? Прикордонні, пошуково-рятувальні, миротворчі й церемоніяльні функції вичерпують все, чого реально потребує Україна на Чорному морі. Найбільшою нашою морською вікторією стане звільнення Севастополя від присутности чужих вояків.

Мусимо бути свідомими того, що заходи по РСК (контракт) можуть і будуть супроводжуватись зловживаннями, особливо у тих ситуаціях, у яких йдеться про гроші. Але не маємо вибору. Хочеться сподіватися, що українці, військові та цивільні, долучаться до критичної розмови про ЗСУ. Але пам'ятаймо: це УКРАЇНСЬКА армія; сьогодні вона не краща і не гірша, ніж ми всі.

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року!

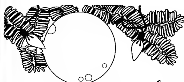
Українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Ст. Кетеринс, Канада

Христос Родився!

З нагоди Різдва Христового та щасливого Нового 2003 Року

найщиріші побажання українському народові в Україні і поза нею, українським церковним Ієрархам, проводам українських організацій, а зокрема проводам комбатантських організацій та всьому братському членству

бажає

КРАЙОВА УПРАВА
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в КАНАДІ

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року!

Українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ
1-ої УД УНА
в Калґари, Канада

УКРАЇНА РОЗФОРМУВАЛА РАКЕТНУ АРМІЮ

У відповідності до указу Президента України та у зв'язку із закінченням виконання комплексних програм ліквідації ракетно-ядерної зброї в Україні розформовано 43-ю ракетну армію Збройних сил України.

20 серпня поблизу міста Первомайськ (Миколаївська область), на території одніеї з колишніх частин 43-ої РА, а нині музею Ракетних військ стратегічного призначення, відбулося прощання особового складу з'єднання з бойовим прапором.

43-я ракетна армія була створена 20 серпня 1960 р. директивою головнокомандувача Ракетними військами стратегічного призначення (РВСП) Збройних сил СРСР. В різні роки до складу армії входило 10 ракетних дивізій, 81 навчальний центр, 559 центральний ремонтний завод, дві бази ліквідації, два об'єкти зберігання ядерних боєголовок, бази ракетно-хімічного та артилерійсько-технічного майна, санаторно-оздоровчий комплекс „Фрунзенське" та частини і підрозділи армійського підпорядкування. Війська армії дислокувалися на території трьох колишніх союзних республік–України, Росії та Білорусі.

Після розпаду Радянського Сюзу Україна отримала в спадщину третій в світі ядерний потенціял–стала власником 220 одиниць стратегічних носіїв, у тому числі 130 ракет РС-18 (СС-19), 44 найсучасніших ракет РС-22 (СС-24), 44 важких стратегічних бомбардувальників, оснащених крилатими ракетами. Відповідно до умов Договору СТАРТ-1 в Україні було нараховано 1944 ядерні заряди, з них 1271 належали 43-й ракетній армії.

5 квітня 1992 р. Указом Президента України 43 ракетну армію було включено до складу Збройних сил України. З цього моменту Україна згідно з Лісабонським протоколом (23 травня 1992 р.) стає правонаступницею колишнього СРСР і приєднується як незалежна держава до всіх міжнародних угод щодо ядерної зброї, які було підписано від імені Радянського Союзу. Таким чином Україна взяла на себе відповідальність щодо реалізації Договору СТАРТ-1 (Договір про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь, який було підписано 31 липня 1991 р. між СРСР та США) та приєднується до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ). 18 листопада 1993 р. Верховна Рада України прийняла Постанову „Про ратифікацію Договору між СРСР та США про скорочення та обмеження СНО від 31.07.1991 р. і протоколу до нього від 23.05.1992 р."

Черговим етапом стало підписання 13 січня 1994 р. Тристоронньої заяви Президентів України, Росії та США, згідно з якою Україна забезпечить ліквідацію всієї розташованої на її території ядерної зброї, включаючи стратегічне наступальне озброєння.

В листопаді 1994 р. Веховна Рада прийняла Акт про приєднання України до ДНЯЗ, що відкрило шлях до обміну ратифікаційними грамотами та вступу в силу Договору СТАРТ-1. Такий обмін відбувся 5 грудня 1994 р. Одночасно лідери ядерних держав підписали Меморандум про ґарантії безпеки України. Відповідно до міжнародних зобов'язань, які взяла на себе Україна як держава з неядерним статусом, особовим складом 43 РА був виконаний весь обсяг робіт з ліквідації стратегічних наступальних озброєнь: вивезено 13 тисяч тон компонентів ракетного палива, рекультивовано 175 шахтно-пускових установок та 17 уніфікованих командних пунктів.

Аналогів проведення комплексу заходів такого масштабу та рівня складности у світовій практиці немає. За період ліквідації було перепідготовлено понад 1000 військовослужбовців, які плянуються до звільнення з лав Збройних сил України. У період з 1997 р. по 2001 р. значна частина звільнених офіцерів та прапорщиків отримала працю в організаціях та установах, що займаються ліквідаційними заходами.

Мар'яна ДРАЧ

ЗЛОЧИНИ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ У НІМЕЧЧИНІ У 1945 РОЦІ

Радіо „Свобода" –На Заході з'являються нові дані про масові злочини Червоної армії у Европі в останні місяці Другої світової війни. З-під пера британського дослідника Антоні Бівора вийшло вже кілька бестселерів про історію Другої світової війни, серед яких „Сталінград"–книга, що отримала мало не кожну можливу літературну премію на Заході. Останній доробок Бівора–„Падіння Берліна", опубліковано у Великій Британії. Одна з головних тем, яку порушує Бівор, це доля жінок, які були жертвами насилля Червоної армії.

Британський історик цитує спогади Наталі Ґессе, соратниці Андрія Сахарова, яка в часи війни була фронтовим кореспондентом. „Радянські солдати ґвалтували кожну німку віком від 8-ми до 80-ти, це була армія ґвалтівників"–стверджує вона. Радянський майор в інтерв'ю британському журналістові у ті часи зізнався: „Наші солдати настільки скучили за сексом, що ґвалтували і жінок 60-70-ти років, на здивування бабусь, якщо не на радість". А один із російських ветеранів не приховує і задоволення: „Там, у Німеччині, мільйони наших".

Статистику про зґвалтування збирали німецькі лікарі. За даними двох головних госпіталів Берліна, кількість жертв у німецькій столиці становила від 95 до 130 тисяч. Один із лікарів припускає, що кожна десята жінка згодом померла, переважно наклавши на себе руки. Усього ж, як підрахував британський історик, трагедію пережили 2 мільйони німецьких жінок, немало з них, якщо не більшість, зазнали групових зґвалтувань. Є документальні докази і про те, що жертвами насилля були не лише німки, а й польки, українки, білоруси–жінки, яких вивезли до Німеччини на рабську працю. В інтерв'ю радіо „Свобода" британський історик Ентоні Бівор зазначив: „Мабуть, найбільше вражає з того, що потрапило нам до рук, це дуже детальний рапорт заступника політичного відділу Першого Українського фронту, який повідомлює Центральному Комітетові комсомолу про поширені зґвалтування російських, українських та білоруських жінок і дівчат–тих, кого насильно забрали до Німеччини сили Вермахту і змусили до рабської праці. Всі ці молоді жінки кілька років молилися, щоб їх визволила Червона армія, а червоноармійці їх ґвалтували й знущалися над ними".

Тим часом український історик, автор 12 книг про Другу світову війну Віктор Коваль розповів радіо „Свобода", що радянське ко-

мандування не заохочувало таких учинків, але дивилося на них крізь пальці. Відома і реакція Сталіна. „Він казав, що червоноармійці-ґвалтівники не чинили злочинів, а просто, як він висловлювався, „шалілі", тобто невинно пустували. Про це розповів у 61-му році юґославський комуніст-дисидент Мілован Джілас, у якого були про це дуже неприємні розмови зі Сталіном. Тому, що він десь згадав про ці казуси, Сталін про це дізнався і страшно розсердився, що Джілас ганьбить Радянську армію. А історики, звичайно, цим не займалися взагалі у нас"–зазначив Віктор Коваль. Він вважає, що радянських солдат на насилля штовхала сталінська пропаґанда, яка постійно твердила про масові зґвалтування німців на окупованих територіях.

Це було розпалювання з найсильніших подразників, здатних впливати на чоловічий склад армії, посилювати його завзяття у війні з ворогом. Насправді, як каже український історик, нічого подібного німці не робили: „Я сам був на окупованій території. Можу це підтвердити: мені було від 16 до 18 років, і я жив у Києві і бродив по селах Київської і Черкаської областей за харчами, так що є мене досвід. Чому не було цього насправді, бо тут діяла загальна вимога Гітлера до командного складу німецької армії. Вона полягала ось у чому: забороняти сексуальні контакти німецьких солдатів та офіцерів із місцевими жінками. Мета заборони була расистська–не сіяти німецькі гени серед слов'янського населення. Німецьке військо було дисципліноване, і про сексуальне насильство на окупованій території розмов не було взагалі. Звичайно, у містах сексуальні зв'язки між німецькими солдатами чи офіцерами та місцевими жінками були, тому що не важко було знайти таких жінок серед бідуючого міського населення. На селах німців узагалі не було, тому там було чисто. До того ж кожен німецький солдат, на відміну від військовослужбовців Червоної армії, щороку отримував місячну відпустку додому".

За свідченням Віктора Коваля, українських істориків мало цікавить тема насилля Червоної армії у Західній Европі. За радянських часів існувала цензура, а сьогодні згас інтерес суспільства до війни загалом. Про цю ганебну сторінку історії зате дізнаються сотні тисяч людей на Заході, яким потрапить до рук книга британського автора. Зґвалтування–це не просто побутова драма, і, як стверджує Ентоні Бівор, чоловіче самозадоволення не має виправдання. Події 1945-го року, на його думку, ще раз доводять, наскільки нетривким може бути зовнішній блиск цивілізації, якщо немає страху покарання.

Микола СЕМЕНА
Сімферополь

ЯК І САМЕ ЧОМУ КРИМ СТАВ АВТОНОМНИМ У СКЛАДІ УКРАЇНИ

Українське життя існувало в Криму завжди. Археологи в місцях найдавніших пам'яток–ще в античних городищах!–знаходять свідчення слов'янського побуту та зв'язків місцевого населення зі слов'янами. Зрештою, саме в Корсуні, Херсонесі, що тепер розташований в Севастополі та розвалини якого можна бачити на зворотному боці української куп'юри в 1 гривню, князь Володимир прийняв християнство, яке поніс потім по всій Київській Русі. З історії відомо не тільки те, що в Кафі був середньовічний невільничий ринок, де запродували український ясир (як свого часу Роксолану!) в турецьке рабство, але відомі і тісні зв'язки Богдана Хмельницького з кримськими ханами. Досить взяти підручник з історії, щоб нагадати собі основні віхи: 1783 року було ліквідовано кримськотатарську державність та приєднано Крим до складу Російської імперії, куди входила тоді і вся територія України, яку полюбляли називати Малоросією, а її південну причорноморську частину–Новоросією. З того часу відомі п'ять чи й більше великих хвиль еміґрації місцевого населення від російського поневолення–в Туреччину, Румунію, Болгарію, Прибалтику, навіть Німеччину. Саме в цих країнах зараз найчисельніші кримськотатарські діяспори. За даними журналу „Емель" в Туреччині зараз проживає близько 6 мільйонів вихідців з Криму.

Під час революції 1917 р. в Росії та в Україні, Криму та кримським татарам, які прагнули до самовизначення, не вдалося ні вийти з-під влади Росії, ні перейти до складу України, хоч обидві ідеї вже тоді існували. Найбільше, чого вони досягли, це створення в 1918 р. за декретом Леніна Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки з багатьма ознаками національної автономії. Залишившись у складі Російської Федерації, 1944 року Крим зазнав трагедії сталінських депортацій: 18-20 травня товарними вагонами було насильно вивезено в основному до Узбекистану біля 200 тисяч кримських татар, а в червні–залишки німців, а також всіх вірмен, греків, болгар, іранців, циган, караїмів тощо, яких огульно звинуватили в колабораціонізмі. Почалася руйнація пам'ятників, церков, мечетей, кладовищ, цінності бібліотек і музеїв було вивезено

у Москву та Ленінград. В 1945 р. Кримську Автономну Радянську Соціалістичну Республіку було ліквідовано і перетворено в Кримську область у складі РСФСР. Так завершився багатовіковий імперський план вигнання з Криму його корінного населення–кримських татар.

Залишившись в другій половині 40-х–на початку 50-х років без корінного населення, Крим поступово занепадав. Планове насильницьке переселення на півострів тих росіян з Курської, Воронезької та інших областей, які не змогли вкорінитися на місці–людей без роботи, освіти, достатку, отже різних ледарів–не рятувало півострів. Вони саджали тут картоплю та капусту, а ті не росли, вони не знали культури винограду, виноробства та садівництва, які тільки й могли розвиватися на цій землі, без якої не було ніякого життя. Наступала засуха, майже голод. Про цю катастрофу доповіли М. Хрущову, який відпочивав у Криму в 1953 р. І він знайшов по-комуністичному геніяльний вихід: давай, передамо Крим в Україну, хай вона з ним і морочиться! Півострів „офіційно" подарували Україні в 1954 р., неначе6то на честь 300-річчя Переяславської ради...

І почала Україна відроджувати Крим. Згодом розпочалося будівництво Північно-Кримського зрошувального каналу, який перекинув на півострів воду Дніпра і збільшив сільськогосподарське виробництво удвічі. На півночі Криму було збудовано великий промисловий хімічний комплекс. Було відроджено промислові судно-будівні заводи в Керчі і Феодосії, які й зараз будують найбільші в світі танкери та судна на підводних крилах і повітряній подушці. Стали активно розвиватися порти в Ялті, Севастополі, Феодосії, Євпаторії. Півострів було об'явлено краєм садів та виноградників, що відродило сільське господарство. Почав відроджуватися курорт, розвиватися туризм. В кінці 70-х–на початку 80-х років минулого століття, Крим у складі України майже щорічно приймав до 10 мільйонів курортників, переважно з Росії. Загалом і все інше–судна, продукція хімічних заводів, урожай садів та виноградників,– теж вивозили за межі Криму, переважно до Росії. За останнім радянським переписом 1987 р. в Криму проживало біля 700 тисяч українців, хоч насправді їх було набагато більше–вважають, що близько мільйона з 2,5-мільйонного населення тодішнього Криму. Але до останнього часу в Криму не було жодної української школи, жодної української газети. До останнього часу заборонено було повертатися на півострів і депортованим кримським татарам...

Але найзначніше призначення півострова в складі СРСР– мілітарне. Севастополь став форпостом для радянської Чорномор-

ської фльоти, в Балаклаві була заснована одна з найбільших в СРСР база підводних ядерних човнів, в кримських горах зберігалася ядерна зброя, вся територія Криму стала полігоном–на ній налічувалося понад десять військових летовищ, баз для винищувальної авіяції фльоти та далекої бомбардувальної авіяції, що була націлена на „потенційного" противника–Туреччину, Грецію, Італію тощо.

Але в 1991 р. все те затріщало по швах. Криза охопила і Крим. Безсилля радянської влади відкрило дорогу додому кримським татарам і вони почали масово повертатися з депортації. Комуністичні менеджери розуміли: ще трохи і вони заявлять про відновлення Кримської автономії, яка існувала до 1945 р., і вона неодмінно стане кримськотатарською. Тому, щоб випередити ці події, 20 січня 1991 р. комуністична влада провела перший за всю історію СРСР референдум. Ви за відновлення Кримської Автономної Соціалістичної Республіки як суб'єкта Союзу та учасника Союзного договору? Це був перший референдум, викликаний комуністичним переляком втратити Крим. „Так!"–відповіло більше 90 відсотків респондентів. 1 грудня 1991 р. було проведено другий референдум: Чи підтверджуєте ви акт про проголошення державної незалежності України? „Так!"–відповіло 53 відсотки учасників голосування в Криму. Верховна Рада України прийняла рішення про перетворення Кримської області в КримАРСР та створення її Верховної Ради за рахунок депутатів обласної ради і міста Севастополя.

В 1994 р. Президентом Криму було обрано Юрія Мєшкова, який запросив до Криму уряд з Москви та вів справу до передачі „Республіки Крим", як вона тоді називалась, у склад Росії.

В 1995 р. Верховна Рада України скасувала конституцію Криму, посаду Президента, перепідпорядкувала уряд Криму Кабінету міністрів України. Так Крим залишився в складі України, але здобув фактично російську національно-культурну автономію. До цього часу на півострові лише три українські школи з понад 500 російських, виходить (коштом Києва) лише одна українськомовна газета „Кримська світлиця", є 9 кримськотатарських шкіл, 8 кримськотатарських газет та журналів з більше 600 зареєстрованих російськомовних газет та журналів. Севастополь тепер виведено із складу автономії та адміністративно підпорядковано Києву. Він тепер не входить до її складу...

(„НАШЕ СЛОВО")

Микола ДУТЧАК

ВЕТЕРИНАРНА СОТНЯ

Формування Ветеринарної сотні зачалося у Ґайделяґрі з початком вересня 1943 р.Первісно ядро сотні складалося із залишків ветеринарної сотні, що була при „Тотенкопф" дивізії, яка приїхала з Фінляндії із польовим обладнанням до Нойгаммеру в силі 132 вояків.

Всі добровольці до Дивізії, закінчивши рекрутський вишкіл, переходили через певну комісію, яка їх розприділювала до різних родів зброї і на підстаршинські школи. Ветеринарів, а також ветеринарних студентів як і ковалів висилали до Радома, Вандерн і Бреслява на спеціяльний вишкіл. Зараз по переїзді всіх частин до Нойгаммеру, зачалася остаточна організація ветеринарної сотні і розподіл її на три групи:

а) Ветеринарний загін–адміністрація і постачання;

б) Шпитальний загін–опіка і догляд над хворими звірятами, перегляд і реєстрація всіх коней;

в) Запасний загін–опіка над виздоровлюваними кіньми, достава здорових коней, запрягове спорядження, підкови для всіх частин Дивізії.

Найбільше число вислано до Радома на вишкіл, що складався із трьох головних зайнять: кування коней, анатомія, малі операції копит, в тому найголовніше–накладання перев'язок та змінювання їх.

Заавансованих студентів висилали докінчувати студії. По закінченні студій всіх присилали до ветеринарної сотні, де їх негайно розприділяли по різних частинах дивізії.

Число осіб у сотні мінялося, але найменше було 212 осіб, з того 152 німців і 60 українців. Шефом компанії був штурмбанфюрер д-р Андерсен, данський німець.

Запасний загін (Vorrat Staffel) складався із двох груп, в яких шефами були німці: Untersturmführer Baudat і Untersturmführer Klein.Одна група займалася постачанням і організуванням коней, інша група–реєстрацією, розподілом, наглядом і опікою коней і нею керував д-р Клименко, фельдшером у другій групі був Шмідт.

Lazarett Staffel (Шпитальний загін) очолював шеф компанії Sturmabanführer Dr. Andersen і Untersturmführer Wild. Помічниками були німець Деовальд з Румунії та Микола Дутчак.

Через деякий час у сотні перебували ветеринарні лікарі та сту-

денти, які чекали на виїзд до різних частин дивізії: з українців: сотник д-р Мамчур, хор. д-р Мирон Качала, хор. д-р Володимир Кішко, д-р Саханський, д-р Ціханський, д-р Бондарівський і д-р Макар, та двох німців: Dr. Volgemut і Dr. Bauer. Крім них, було ще трьох ветеринарних студентів: Мокрівський, Чубатий і Максимович.

Ветеринарна сотня як одиниця мала за завдання транспортувати контингент коней для дивізії у всіх державах Европи, реєструвати, описувати, брати кров, проводити пробу маляїни, карантини для коней підозрілих на хворобу носатизни, пархів, лікування коней, котрі потребували довше, як три дні. Для транспортування коней вона мала до диспозиції два тягарові авта та вісім коней, які були постійно зайняті збиранням ранених і хворих звірят з різних частин і доставою здорових на їх місце.

В Нойгаммері Lazarett Staffel (Шпитальний загін) приміщувався коло парадної площі у добре влаштованій клініці з ізольованими стайнями і приладдям, що належало не до сотні, але до вишкільного табору. Польове приладдя та підручні торби дуже зуживалися підчас вимаршів і на фронті. Від самого початку аж до кінця війни у Шпитальному загоні був студент Максимович. Він по короткій пробі в Behandlugsraum-і працював у стайнях. В половині березня 1944 р. до нас був приділений д-р Б. Бондарівський. Але він мав кілька неприємних випадків і сотенний перед виїздом під Броди вислав його до Запасного батальйону. Студента Мокрівського призначено на ветеринарного помічника до д-ра Качали у 4-ій батерії артилерійського полку. З. Єзерський прибув з Берліна, де був висланий на студії, і його перенесли до фюзілерського батальйону. Переходово у „Лазарет Штаффель" були й два німці: д-р Вольґемут і д-р Бауер, яких перенесено до Хорватської дивізії.

Ветеринарна сотня приміщувалася на східному кінці вишкільного табору Нойгаммеру зі стайнями для здорових коней і окремих–для паршивих коней, з магазинами паші, підковами, упряжжю і медикаментами під наглядом окремого аптекаря. Сотня підлягала дивізійному ветеринарному відділу, котрого шефом був Obersturmbanführer Dr. Kopf.

Ветеринарна сотня виїхала з Нойгаммеру майже останнім транспортом 30 червня 1944 до Ожидова і дістала наказ отаборитися в гаю між селами Баймаки і Пні. По довшім марші сотня дійшла до призначеного місця й негайно розпочала будову сховищ під землею для коней, людей та різного приладдя й будови різних перив'язочних вузлів між сотнею й артилерійськими відділами, догляд над кіньми і продовжувала вишкіл, транспортування і вимінювання

коней у різних частинах дивізії.

З початком совєтського наступу 13 липня 1944 р. сотня дістала наказ відступу на захід до Буська, а 19 липня сотенний дав наказ знищити перев'язочні вузли–Verbandstelle; коні, котрі могли іти, перепровадити до сотні, а тяжче хворих чи ранених застрілити і знищити м'ясо.

Сотня коротко затрималася у Буську, а згодом відступила далі на південь й зупинилася у селі Спас біля Самбора і там перебула два тижні. Вона в оточенні не була, за винятком деяких перев'язочних вузлів, котрі не вспіли перед відступом прилучитися до сотні, тому у Спасі Ветеринарна сотня взяли участь у організації збірного пункту для частин дивізії, котрі перебивалися з оточення і потребували негайної помочі у харчах, уніформах, зброї й медичної допомоги, а також реєстрації вояків, що перебилися на захід.

По двох тижнях постою у Спасі, всі частини дістали наказ перейти через Турку на Закарпаття. Ветеринарна сотня прибула й отаборилася у селі Надє-Ґайдаш між Ужгородом і Мукачевом. Але заледве розтаборившись, прийшов наказ, щоб усі вояки, за виїмком підстаршин, здали зброю і після того німці стали трактувати українців як ворожий елемент. І такий стан тривав майже місяць. Щойно коли прийшло повідомлення, що Берлін дав свою згоду на переформування дивізії, наставлення німців змінилося. Нам видали зброю і прийшов наказ відійти до Мукачева, а звідтам поїздом–до Нойгаммеру. В Нойгаммері, по відомій збірці на Parade Platz на роздачу відзначень та медалів, головно для німців, життя на короткий час поплило тим самим руслом, що й перед виїздом на фронт.

Тиждень пізніше прийшов наказ, щоб вибрати із поворотців боєву „еліту", видати їм новий виряд й вислати на Словаччину, де вибухло повстання, інспіроване совєтами. Ветеринарна сотня розтаборилася у селі Беляни і в Варін над Вагом, Lazarett Staffel у Жіліні, а карантинна частина таки в казармах. Тоді до Ветеринарної сотні прийшли д-р Мицко і д-р Гречко та двох студентів–Б. Билько та З. Єзерський. В скорому часі д-р Гречко був перенесений до якоїсь іншої частини. У Словаччині Ветеринарна сотня була обтяжена не тільки вишколом, доглядом над кіньми, реєстрацією коней та бранням крови, але мусила брати участь у поборюванні партизанів. Так минав час аж до виїзду до Австрії вкінці січня 1945 р. Організаційний порядок сотні був задержаний цілий час її існування аж до прибуття до Штірії. В переїзді коло сорок стрільців і кілька підстаршин були перенесені до інших частин, і Ветеринарна сотня чисельно змаліла, внаслідок чого Vorrat Staffel прилучено до Lazarett

Staffel, де він складався з обслуги двох авт й коло десяти запрягових возів, якими доставляли пашу, а також хворих коней. Праця Vorrat Staffel обмежувалсь до привозу й виміни коней між сотнею та іншими частинами дивізії. Напливу свіжих коней не було.

Ветеринарна сотня зупинилася у Штірії біля міста Ляйбніц і стояла там до кінця квітня. Частина Voratt Staffel, котра обслуговувала „Ґенезунґс камери", була ізольована від сотні. У Словаччині вона підлягала Untersturmführer-ові Beydat-ові.

Коротко перед капітуляцією 8 травня 1945 р. сотня перейшла до села Вінбах біля Ґрацу. По капітуляції сотенний дав наказ знищити всіх звірят, підозрілих у насатизму, знищити приладдя, забрати зброю і харчі та в цілості відступати на захід, щоб піддатися в полон американцям. Але при відступі більшовики перетяли нам шлях біля Юденбурґу і сотня розбіглася–хто куди, щоб дістатися під окупацію західних альянтів.

Denis HILLS

BELLARIA

At the end of July 1945 AFHQ Caserta sent me as liaison and screening officer to Bellaria to report on the Ukrainian Galicia Division which was being held there as SEP after its surrender to the Allies in Austria. The tented camp was situated a few miles north of the big POW enclosure in Rimini and was guarded by 55 Lt. A. A. Regt. I had been chosen for this assignment as I spoke Polish, Russian and German and I had already had some experience of handing the controversial problem of Soviet repatriation operations in Taranto[1] and Rome[2].

The British view of repatriation under the Yalta agreement as I understood it at the time was that citizens who had been domiciled within the pre-war (Sep. 1939) eastern boundaries of Poland were not liable to be returned to USSR. The Soviet authorities, on the other hand, were insisting that all citizens who originated from the territory lying east of the old Curzon Line (including Lviv and Polish Galicia) were Soviet citizens and must be repatriated.

On reporting to 218 Sub-Area HQ at Riccione (which administered the SEP and POW enclaves) I was briefed by Major Cronin of AQ branch. He warned me that a Soviet Repatriation Mission was due to arrive soon at the Ukrainian camp and that the future of the division would be settled. The British military authorities, he said, though they were committed to fulfilling the Yalta repatriation clauses to the best of their ability, had become increasingly opposed to any attempt at forcible repatriation of the Ukrainians; the forcible surrender of the Cossacks and their dependents to the Red Army in Austria some months earlier (May 1945) "had left a very bad taste in the mouth". It had aroused protests, and a similar attempt to hand over a large body of Ukrainian soldiers would involve bloodshed as well unwelcome publicity. Meanwhile the exact citizenship (according to the Yalta rules) of the Galicia division soldiers had still to be decided. They were vaguely thought of as "some sort of border Poles" and therefore, by definition, not liable to repatriation to USSR. So far they had been given the benefit of the doubt. The imminent arrival of a Soviet repatriation mission would be the moment of crisis for the Ukrainians. My first task would be to make my own preliminary assessment of their citizenship and their morale.

I got on well with Major Jaskewych, the camp OC. We spoke in Russian. I met some of his officers (among them his energetic young adjutant) and questioned a number of the other ranks including some who were employed in working parties outside the cage. Within a few days I had confirmed that a number soldiers were indeed Soviet citizens or had been born in prewar Soviet territory. But I decided that it would be unrealistic and indeed impossible to try, by screening, to identify and categorise individuals according to their exact geographical origins. These men, whether they came from Polish Kuty or Kolomyja, or from villages on the Soviet side of the prewar 1939 frontier, belonged to a single nation. Their strength was in their cohesion as a community, their relative literacy, their religion (they were mostly of the Greek Catholic faith) and

their extreme national consciousness. They regarded themselves as part of the Ukrainian National Army. They had their own language, military insignia, ranks and uniform and their own religion with its double-barred cross and marvellous chants, their own history. I felt strongly sympathetic towards them.

When I was told that the Soviet team was on its way from Rome I warned the Ukrainian camp leaders and Major Jaskewych to be absolutely firm with the Moscow officers. They were not to fear them; and they would not be under duress. My own role, as I interpreted it privately to myself, would be to shadow the Soviet officers and to see fair play. As a British army officer and the only British "expert" and Russian linguist on the spot, I would have a great deal of latitude.

MOSCOW MISSION

The Moscow Mission included General Vasilov and Col. Jakovlev, some junior staff officers and two female interpreters (one of them Lt. Lydia Zhar). When the Russian team first entered the cage (20 Aug. 1945) the whole Ukrainian division, paraded for inspection, watched them in silence. Major Fedorov, who was fresh and plump, sneered at the flimsy bivouac tents where thousands of thin, sun-tanned men slept in threadbare uniforms on the ground, and at the British army style cook-houses and rations. General Vasilov was given a ladle of soup to taste by one of the cooks and he asked if there were any complaints. There were none. Indeed the uncanny silence of the assembled men struck me as unusual and significant. My sense of history enabled me to realise that at this moment the great Russian machine was facing not merely a few thousand unarmed yet determined men, but a test of its own reputation and integrity in the eyes of western opinion.

The Soviet officers spent several weeks interrogating the Ukrainians. They worked relentlessly, without meal breaks, loosening their collars, in a tent pitched inside the cage. I was present at every interview. Prisoners were brought in individually. They had been well coached. They made no attempt to appease or humour their interrogators: and when asked why they had taken up arms against the "motherland", and pressed for their reasons for not wanting to return "home", they replied–with increasing vehemence as they gained confidence–that the Bolsheviks had persecuted and killed their families ("The Bolsheviks murdered my parents", was a stock reply).

I recall how each prisoner, standing to attention before the trestle tables where the Soviet officers sat, kept his eyes on me as he gave his answers. Clearly my British uniform gave them moral encouragement to stand their ground in this, for them, moment of crisis and to defy the "men from Moscow". General Vasilov's mission failed miserably. Only a handful of Ukrainians volunteered to return home (they gave the impression of being distraught, and were immediately segregated). After a few days the General–a tired, courteous man who swallowed medicine poured for him by his personal female interpreter–left in disgust (it must have been humiliating for him to endure, in my presence, the increasing rebuffs and rudeness of the prisoners). The remaining Soviet officers lost patience and began to shout at the prisoners. A colonel, freshly arrived from Moscow to ginger things up, was permitted to address the

men by companies. "You are the grey mass, tiomnaya massa", he cried to the wooden faces gazing at him. "You have nothing to offer but your hands. The world doesn't want you. For them, you are rubbish. Be warned. Sooner or later the Soviet Union will have you."

This last ominous threat led to nothing. The colonel went back to Rome and with the Moscow mission out of the way–they left at the end of September and were no longer permitted entry into the Ukrainian compound[3]–the Area Commander Brigadier Block took me with him into the cage to address the senior officers. They paraded in front of us in an empty space among the tents. It was a dramatic moment, for the fate of the whole division depended on what he was going to say. The Brigadier spoke briefly and to the point. "You are safe now", he told them. "The Mission from Moscow will not bother you any more. You must continue to trust us, and we will not let you down". The Brigadier complimented the soldiers on their good behaviour and asked them not to relax their discipline. While I was interpreting I looked straight at Major Jaskewych and could see his relief. For me too it was an emotional moment; I felt that from now on my own integrity as a British officer was bound up with the Brigadier's promise–"We will not let you down".

REPATRIATION PROBLEMS

In reviewing repatriation policy one has to appreciate the difficulties that faced the British military authorities when it came to dealing justly and fairly with the multitude of Russian dissidents and the mosaic of nationalities they represented. When hostilities ceased, admiration for the feats of the Red Army on the battlefield was at its peak among the Allies. Stalin's soldiers had crushed the Germans on the eastern front and thereby saved the lives of countless British servicemen. It was natural, at first, to take the simplistic view that the Russian soldiers who had been captured fighting with the Wehrmacht were traitors to the mother country. I seemed logical to send them back whence they had come from. And there was ignorance, too, about the fate that would be meted out to them on their return. The soldiers of the Turkoman division who had been rounded up in Italy at the end of 1944 and then repatriated by ship to Odessa did not (to my knowledge) protest against embarkation. No force or violence was needed to get them on the ships. The Turkomans trooped on board at Taranto like sheep, as though they believed, or were ready to believe, Stalin's promise of an amnesty ("Your duty is to return to your homeland and help rebuild your shattered villages").

It was not until the subsequent surrender of the Cossacks in Carinthia to Red Army machine-gunners (May 1945) and the scenes of violence that accompanied the hand-over, with British soldiers ordered to club old men, women and children to get them into the transports, that the inhumanity of the repatriation policy was fully realised. The Russian refugees that I handled in the Via Appia transit camp in Rome (June 1945) had already heard of the Cossack episode and it had made them adamant in their refusal to be repatriated. This marked a new phase in our dealings with Russian "renegades". With the connivance of the CO at Rome HQ I encouraged the Via Appia camp inmates to

"escape"; and they were given temporary shelter under Russikom (Vatican) arrangements [2].

When it came to deciding their future, the Galicia division profited not only from the British authorities' growing unwillingness to mount a forcible repatriation operation, but from official confusion as to the real identity and origins of its members and their motivation in fighting on the side of the Wehrmacht. Who were these "East European peasants wearing strange insignia–all thirsting, like "troublesome Irishmen"; for their national independence? They were nobody's children.

The Ukrainians owed their lives not only to this confusion, and to British unwillingness to face the scandal of a large-scale forcible repatriation operation, but to another factor: the calculated last-minute token sacrifice of 170 Russians from other units to appease Moscow[4]. The condemned men–ex-Red Army and Wehrmacht soldiers and all of them indisputably Soviet citizens–were the unlucky residue of some 500 Russians who had been transferred from camps to Rimini enclave in August 1946 under Operation Eastwind. In May 1947 the 170 were put on a sealed train and returned under armed British escort to the Soviet zone in Austria (Operation Keelhaul). Immediately after this harsh political gesture came the truly happy ending for the Galicia division. We were allowed to send the whole formation back to England to be resettled in civilian life–not, however, without an absurd final complication. War Office orders were that only those female dependents with nursing experience or without "encumbrances" (i. e. children or elderly parents) could accompany the draft. This meant that a number of Ukrainian women did not qualify. Again the nominal rolls had to be doctored to find a place for them and other attached females, all of whom I classified as "Red Cross personnel". On their arrival at Southampton one of the women was seen by the reception committee to be pregnant. We received an angry and, to us, unrealistic signal reprimanding us for including her in the draft.

Whatever the rights and wrongs of these men in fighting on the German side during the war–its was of course the destruction of the Bolsheviks that was their primary aim–this was a matter which in my view no outsider without special knowledge of the Ukraine's history and sufferings was entitles to judge. In an area of confused and impermanent frontiers and of usurping governments there was a conflict here, among the people, of allegiance and expedience. Perhaps one of the least pleasant aspects of the repatriation political and military, negotiated and decided the fate of men as though they were statistics. To us who were on the spot the prisoners and refugees were not just names on a nominal roll. They were human beings, sometimes our cooks, batmen and orderlies.

I learned after the war that many of the Galicia division had migrated to Canada or other overseas countries. I have had letters from some of them. I once met a group of Ukrainians from Rimini singing their native songs in a Cotswold inn. One is happy to know that instead of vanishing into the Gulag or worse, these survivors, and their children, have been able to make a valuable

contribution in terms of human resources to the western world. They are at any rate breathing the slobodni vozduch (the ironic phrase of a patriotic Red Army marching song, meaning "the free air of Mother Russia") of genuine freedom.

FOOTNOTES

1. In Feb. 1945 I was posted as administrative officer to a transit camp in Taranto which held over 8,000 Russians of 162 Turkoman Infantry Division who had been captured in Italy by the British while fighting with the Wehrmacht. In accordance with the Yalta agreement they were instantly elevated to the status of Free Soviet citizens and put into British battledress under their own camp administration, which was run by Major Gromasov and officers of a repatriation mission from Moscow. I accompanied a shipload of them (1,651 men, on the New Zealand cargo ship SS Arawa) to Odessa and on my return to Taranto reported to AFHQ Caserta on their "unfriendly" reception at the quayside–their greatcoats and packs were taken from them, they were harangued in front of a large poster of Stalin in a square off the main boulevard, and were then marched off under armed escort to a nearby internment camp.

2. In June 1945 about 80 Russian men and women were being kept under casual British army guard in a camp on the Via Appia in the outskirts of the capital. They were under threat of repatriation, and Col. Jakovlev of the Soviet Mission in Rome was pressing for their return–the Colonel's staff was busy rounding up other Russian "strays" at this time and holding them in the Soviet Embassy until escorting them out of the country. The SO at Rome HQ preferred to know nothing officially of my irregular method of dispersing them, which I managed with the help of a young Ukrainian priest of Russikom. I did not hear what subsequently happened to these people; but I know of other Russians who went to South America via Spain through Russikom arrangements.

3. A small Soviet mission staff continued to stay at Riccione until the end of the year–they were billeted in the Officers Transit Hotel. They managed to keep up unauthorised contacts with the Ukrainian division through "stooges but were kept under observation. As drivers they were a menace, and Lt. Lydia Zhar, a cheerful blonde girl, had her pelvis broken in a Jeep accident with a Soviet officer-driver.

4. As screening and administrative officer during Operations Eastwind and Keelhaul (1946-47) I made it my task to whittle down the original list–provided by GHQ–of Soviet citizens liable to repatriation, by force if necessary, under the currently accepted terms of the Yalta agreement, i. e. those who were deserters from the Red Army, had served in the Wehrmacht, or had voluntarily rendered aid and comfort to the enemy. I was able to reduce the original list of 500–this took time–to 170 without GHQ growing too alarmed at the continual erosion of names. When, as the ultimate sop to Moscow, the condemned men left Rimini for the Soviet zone in Austria, I sent GHQ a report that was highly critical of the operation. It included this passage:"The decision to repatriate one category (military personnel) and not the other (civilians) was essentially an arbitrary one, based on the principle that an adequate number of bodies should be handed over to the Soviet authorities in order to appease them... They were given treatment reserved in the case of every other national for war criminals alone–that of being extradited and handed over against their will to captors who, incidentally, are not expected to give them a fair trial... Now that the damage has been done, it is essential that constructive measures

be taken immediately to release and rehabilitate the surviving Russians in this enclave. Our prestige is at stake."

Some years later my report was leaked to an American newspaper (Sunday Oklahoman, 21 Jan. 1973) and caught Solzhenitsyn's eye. For him (in his words) "this one random little document" disclosed "the last secret, or one of the last, of the Second World War" (Gulag Archipelago, indexed under Epstein). What Solzhenitsyn had particularly in mind was forcible handing over of the Cossacks who had surrendered in Austria. Yet he does not mention the other side of the repatriation operations that I have touched on in this account: the reprieve, for instance, of the Ukrainians of the Galicia Division; the deceptions deliberately practiced on Moscow (and on our own Allied authorities) in order to protect lives; the patient whittling down of lists of the condemned; the private arrangements made for individuals to go into hiding. Perhaps these facts were not know to Solzhenitsyn.

Denis HILLS
11 May 1988

ВЕТЕРАНИ-ДИВІЗІЙНИКИ -УКРАЇНСЬКОМУ ВІЙСЬКУ

Головному управлінню виховної роботи Міністерства оборони України передано 10 відеокасет із фільмами-лауреатами кіноконкурсу 2001 року, які розповідають про українців в Австралії, США, Канаді, Литві, Польщі, Ватикані та Росії (на Кубані). Кошти на виготовлення касет надала Крайова управа Братства колишніх вояків 1-ї Української (дивізії „Галичина") в Канаді. Колишні дивізійники висловили побажання презентувати касети українським воякам, що служать „не в Галичині". Працівники Міністерства оборони запевнили, що касети з фільмами будуть передані до військових частин, дислокованих у Криму.

Цей кіноконкурс є одним із заходів міжнародного фестивалю „Нашого цвіту–по всьому світу", що його з 1999 р. очолює Інститут досліджень діяспори. Фестиваль проводиться за сприяння акціонерних товариств „Оболонь" та Укрсат".

Варто зазначити, що минулого року кілька десятків касет із цими фільмами було подаровано українським закордонним громадам, переважно в пострадянських державах.

Оргкомітет та секретаріят фестивалю, який є некомерційною акцією, сподіваються, що подібний та інші його заходи також будуть підтримані добродійниками.

Інформація про фестиваль міститься у віконці „Фестиваль" вебсайту Інституту – http://idd.ukrsat.com Поштова адреса оргкомітету та секретаріяту фестивалю –а/с 126, Київ, 01034, електронна – idd@users.ukrsat.com Телефон: (44) 244 2911

Ігор ВИННИЧЕНКО, директор Інституту досліджень діяспори, голова секретаріату фестивалю „Нашого цвіту–по всьому світу"
(Народна армія)

ЛЮБОМИР МАКАРУШКА У СЛОВАЧЧИНІ

Інтерв'ю д-ра В. Вериги з д-ром Л. Макарушкою

(Продовження з ч. 3, 2002)

В. Верига: Як Вас покликали з старшинської школи до Дивізії?

Л. Макарушка: Перед закінченням старшинського курсу повідомив мене комендант школи, що прийшла телеґрама з Дивізії, щоб я негайно зголосився до штабу Дивізії у Жіліні, у Словаччині. Ще в школі я говорив зі старшинами, зокрема зі старшиною, який викладав тактику, й дійшов до переконання, що кінець війни вже дуже близько й, на мою думку, скінчиться катастрофою. Тоді я собі постановив, як тільки приїду до Дивізії, то я на ту тему поговорю з сотн. Палієвом. У Дивізії я довідався, що сотн. Паліїв не вернувся з-під Бродів та я маю перебрати його пост.

Одне з перших завдань, яке мені ген. Фрайтаґ доручив, було відбути поїздку з трьома словацькими послами з Братіслави по терені Дивізії, яких централя висилала до поодиноких округ, щоб вони вияснювали населенню, хто зробив повстання у Словаччині та наскільки воно шкідливе для Словаччини. Я мав виступати як німець, і посли не знали хто я такий. Коли я сказав, що вони можуть мене розпізнати по мові, Фрайтаґ мене запевнив, що моя мова німецька є така, як німця.

То була дуже цікава поїздка, бо вояки словацької армії вертали до своїх околиць і скривалися по лісах. Тільки вечорами, як все успокоювалося, вони приходили до села, до жінок чи родин. Одного разу прийшов до мене один із наших курсантів, які вже були скінчили старшинську школу, привітатися зі мною і запитав мене: „Що маємо робити з словаками, які приходять з лісів, бо є наказ, щоб їх висилати до вищої команди". Я тоді йому сказав, що не можу давати йому ніяких директив, але на його місці взагалі не зголошував би їх „Чи я можу це переповісти моїм товаришам?", – „Можете,–відповів я,–але не можете покликатися на мене, бо то може мати погані наслідки для мене й мене можуть усунути з цієї посади, й тоді там може прийти якийсь німець, що було б гірше для нас усіх". Наслідок того був такий, що на терені Дивізії настало певне успокоєння.

В часі поїздки я мав декілька цікавих моментів. Коли посли приїжджали до якогось села, то там скликали населення до нотарів (нотарі у Словаччині були в кожному селі й мали певні завдання, але які, того я не знав). В селі звичайно був більший дім, де була ве-

лика заля і там відбувалися наради. В одному селі після таких зборів посли зайшли до сусідньої кімнати, в якій я сидів і робив записки. Вони сіли на другому кінці довгого стола й почали розповідати собі різні анекдоти з воєнних часів. Я розумів по-словацьки й на анекдотах міг дати себе зловити, бо міг також засміятися. Отже, я взяв свої записки і вийшов до великої кімнати, де була бар'єра, за якою нотар урядував. Я собі сів коло столика, що був біля бар'єри і далі робив записки, а за бар'єрою працювала нотарева секретарка. По якімсь часі секретарка розпочала розмову з нотарем, кажучи: „Та то не німець". А він каже: „Та як не німець?" „Ні,–впевняла його секретарка,–чи ви не завважили, що він має інші відзнаки, тобто відзнаки такі самі, як мають вояки-українці?"

Почувши це, я усміхнувся і подумав, що вона краще орієнтується, як її шеф. Нотар підійшов до мене і почав говорити по-словацьки. Я, очевидно, відповідав йому по-німецьки, кажучи: „Вас майненен зі? Вас воллєн зі?"–Він не відповів нічого, але пішов до секретарки і сказав: „Ех, ти дурна гуско, таж то є німець".

Та поїздка була цікава і корисна, бо я міг сконтактуватись з старшинськими кандидатами, які щойно повернули зі школи, а вони були по одному у майже кожному селі. Ми їздили здебільша по селах на захід від Жіліни, де було зовсім спокійно. Словаки, що повтікали з війська, побачивши, що їх ніхто не зачіпає і не цікавиться ними, стали помало повертатися до своїх домів і в лісах було спокійно. Потім як ми вернули з поїздки, я зробив звіт для Фрайтаґа, а по якомусь часі він дістав від головнокомандувача у Братиславі признання за те, що посли були дуже вдоволені з тої поїздки. Вони ствердили, що всюди наступило успокоєння й ніде не було ніяких заворушень. Фрайтаґ страшно любив похвали і відзначення. Перед тим, між іншим, він дістав був і „ріттеркройц" (лицарський хрест) і відразу підріс на півметра, бо до того часу у Дивізії мав „ріттеркройц" тілки полковник Панір, командир 31-го полку. Я сам не раз говорив Фрайтаґові, щоб він постарався про перенесення для Паніра, бо він не надається до Дивізії. Діставши „ріттеркройц", Фрайтаґ почав і Паніра гостріше брати до рук, з ним було дуже багато клопоту.

На самому початку перебування у Дивізії стрінувся я з справою Власова. З Берліна прийшло письмо, щоб командування Дивізії висловило свій погляд про евентуальне прилучення Дивізії до Армії ген. А. Власова. Фрайтаґ не мав про те жодного поняття і дав мені те письмо прочитати, питаючись що то таке і хто такий ген. Власов. Я, щоправда, й сам багато про те не знав, але знав що Власов–це колишній совєтський генерал, який попав у німецький полон, а пізніше

його висунули на головнокомандувача Російської Визвольної Армії.

Вислухавши це, Фрайтаґ чувся ображеним, що йому пропонують евентуальне підпорядкування колишньому совєтському генералові. Фрайтаґ сам був на Східному фронті на середньому відтинку в СС-поліційній дивізії і він висловив здогад, що то навіть і його дивізія могла взяти Власова в полон. „І я мав би тепер під ним служити"–обурено говорив Фрайтаґ. При тому я сказав, що коли б навіть і рішили підпорядкувати Дивізію Власову, то заки би Дивізія доїхала на місце призначення, всі вояки і старшини розбіглися б. До Армії Власова ніхто з українців не піде воювати за Росію.

–Так думаєте?–запитав Фрайтаґ.

–Так я думаю, бриґаденфюрер,–відповів я.

Після того він просив мене написати „ентфурф" (проєкт) відповіді вищому командуванню в Берліні.

Після того я сконтактувався з пор. Грицем Лучаківським, який працював у VI-ому відділі одного полку. Лучаківський–це бувший правник, суддя навіть за Польщі, а ми зналися з УГА. Телефоном я розповів про справу Власова та просив написати проєкт відповіді на лист до Фрайтаґа.

Лучаківський запевнив мене, що все буде зроблене як слід. А Лучаківський мав дуже добру марку серед старшин і його всі респектували. І, дійсно, він скоро й добре полагодив. Коли я прийшов до Фрайтаґа з проєктом листа, сказав, що його вже запитують командири полків про справу Власова, які звідкись довідалися вже про те. Можливо, що щось було у пресі або в радіо й рознеслося поміж старшинами.

–А чому ж ви не написали, що Дивізія розбіглася б, якщо б її ввели до Власова?–запитав Фрайтаґ, прочитавши відповідь.

–Якщо ви хочете, бриґадефюрер, то я ще й те напишу,"–відповів я. З того я робив висновок, що він більше був обурений тією концепцією, ніж я, очевидно, з інших мотивів. Фрайтаґ вислав ту відповідь до вищого командування і на тому закінчилося. То була, здається, єдина справа, в якій я повністю погоджувався з Фрайтаґом й він зі мною.

Як ми опускали Словаччину, Фрайтаґ об'їздив сотні і дивився, як відмарш виглядав. В кожному селі вздовж дороги стояли жінки й дівчата та прощали хлопців хлібом й молоком, плакали так, як би це було в Ґаличині. Фрайтаґ не міг з дива вийти, і в одному селі він мені сказав: „Чим пояснити таку приязнь словаків до наших вояків, коли братання та контакти з цивільним населенням були заборонені". На це я йому відповів: „Братання заборонити зовсім не мож-

на, бож дівчата розуміють українську мову, а наші хлопці розуміють словацьку. Крім того, це не вийшло на шкоду нікому. Хіба ж ви не дістали похвали з Берліна за добру поведінку Дивізії на Словаччині?" Головнокомандуючий німецьких військ у Словаччині інформував „Оберкомандо дер Вермахт" про побут Дивізії у Словаччині: "Es is Ihnen bekannt dass ich damals als sie mir mitgeteilt haben dass eine fremdlaendische Division in die Slowakei kommen soll ich habe mich dagegen ausgesprochen. Jetzt muss ich meine damalige Meinung total korregieren. Mit der Lage im Gebiet wo die Ukrainische Division befindet ueberall eine Ruhe angetreten ist..."

Цього листа Берлін переслав Фрайтаґові з коротенькою дописокою: Es is sehr angenehm Ihnen mitzuteilen.

І це була правда. Зрештою, я це й говорив тому молодому старшині, що ми зі словацьким народом не маємо ніякої причини воювати. Очевидно, як десь проти нас виступають, то ми мусимо боронитися.

ГЕРОЙСЬКА СМЕРТЬ ХОРУНЖИХ УСС ІВАНА МАКСИМИШИНА ТА ЮЛІЯНА СОКОЛОВСЬКОГО

(подав д-р Г. Гнатевич)

Діялось це підчас завзятої і могутньої російської офензиви під проводом генерала Брусілова в 1916 році. Її завданням було облегшити положення на італійському фронті та приспішити воєнний виступ румунської армії.

2-го вересня заатакували російські війська австрійські становища на Лисоні і намагались здобути Бережани.

На допомогу загороженому відтинкові на Лисоні кинули з Посухова оба курені УСС. Ком. 3-ої сотні 1-го куреня змагалися на верху Лисоні, в ярі під горою залишалась в запасі сотня Будзинського.

Другого дня, 3-го вересня, о 9-ій годині рано, вдалося москалям підчас бою прорвати оборонну лінію, на сідці Лисоні точка 327. Вони з розгоном кинулись в сторону яру, в якому стояла також команда 1-го куреня. Команді куреня 1-ої сотні Будзинського грозив полон або смерть. Хорунжі Максимишин і Соколовський, бачучи небезпеку, кинулись зі своїми чотами з яру проти московської групи і пірвали за собою цілу сотню.

Оба загинули від перших куль, ідучи на чолі своїх чіт. Своє безприкладне геройство заплатили смертю. Хор. Іван Максимишин впав поцілений кулею в чоло, хор. Соколовський в серце. Жертвою свойого життя врятували славу стрілецької зброї. Тіла обох героїв поховані і спочивають на кладовищі УСС в Посухові.

Роман ЦЬОЛКО

ГЕНЕРАЛ ПАВЛО ШАНДРУК В ДИВІЗІЇ

Пані Люба Цьолко, дружина хорунжого Романа Цьолки, який помер у м. Боффало, США, 3 квітня 1987 р., прислала до Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Торонті спомини свого чоловіка.

Роман Цьолко був ад'ютантом ген. Павла Шандрука, коли він прибув до Дивізії на фронт в Австрії. Ці події він описує у своїх споминах, подаючи дати й місцевості. Вони є цінним доповненням до споминів ген. П. Шандрука, які вийшли в перекладі на англійську мову в 1959 р. п. н. "Army of Valor" й у зворотньому перекладі на українську (оригінальний машинопис затратився) в Києві 1999 р. п. н. „Сила доблесті".

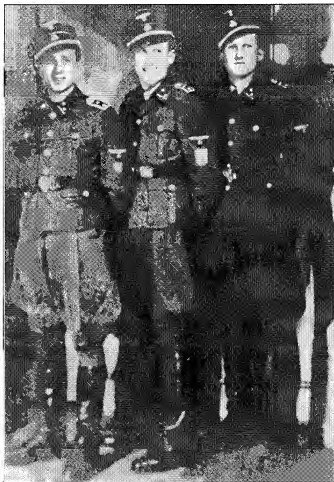
Редакція

Закінчивши–після першого в Позен-Трескав– другий старшинський вишкіл в Лєшанах, біля Праги, на Чехах, з кінцем березня 1945 року, ми подались двома групами до Дивізії. Дорога вела через Відень, Ґрац, Марбурґ до Цельніц, де був штаб Дивізії. Всі ми їхали туди повні надій, але це вже був майже кінець війни.

У Відні ми в трійку (мій брат Маріян, Олько Навроцький і я) відлучились від групи, бо мали нагоду одержати 3-денну фронтову відпустку від коменданта м. Відня до наших батьків, які у цю пору жили біля Кремсу, на захід від Відня. Це була велика несподіванка, коли ми приїхали до них. Але три дні пройшли дуже скоро і треба було їхати далі. Попрощавшись з батьками, ми приїхали до Кремсу, а звідтам мали їхати назад до Відня і через Вінер-Нойштад і Ґрац до Марбурґу, але це вже було запізно, бо більшовицькі війська прорвались через фронт над Пляттензее в Мадярщині, зайняли Вінер-Нойштад. Тому ми, довго не думаючи, рішили їхати до Марбурґу окружною дорогою через Лінц, Ст. Міхель, Леобен, Брук над Муром і Ґрац. Без перешкод ми доїхали до Бруку н. Муром. Тут поїзд наш задержали і сказали всім залишити поїзд і йти до тунелів (бункрів), які находились біля залізничної станції. Оголосили налет альянтських літаків. Всі люди (цивільні пасажири та військо) пішли до середини–в тунелі, а тільки ми в трійку стояли при вході. По короткому часі прийшов до нас комендант залізничної станції, майор вермахту, та забрав нас до своєї канцелярії. Там повідомив, що ми маємо явитись до коменданта міста Бруку н. Муром, бо він має для нас спеціяльне завдання.

Комендант м. Бруку н. Муром (полковник вермахту) прийняв нас дуже чемно і сказав, що в місті дуже багато війська та втікачів з фронту (дезертирів), які втікають додому. До того немає в місті Heeresstreife і Frontleitstelle, яких завдання є перегруповувати військо і висилати їх назад на фронт. До помочі дав нам по чотирьох підстаршин. Згодом нас розділив і дав нам спеціяльні виказки, на підставі яких ми мали перевірювати папери всіх, хто тільки переходив чи переїздив дорогами до Бруку н. Муром. Брат мій Маріян був призначений на дорогу з Відня, мене призначив на дорогу з Ґрацу, а Олько Навроцький був на "Leoben Brücke" і там перевірював і

перегруповував військо та висилав назад на фронт. Тут ми бачили кінець війни. Ранені, військові частини різних родів зброї, дезертири, цивільне населення, німці, мадяри та народи східної Европи: всі втікали на захід, подальше від „освободителів" з червоного раю.

Зліва: О. Навроцький, Р. Цьолко, М. Цьолко

По трьох днях ми довідались, що вже приїхали частини, які роблять цю роботу і нам треба якнайскоріше їхати до наших частин. Тому негайно ми зголосились до рапорту у коменданта міста. Прийшовши туди перед годиною 9-ою вранці, ми мусили чекати на нього до год. 2-ої пополудні, бо в нього була нарада всіх командирів всіх військових частин, які находились

в цьому районі. З паперів, які ми бачили на столах, ми довідались, що тут приготовляється велика оборона міста, і тому ми постановили за всяку ціну чим скоріше звідтам виїхати. Біля 2-ої год. пополудні прийшов комендант міста і спитав, чого собі бажаємо. Ми йому з'ясували, що ми були задержані тут і зараз мусимо їхати дальше до Дивізії. Він сказав, що відпускає брата Маріяна і О. Навроцького, а мене хоче задержати при собі. Ми в розмові з ним вияснили йому, що в наших частинах відчувається брак старшин і він по довшій надумі відпустив нас всіх трьох, залишаючи при собі хорунжого вермахту, який також був з нами.

В цей час бої вже були в районі Земерінґу, тому-то ми не могли їхати через Ґрац, а поїхали у напрямі Кляґенфурту. Приїхали туди, зустріли ми всіх наших інструкторів старшинської школи (Junkerschule Braunschweig) з Позен-Трескав, які привітали нас досить тепло та обіцяли нам якнайшвидше скомунікуватись з нашими частинами. Вони тимчасово примістили нас в замку Grafenstein на схід від Кляґенфурту. Через наше перебування в Бруку н. Муром ми цей зв'язок стратили. По трьох днях нас повідомлено, що у Фелькермаркті находиться штаб нашого Вишкільно-запасного полку. Ми зразу туди поїхали та зголосились в командира полку полковника Маркса. Він спочатку кинувся до нас зі сваркою, чому ми так пізно приїхали, але переглянувши наші папери, які були в найліпшому порядку, заспокоївся.

Цього ж дня до Фелькермаркту приїхав ген. Павло Шандрук зі своїм штабом. До його штабу належали: ген. М. Крат, полк. А. Валійський, сот. О. Навроцький і сот. В. Сердюк. Крім того, разом з ними приїхав ген. О. Вехтер, д-р Арльт, ад'ютант Вехтера, Hauptstuf Schiever і вістун ген. Вехтера–підстаршина, прізвище якого я забув. По короткій розмові з ген. Шандруком, він заявив мені, що бере мене як свого ад'ютанта, і зараз же представив мене полк. Марксові. Мого брата Маріяна і Олька Навроцького призначив на зв'язкових старшин його штабу. І так ми опинились у штабі Української Національної Армії. Це був день 17-го квітня 1945 р. Дня 18-го квітня приїхав до Фелькермаркту представник ОУН-б д-р І. Гриньох.

19-го квітня 1945 р. ген. Шандрук, ген. Крат, ген. Вехтер, д-р Арльт і я виїхали відвідати ген. Фрайтаґа на фронті під охороною двох озброєних авт.

По кількох годинах дороги ми були на місці. Тут чекав на нас ген. Фрайтаґ. Він зараз представив майора Ґайке, як шефа оперативного відділу штабу Дивізії. Згодом ген. Фрайтаґ запропонуваав, щоб ми відпочили, будучи змученими з дороги. На це ген. Шандрук відповів, що він хоче перше знати про становище Дивізії на фронті в усіх деталях. Майор Гайке по-фаховому представив становище Дивізії на фронті, бо був на це приготований, включно з побільшеними картами та паперами. Також повідомив про сусідні частини, які находились по обох боках Дивізії на фронті.

По цих всіх формальностях ген. Шандрук заявив, що з хвилиною приїзду до Дивізії, змінено її назву з „14-та Див. Зброї СС" чи Дивізія „Галичи-

на" на назву Першої Української Дивізії УНА. Цією заявою ген. Фрайтаґ був збентежений, але ген. Вехтер і д-р Арльт заяву ген. Шандрука потвердили, бо це було так сказано в Берліні. Згодом ген. Шандрук мав досить довгу розмову з д-ром Л. Макарушкою про відносини в Дивізії поміж німцями і українцями. З огляду на перебування Дивізії на фронті, постановив не міняти командних постів, тобто ген. Фрайтаґа на ген. Крата; ген. Крат від'їхав до штабу УНА в Фелькермаркті. В додатку до зміни назви Дивізії на 1-шу Укр. Див. УНА, ген. Шандрук видав зміни щодо німецького складу Дивізії, як також цілий ряд змін щодо поведінки німецького складу у відношенні до українців. Протягом наступних кількох днів ген. Шандрук відвідав фронтові лінії частини Дивізії. Німці були цим здивовані, бо ген. Фрайтаґ цього ніколи не робив. Підчас цієї інспекції були також присутні о. Левенець і д-р Макарушка. Ґен. Шандрук також відвідав польовий шпиталь та дивізійний санітарний пункт. У порозумінні з о. Левенцем, ген. Шандрук відвідав могили поляглих вояків Дивізії, як також брав участь в панахидах, які ми відслужили у віддалі нецілої милі від фронтової лінії. Тим часом ген. Шандрук висилає мого брата Маріяна до Праги, щоби він допоміг полк. Мальцеві переїхати до штабу УНА. Приїхавши з Праги, привезли вони зі собою відзнаки з тризубом.

День 25-го квітня 1945 р. був для членів Дивізії незабутнім. Того ж дня на відкритому полі біля місцевости Dedt, біля Фельдбаху, дивізійники зложили присягу на вірність Богові та українському народові. Підчас присяги були присутніми ген. Вехтер та д-р Арльт. Німецькі старшини та підстаршини рівнож складали присягу, поруч з українцями. Бракувало тільки ген. Фрайтаґа.

26-го квітня 1945 р. ген. Шандрук зустрівся з командувачем армії ген. d'Angelis. Тут ген. Шандрук просив його, щоби на випадок капітуляції завчасу відтягнути Дивізію з фронту. Це саме повторив ген. Шандрук наступного дня, будучи в командира корпусу. Ґен. d'Angelis був однозгідний з заввагами та бажанням ген. Шандрука. 27-го квітня ген. Шандрук, ген. Вехтер, д-р Арльт і я їдемо до Фелькермаркту. Дня 30.4 1945 р. заприсяжено Запасний полк. Того ж 30-го квітня цілий штаб УНА, ген. Вехтер, д-р Арльт, полк. Бізанц були присутні на вечері в гостинниці. Біля год. 9-ої прийшла по радіо вістка про смерть Гітлера в Берліні. Усі посумніли, а полк. Бізанц мав сльози в очах.

2-го травня 1945 р. приїхав до Фелькермаркту ген. Шкуро, щоб побачитись з ген. Шандруком. Ґен. Шкуро був у нетверезому стані, говорив про переїзд козацьких транспортів з Білорусі до Італії, через Варшаву, де вони були примушені німцями до участи в здушенні повстання.

Дня 2-го травня 1945 р. прийшов до ген. Шандрука сот. Ліщинський, щоб обговорити ситуацію, в якій найшлася Дивізія. На його думку ситуація була критична. Він запропонував ген. Шандрукові негайно усунути усіх німців з командних постів в Дивізії та в Запасному полку. В нього була також ідея, щоб ген. Шандрук видав наказ, щоб Дивізію поділити на малі групи, і щоб ці групи пробивались через совєтське запілля в околицю

Карпат і там злучились з УПА в боротьбі з більшовиками. Ґен. Шандрук на це не погодився і назвав цей плян тільки уявою, з огляду на концентрацію совєтських військ на теренах Австрії, Мадярщини та Словаччини.

Того року наш Великдень припадав на день 5-го травня, і ген. Шандрук видав наказ урочисто відсвяткувати Великдень в Фелькермаркті. Була також відслужена св. Літургія, на якій був присутній цілий штаб УНА. Були також присутні ген. Вехтер та д-р Арльт. По Богослуженні ген. Шандрук подякував їм за участь в торжествах. Службу Божу відправив о. Ковалюк з Запасного полку, який виголосив гарну проповідь.

В понеділок 6-го травня вранці виїхав ген. Шандрук з ген. Вехтером та зі мною в поспіху до Дивізії на фронт, бо там були вже випадки дезерції на більшовицьку сторону. Більшовики змонтували гучномовці на фронтовій лінії та повідомляли і застрашували вояків Дивізії, що німці капітулюють перед Західними альянтами, а всю Дивізію віддадуть більшовикам. Пополудні 8-го травня прийшов до ген. Шандрука ген. Вехтер та повідомив, що адмірал Деніц перебрав владу, як канцлер Німеччини і погодився на альянтські умовини капітуляції, яку назначено на день 8-го травня одну хвилину по півночі. Він також заявив, що ген. Шандрук в той час є одинокою особою, яка може врятувати Дивізію та штаб УНА. Ґен. Шандрук зразу висилає д-ра Макарушку та д-ра Арльта до Кляґенфурту на переговори з британцями в справі назначення місця збору Дивізії в запіллі Британської армії. Ще перед тим ген. Шандрук вислав був полк. Смовського, який перед війною був контрактовим старшиною польської армії, з особистим листом до ген. Андерса про ситуацію, в якій опинилася Дивізія.

У зв'язку з виїздом до Дивізії ген. Шандрук назначив ген. Крата головою штабу УНА. Дорога була дуже важка з огляду на маси військ. Минаючи маршові колони, ми з ген. Фрайтаґом приїжджаємо до моста на р. Мур, де чекали, аж поки остання група вояків Дивізії не перейшла його. Ґен. Шандрук ходив і будив вояків та старшин Української Дивізії, які лягли на спочинок, пройшовши міст. Всі вони були втомлені фронтом та маршом. Їм всім ген. Шандрук, як батько дітям, наказував іти дальше на захід.

В дорозі на захід ми переїздили через Пак-Берґ, де стрінули вістуна з Запасного полку з вісткою, що в околиці Фелькермаркту тітовці зробили повстання та цілий Запасний полк є в боях. Ґен. Шандрук видає наказ воякам, які находилися позаду, йти в сторону Flachau коло Radstadt-у в Горішній Австрії, де назначено місце збірки в американській зоні.

На Пак-Берґу ген. Фрайтаґ скидає німецького орла зі своєї шапки й причіпає український тризуб.

Того дня, 10-го травня ми, їхали в напрямі Юденбурґу. В половині дороги між Твімберґом і Юденбурґом три тітовські винищувачі заатакували з бортової зброї колону амуніційних тросів, які в той час переїздили через місцевість Вольфсберґ. Німці, довго не думаючи, почали обстрілювати ці літаки протилетунською артилерією. Вони вже більше нас не турбували. Під вечір ми переїхали через Юденбурґ та подались на відпочинок в одній з гостинниць при дорозі, яка вела на захід до Мурав, Тамсвеґ. Переночу-

вавши, вранці приїжджає полк. Маркс та звітує ген. Фрайтаґові, що Запасний полк розбитий. Цей наказав йому їхати назад і зібрати його. В групі, з якою ми їхали до американців, були: ген. Шандрук, ген. Вехтер, д-р Арльт, д-р Макарушка, о. Левенець, ген. Фрайтаґ, ад'ютант і вістун ген. Вехтера, майор Ґайке і я. Ми цілою групою приїхали до Тамсверґу. Тут зустріли групу дивізійників під командою хор. В. Федева, який зразу прибіг до нас з бензиною та харчами. По короткім постою в Тамсвеґу ми переїхали до Санкт Андре. По вечері ми всі сиділи, як приїхав вістун ген. Вехтера та повідомив, що американці всіх перепускають в Тамсвеґу, крім військ СС та ненімецьких частин. Біля год. 10-ої увечері подались всі на спочинок–ген. Шандрук, ген. Вехтер, ген. Фрайтаґ, д-р Арльт, д-р Макарушка нагору до приватних кімнат, а майор Ґайке, сот. Шівер (ад'ютант Вехтера), о. Левенець і я спали у великій Gast-Stube внизу. Вранці я пробудився перший та запримітив, що не було з нами майора Ґайке. Про це я негайно сказав о. Левенцеві. Згодом приїхав дивізійний „мельдер" та повідомив, що по дорозі бачив майора Ґайке у вермахтівському однострої, як цей їхав на південь в сторону Ст. Файту*. Вістка про від'їзд майора Ґайке дійшла до ген. Фрайтаґа. Біля 8-ої год. вранці ми були готові до їзди. Тим разом ми вже поділились на групи. При брамі гостинниці стояв ген. Вехтер з своїм ад'ютантом і „мельдером", хор. Міхель–старшина для доручень ген. Фрайтаґа. За ними я запримітив, що шофер ген. Фрайтаґа продає вже його Volkswagen і про це негайно повідомив ген. Шандрука, який змісця забрав від нього це авто. Біля 9-ої години вранці вийшов з гостинниці ген. Фрайтаґ, не маючи повного однострою (без блюзки). Ґен. Шандрук, побачивши його в такому стані, спитав його, що це все має означати. Він сказав всім нам їхати дальше, бо він думає з собою тут покінчити. (Поповнив самогубство). Тоді ген. Шандрук, д-р Арльт, д-р Макарушка, полк. Валійський, о. Левенець і я поїхали в напрямі Flachau біля Radstadt. Приїхавши туди, застали ми групу вояків Дивізії під командою пор. Л. Ортинського. В цьому таборі відчувався зразу брак харчів. На другий день нашого перебування в таборі хтось з вояків Дивізії привів коня, якого вбили і кухарі зварили.

Ґен. Шандрук постановив поїхати до головної кватири Британської Армії, яка находилась у Ваймарі в Британській зоні Німеччини. На це треба було звільнення з табору від командира південно-східного фронту у St. Johannin Pongau–німця та від командира американського полку у Верфені. Залишаючи табір полонених у Flachau, ген. Шандрук назначив полк. Баєрсдорфа командиром табору. Так ми подались дальше в дорогу. Перед St. Johannin Pongau стрінули ми першу американську стійку, яка забрала

* Про це пише Ґайке в своїх споминах: „Як офіцер вермахту я поїхав розвідати, чи є можливість обійти англійську заставу. Я попросив Вехтера зачекати на мене з своїм штабом [...], у поворотній дорозі я застряг у забитій возами колоні й післав свого писаря до дивізійного штабу, щоб на нього зачекали. Пізно пополудні я приїхав до штабу й довідався, що Фрайтаґ застрілився, Вехтер пішов в гори, а ген. Шандрук поїхав, правдоподібно до американців. Так, на жаль, дивізійний штаб передчасно розв'язався".

від нас ген. Шандрука і повезла його кудись. По кількох годинах привезли ген. Шандрука до нас, і ми поїхали до штабу південно-східного фронту, а звідтам до командира американського полку у Верфені. По дорозі туди ми довідались про самогубство ген. Фрайтаґа та про його похорон в Св. Андре. Теж прийшла вістка, що ген. Вехтер подався через Альпи до Італії. У Верфені ми пробули п'ять днів в готелі та одержали дозвіл від команди американського полку на виїзд до команди 3-ої американської дивізії в Зальцбурґу, яка окупувала горішню Австрію, в справі дозволу на переїзд через кордон до Баварії. Без труднощів ми доїхали до Бад-Тельц. По дорозі були досить часто контрольовані американцями. Переїхавши місто Бад-Тельц, були ми задержані американською стійкою і завернені назад до американської команди. Д-р Макарушка і д-р Арльт пішли досередини. По короткому часі вони вийшли та сказали, що нам дозволено їхати дальше. По дорозі ми ночували в околиці Chiemsee і наступного дня доїхали до села Oberostendorf. Тут нам забракло бензини в одному з авт, і так, причепивши оба авта, ми доїхали до Бльонгофену.

Тут проживали наші політичні діячі, як: посол В. Мудрий, інж. А. Палій, д-р А. Мілянич, ред. М. Добрянський та інші. Ген. Шандрук примістився у ред. М. Добрянського, д-р Арльт працював у фармера, о. Левенець замешкав у проф. Юрія Полянського, а я в д-ра П. Ісаєва. Наступного дня, 18-го травня 1945 р., всі ми пішли до місцевого війта в Авфкірху, як цивілісти, і там зареєструвались.

По кількох днях побуту в Авфкірху ген. Шандрук постановив їхати до Ваймару. Того дня ген. Шандрук стрінув припадково на вулиці знайомого йому чоловіка, який у 1940 році був донощиком Ґестапо, коли його генерала арештовано. Він був дуже приємний та намовив ген. Шандрука, щоби він відпровадив його до готелю, в якому він жив. В ресторані він замовив каву і залишив ген. Шандрука самого, а сам почав кудись телефонувати. Говорив до різних людей російською мовою. Це затривожило ген. Шандрука і він негайно поїхав до Авфкірху. Наступну ніч він переспав у полк. Рибачука і вчасним ранком виїхав до Ваймару з д-ом Міляничом. Того ж ранку, біля год. 9-ої, до мешкання ред. М. Добрянського приїхало два авта американців та більшовиків. Вони ввійшли до хати, залишаючи стійку при входових дверях, та почали допитувати жінку ред. М. Добрянського. Тут вони знайшли кашкет ген. Шандрука. Дружина ред. Добрянського сказала їм, що ген. Шандрук виїхав, а куди, вона не знала. Підчас побуту у Ваймарі ген. Шандрук дав звіт през. УНР Лівицькому і повернувся до Авфкірху. Тут йому оповіли про випадок у ред. М. Добрянського.

Ген. Шандрук постановив їхати до Італії. З ним їхали о. Левенець і п. І. Лаврівська, яка володіла англійською мовою. І так вони опинились в Австрії, не доїхавши до Італії, бо їх американці повернули назад до Мюнхену.

Ро-Ко

ЩО БИ БУЛО, ЯК БИ ПЕРЕЯСЛАВСЬКОЇ УГОДИ НЕ БУЛО?

Переяслав–славне місто. Щоб його слава не пропала, про Переяслав не забувають найбільші приятелі українського народу. Бо як можуть забути? Не було б Переяслава, не було б Переяславської угоди. Не було б Переяславської угоди, не було б неньки України, яку так всі на світі люблять... аж до загину... України-неньки. Так думає президент Кучма і видав указ, щоб кожний–від малого до старого–два й пів року наперед приготовлявся для святкового ювілейного відзначення найважливішої угоди українського народу. І історично заявив, що він і його уряд: будемо розглядати, вглиблюватися, досліджувати, інвестиґувати усі блага, що принесла нам ця угода. На протязі усіх 350 років. І нагадав, щоб весь народ серйозно думав-гадав без емоцій, без пристрастей, з висот історичного польоту: що би було як би Переяславської угоди не було?

Президентський указ дав мені багато до думання. Президент Кучма знає, що говорить. Сумнівів не може бути, бо його спічі (це українське літературне слово) записав на плівку майор його охорони Мельниченко.

–Які блага мав наш народ?–почав я думати-гадати з «історичних висот», і незабаром мені здавалося, що я чайка Мазепи при битій дорозі.

Для певности заглянув до енциклопедії і нова заковика: нема ориґінального документу Переяславської угоди. А ще, як нагадалася опінія визначного професора, що історія–це фікція, то пиши, що завгодно! І як думати-гадати?

Тож при першій нагоді згадав свою «кучмівську проблему» моєму приятелеві, тому не тільки від історичної політики, але й від політичної історії, питаючи: що би було як би Переяславської угоди не було?

Вислухавши мене, він довшу хвилину мовчав, попросив налити собі чарку гетьманської горілки, яку я отримав з України, на пляшці котрої пишався кольоровий портрет гетьмана Хмельницького. (Написали мені, що це найкраща горілка).

Мій приятель чарки не доторкав, а, задивишись на Хмельницького, немов би хотів почути його козацьку політичну опінію, врешті почав:

–Не було б Переяславської угоди, не було б незалежної держави України,–почав він, як президент Кучма на мітинґу.

–Не було б битви під Конотопом, тріюмфу козацького війська.

–Народ не мав би ще одного свого героя–Кочубея.

–Кошовий Калнишевський не був би побив рекорду довгожитія, бо на Соловецьких островах знайшов найздоровішу екологію.

–Не існував би скарб Полуботка, який, очікуючи заслуженого

ув'язнення царем Петром за свою вірну службу тому ж цареві, депонував в англійському банку. Тепер фінансисти незалежної Вітчизни обчислили цей скарб на трільйони долярів (американських), яких вистачило б для тисяч Лазаренків. Тільки, як їх дістати?

–Не було б українських січових стрільців і їхніх, славніших від переможних боїв, прекрасних стрілецьких пісень.

–Не було б Тараса Григоровича Шевченка, бо без гетьмана Хмельницького не мав би про що складати вірші.

–Не було б славного на весь світ українського письменника Гоголя, бо не знав би якою мовою писати про Тараса Бульбу.

–Не було б голодомору, який, як кажуть інтернаціональні й національні юристи, не був геноцидом, бо в той час не було дефініції «геноциду». Це був тільки християнський великий голодний піст для очищення нашого народу від нечисті й похотів–Христос також не їв 40 днів на пустині.

–Не було б Української православної церкви Московського патріярхату, найбільшої православної церкви, в котрій українці могли б щиро молитися до православного Бога «общепонятною» мовою, яку Бог найкраще розуміє–так сьогодні встановили ченці в Печерській Лаврі.

–Не було б 130 політичних партій у найдемократичнішому ладі у світі.

–Не було б трьох громадян України поміж 25 найбагатшими магнатами Европи. Між ними зятя президента Кучми. І не мала б Україна президента Кучми.І не було б елітного, майже царського,Новоросійсько-Київського ордена Червоного Прапора полку Президента України.

–Не мав би народ свободи подорожування. І 5 чи 7 мільйонів (залежно які дані читати) її громадян не їздило б на заробітки-розвагу за кордон.

–Не було б глибокої та щирої дружби між двома президентами–польським і українським.

–Не було б УПА з її героїчними воїнами. Вони «надалі будуть надійною опорою нашої державности»,–так у своєму привіті з нагоди 60-ліття від створення УПА написав президент Кучма.

–Не було б славної дивізії «Галичина» і ще славніших селепків-дивізійників,–мій приятель, прижмуривши ліве око, дивно подивився на мене.

–І найважливіше, ти не був би політичним еміґрантом у Канаді!

–Хіба досить з тебе оцих благ! Їх ще безліч, як колорадських жучків на бараболяних полях в Україні.

Мій приятель підніс правою рукою чарку з гетьманською горілкою й врочисто промовив, немов кум Кучми на хрестинах його політичної дитини:

–За Переяславську угоду, за великого гетьмана, що її підписав, і за ще більшого президента Кучму, що за неї не забуває, і щоб йому здійснилося таке многоліття, як Калнишевському...

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Дорогі співвітчизники!

Завдяки Вашій допомозі наприкінці минулого року в Україні було видано 1 том Енциклопедії Сучасної України–першої енциклопедії незалежної України.

Перший том ЕСУ схвально сприйнятий науковою та культурною громадськістю України. Чимало наукових та навчальних закладів замовили для своїх бібліотек Енциклопедію, ще більше хотіли б її мати, однак у них бракує коштів для придбання її. На жаль, редакційна колегія не може передати до публічних, шкільних бібліотек примірники Енциклопедії, оскільки ще має борг перед друкарнею, а головне–потребує коштів, щоб розпочати друк наступних томів, що вже очікують на видання.

Наші звернення на урядовців України з проханням закупити ЕСУ для бібліотек не дали бажаного результату. Очевидно, всі ресурси „з'їли" вибори. А нам дуже б хотілося, щоб ЕСУ потрапила саме до бібліотек шкіл, гімназій, коледжів та університетів, адже там формується світогляд майбутніх поколінь. ЕСУ ми розглядали як сучасне об'єктивне наукове джерело про Україну для молоді, що відкриває для себе Україну, в якій росте, з якою пов'язує своє майбутнє. Ми хочемо, щоб ЕСУ, в яку вклали працю сотні науковців України та діяспори, не припадала пилом у кабінетах урядовців, а була книгою учителів, студентів, учнів. У цьому ми сподіваємось на Вашу допомогу, і за порадою Голови Фундації Приятелів Енциклопедії України (США) пана Володимира Баранецького, який багато сил і ресурсів вклав у проект „Енциклопедія Сучасної України", звертаємося по Вашу допомогу.

Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України перешле оплачені Вами примірники І тому ЕСУ у будь-яку бібліотеку школи, університету, села чи міста в Україні та східній діаспорі. Вартість І тому для такої акції становитиме 150 грн. або 28$ США, пересилка–10 грн. або 2$ США, всього 30$ США. Рівно вполовину менше вартості енциклопедії для мешканців закордонних країн.

Працівники КБ ЕСУ безплатно спакують і відвантажать Енциклопедію за вказаною Вами адресою або в одну чи кілька шкіл, які надіслали нам прохання про можливість отримання Енциклопедії. У кожний примірник тому ми вкладемо листівку, у якій буде зазначено: „Цей том Енциклопедії Сучасної України придбаний за кош-

ти Вш. пана такого-то для такої-то середньої школи чи відповідної бібліотеки або іншої установи, за що ми складаємо Вш. пану такому-то сердечну подяку".

Ми певні, що Ваш благородний жест, по-справжньому оцінять сотні учнів, студентів, учителів, які стануть користувачами Енциклопедії. Ви можете також придбати Енциклопедію для власної бібліотеки або для Ваших рідних, близьких чи знайомих. Вартість I тому, включаючи пересилки, для жителів зарубіжних країн становить 60$ США.

У справі перерахування коштів, рівно ж як і у справі придбання ЕСУ для власних потреб, просимо звертатися до Фундації Приятелів Енциклопедії України (США) пана Євгена Змия. Його координати:

Eugene B. Zmyj
21 Andover Drive
Short Hills, NJ 07078
USA
tel. 973 379-7340
e-mail: ebzmyj@aol.com

З повагою,

академік Іван ДЗЮБА, професор Аркадій ЖУКОВСЬКИЙ, доктор Микола ЖЕЛЕЗНЯК

ЗА СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ

Спогади учасника визвольних змагань за волю України в роки Другої світової війни Миколи Бойчука (Івано-Франківськ, В-во „Зоря", 2002), в яких автор описує свій шлях від розділу „З рідного порога" до його поселення й діяльности „На землі Вашінґтона".

Книга у твердій оправі, 150 ст., з світлинами із служби в Українській дивізії та з життя автора. Книгу можна набути за 12 ам. долярів з пересилкою: Mykola Bojczuk, 1634 Dublin Rd., Dresher, PA 19025, USA.

Tel. (215) 542-7113 або 1610-377-6067.

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

*всьому українському вояцтву, їх родинам,
усій українській діяспорі та в Україні
та побратимам нашої Станиці*

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Нюарк, Н. Дж.

Христос Родився!

*Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року
всьому українському вояцтву, їх родинам, усій українській
спільноті та побратимам нашої Станиці*

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Гамільтоні, Канада

*Радісних Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року*

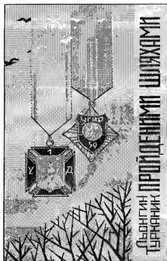
*Членам Головної, Крайових і Станичних Управ
Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА,
всій дивізійній братії та їх родинам, комбатантам
усіх українських збройних формацій
та всій українській спільноті*

бажає

СТАНИЦЯ БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Торонті, Канада

ПРОЙДЕНИМИ ШЛЯХАМИ

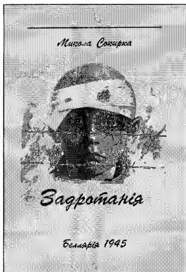

Життєва дорога автора Льонгина Турканика розпочалася в м. Дрогобичі, гімназійні роки минали в м. Стрию. Центральне місце займають спогади вояків Дивізії „Галичина" у битві під Бродами, а згодом у сталінських конц-таборах.

„Усе, що описується в цьому спомині, закарбувалося мені в пам'яті на ціле життя. Як хорунжий Дивізії „Галичина", а пізніше чотовий Української Повстанської Армії, все це бачив і пережив", –пише автор у своєму слові.

В-во „Відродження", Дрогобич, 1996, ст. 60, із світлинами.

ЗАДРОТАНІЯ

Висилаю Вам книгу „Задротанія". Старанням КУ 1-ої УД УНА в Австралії, рішено увіковічнити пам'ять нашого побратима з таборів Белярія–Ріміні, що залишив нам свій манускрипт–позії з пережитого в таборах полонених в Італії. Манускрипт оригінальний, опис з життя автора правдивий.

Прізвище автора–Микола Сокирка правдиве або псевдо–не знаємо.

Одна людина була здатна сказати щось про автора–о. Микола Матичак–вже не живе. Може хто має які архівні матеріяли, чи знав автора і кине світло на особистість автора „Задротанія". А якщо ні, нехай оця книжечка стане світлою пам'яттю Миколі Сокирці–поетові з Белярії.

Книжка–подарунок Вам від КУ 1-ої УД УНА в Австралії.

Теодосій Андрушко, Секретар КУ

НАЙБІЛЬШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОЄКТ В УКРАЇНІ

Кожна цифра говорить сама за себе, особливо–коли вона означає мільйони. Але ще більше вона промовиста–коли її зіставити з іншими цифрами. Скажімо в II Міжнародному конкурсі з української мови ім. Петра Яцика в Україні взяло участь 5 мільйонів 180 тисяч школярів і студентів. Це таки багато. А та цифра виглядає ще значнішою, якщо врахувати, що сьогодні населення України є в межах 48 млн. Фактично ж у захоплюючий вир конкурсу втягнено набагато більше людей, бо ним і його перипетіями жили не тільки його безпосередні учасники. Це, по-перше, ціла армія вчителів державної мови, які або мали своїх вихованців поміж конкурсантів, або ж виступали в ролі екзаменаторів. По-друге, батьки учасників конкурсних перипетій їхніх дітей. Отож і виходить, що цей мовний турнір притягнув до себе значно більше ніж 5 млн. 180 тис. Цю цифру сміливо можна помножити на два. Крім того, тисячі людей взяли участь у радіодиктанті з української мови (він відбувався в рамках II Міжнародного конкурсу); його проводила Національна Радіокомпанія України 22-го травня ц. р. Окрім того, в мовному змаганні взяли участь українські діти з Росії, Грузії, Білорусі, Казахстану, Латвії, Литви. Всього преміями за добрі знання української мови відзначено 139 дітей із східної діяспори. Нагороди їм було вручено через українські амбасади в цих державах.

В Україні в ході конкурсу нагороди одержало понад півтори тисячі школярів та студентів. Спеціяльними преміями відзначено й 150 учителів, чиї учні показали найкращі знання рідної мови.

Сценарій патріотичного мовного марафону такий. Перший етап є змагання в школах. (Нагадаємо, що всього в Україні понад 29 тисяч шкіл). Далі переможці шкільних турів змагалися між собою на районному рівні. Потім ті, хто показав найкращі знання в районі, беруть участь в обласному етапі. В кожній області, а також у містах Київ та Севастополь одержують премії по 27-30 дітей. Відзначаються за I, II, III місця в номінації за кожен клас. Усі ці школярі беруть участь у змаганнях на загальнонаціональному рівні, де після підбиття підсумків нагороджуються з 1-го по 10-е місце. Всі нагороди носять імена або їхніх фундаторів, або тих людей, на честь яких вони засновані. Ці імена записані в спеціяльних дипломах, які вручаються учасникам мовного турніту. Цього року цей ритуал відбувався в Національному драматичному театрі ім. Івана Франка в столиці України з участю найвідоміших діячів української культури. Меценатами конкурсу, окрім Освітньої фундації П. Яцика, стали понад двісті українців з Канади, США, Австралії. Їхні імена вне-

сено до особливого почесного реєстру добротворців в ім'я майбутнього української нації.

9 листопада нинішнього року розпочинається III Міжнародний конкурс з української мови ім. П. Яцика. Знову мільйони дітей і студентів показуватимуть знання рідного слова. Це нині, очевидно, найбільший національний проєкт в Україні. Він здійснюється в нашій державі в той час, коли кілька обласних рад південних і східних міст України на своїх сесіях прийняли рішення внести до Верховної Ради пропозицію затвердити російську мову другою державною мовою в Україні. І тим важливіший у цих умовах наш конкурс, спрямований на піднесення престижу української, зрештою, на виховання юних патріотів. Бо конкурс це не тільки ревізія знань. Це, як висловився на святі рідної мови під час нагородження переможців турніру письменник Павло Загребельний, свято юного українського інтелекту, українського патріотизму.

Підтримуйте конкурс з української мови. Встановлюйте свої премії для його учасників. Замість квітів на могили дорогих Вам людей уфундовуйте нагороди їхнього імені. У такий спосіб засіваєте зерна, з яких проросте українське майбутнє в Україні.

За довідками звертатися до Освітньої фундації Петра Яцика.

Petro Jacyk Educational Foudation
5080 Timberlea Blvd., # 202
Mississauga, ON L4W 4M2 Canada
(905) 238-0467; fax: (905) 625-8445

Михайло Слабошпицький
Виконавчий директор
Ліґи українських меценатів

Тарас Карпюк
Виконавчий директор
Освітньої фундації П. Яцика

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Дітройт, Міш., США

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

всьому українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Рочестері, Н.Й., США

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Клівленд, США

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року всьому українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Тандер Бей, Канада

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

Українському вояцтву, їх родинам, українській спільноті пересилають

ДРУЗІ ДИВІЗІЙНИКИ зі Саскатуну, Канада

Мирон ГОЛОВАТИЙ

УКРАЇНСЬКІ НЕДЕРЖАВНІ МАРКИ В ІСТОРІЇ БРАТСТВА 1-ої УД УНА

По довгих роках забуття зростає зацікавлення українськими недержавними марками, які проєктували і випустили різні організації на українських землях і у діяспорі. Це було продовження випуску різного рода наліпок, започаткованих ще у 1900 році Комітетом Національно-Демократичної партії у Львові. Марки з ініціялом „НФ" (Народний Фонд), вартости 2, 10 і 50 геллерів, були використані для зібрання грошей на скріплення Народного Фонду Національно-Демократичної партії у Львові.

Далі–це марка, видана у Калуші 1902 року, на будову Народного Дому, у 1904 році в Коломиї. Українська Радикальна партія видала десять марок з портретами діячів української революційно-поступової думки на користь т. зв. „Хлопського Фонду". У 1915 році Боєва Управа видає у Відні серію з вісьмох марок на скарб Українських Січових Стрільців. (Вартість марок по два геллери). На Волині у місті Любавня у 1918 році виходить серія з п'ятьох марок з написами в чотирьох мовах: українською, німецькою, а по боках польською і жидівською. Уряд ЗУНР у 1919 році замовляє у Відні серію з п'ятьох марок, які через окупацію Ґаличини поляками, не вдалось використати. Рівнож серія одинадцятьох марок, замовлена теж у Відні урядом УНР у 1920 році, не попала в обіг, бо була готова аж у 1922 році, накладом сто мільйонів. Ці марки ще сьогодні можна дешево набути.

Перші марки, які пов'язані з Стрілецькою Дивізією „Ґаличина", появились у 1943 році, видані Військовою Управою у Львові, за проєктом Святослава Гординського. Це були дві марки, на яких не було номіналу, але були продавані по 5 золотих. Дохід з продажі

цих марок був призначений на поміч родинам дивізійників. Побратими-дивізійники випускають марки навіть у полоні. І так у Ріміні (Італія) вийшло 29 марок і один бльок за проєктами хор. Святослава Яцушка і стрільців Степана Диця і

Дмитра Дудинського, накладом від 2 до 6 тисяч. Ці марки були популярні в Італії до тієї міри, що Массарі Северіно видав італійською мовою 31-сторінковий каталог: Massari, Severino, Ukrajinskyj Filatelist. Franciboli–marche ucraini nel campo militare alleato di prigionia Rimini 1946-1947. Finito di stampare il Agosto 1973 nello Stab. Tipo-Lito Garattoni, Rimini.

Випуски марок продовжуються у різних переселенських таборах: у 1947 році–Реґенсбурґ як „Таборова пошта", у Мітенвальді видає Головна Пластова Старшина, а у Мюнхені–Українська Національна Рада. У 1948 роках марки були видані Відділом Юного СУМ-у в Реґенсбурґу і Штутґарті.

В 1949 році появляється серія з чотирьох марок з гаслом „Україна в боротьбі". Це початок т. зв. „Підпільної Пошти України". Перші серії проєктував Мирон Білинський. Очолював це видавництво Любомир Рихтицький, бувший хорунжий артилерії 1-ої УД УНА, і більшість проєктів–це його праця. Взявши під увагу еміґраційні негаразди, його осяги колосальні. За 34 роки марки „Підпільної Пошти" появились у 118 серіях з накладом 530 тисяч, і якщо серії були величиною від 4 марок до 12, то ПП появилась на філятелістичному ринку у скількості около чотири і пів мільйона марок. Як до цього додати 130 бльоків, накладом 82 тисячі, мусимо признати, що ПП не тільки скількісно, але й якістю та підбором вартісних і патріотичних сюжетів, в тому з дивізійною тематикою, знайшла гідне місце у філятелії українських недержавних марок.

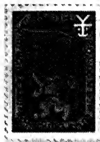
На жаль, невмолима смерть 16.7.1983 року Л. Рихтицького перервала його плідну працю для добра української філятелії.

У 1949 році СУБ у Лондоні видає марку фонду допомоги інвалідам, вартости одного шілінґа, накладом 75 тисяч. У 1952 році „Підпільна Пошта України" видає серію з шістьма марками, номіналами 25 ц. з Владиками Українських Церков, накладом 6 тисяч.

У 1954 році побратими-дивізійники відновляють видавничу діяльність, і у 10-у річницю бою під Бродами Головна Управа Братства видає у Мюнхені, за проєктом Мирона Левицького, дивізійного фронтового звітодавця і широко відомого мистця, серію з чотирьох марок, номіналами 10, 20, 30, 40 центів, накладом десять тисяч серій у користь Видавничого Фонду Братства. У 1957 році теж у Мюнхені виходить серія у сорокаріччя Українських Збройних Сил, номіналами 10, 20, 30, 40, накладом 5 тисяч серій. Рисунок на марці зображає військовий хрест з лавровою гілкою на тлі тризуба. В 1958 році виходить серія марок з тим самим сюжетом, одначе з датами 1918 – 1.11–1958, в 40-річчя Листопадового Зриву, накладом 1800 серій. Рівнож з нагоди 40-річчя Соборности Українських Земель виходить ця сама марка з написом 1919–22.1– 1959, накладом теж 1800 серій. Проєктував ці серії хор. Л. Рихтицький.

Видавнича діяльність Братства переноситься до Чікаґо, де побратими О. Городиський, Б. Кашуба, Л. Рихтицький випускають пам'яткову серіюз нагоди Мазепинського Року 1959 – 6 марок, номіналами 10, 20, 30, 40, 45, 55 центів, накладом 5994 зубкованих і 900 тятих. Також видало з цим самим сюжетом два бльоки (білий і кремовий папір) по 800 штук.

З нагоди річниць і з'їздів, Братство видало 12 бльоків. У 1966 році вийшла пам'яткова серія шість марок у 50-річчя смерти Івана Франка, номіналами 10, 20, 30, 40, 50, 60 центів, потрійним накладом по тисячу серій.

У 1973 році вийшла пам'яткова серія шість марок у 30-річчя заснування 1-ої УД УНА („Галичина").

У 1974 році виходить у Чікаґо пам'яткова серія у 30-ліття Битви під Бродами. Цього року вийшла також серія 10 марок у пам'ять 60 років УСС-ів та 30-річчя 1-ої УД. Рисунок зображує січового стрільця і вояка 1-ої УД УНА.

В 1975 році вийшли бльоки в 30-ліття 1-ої УД УНА, було їх 19, величиною 170x75 міліметрів з написами: Львів–Україна, Ґайделяґер–Німеччина, Бенешово–Чехія, Лявенбурґ–Німеччина, Гільвердум–Голляндія, Массіф-Сентраль–Франція, Нойгаммер–Німеччина, Броди–Олесько–Україна, Сасів–Почапи–Україна, Карпати–Україна, На шляху до Києва, Нойгаммер–Ґросборн–Німеччина, Братислава–Словаччина, Любляна–Словенія, Загреб–Хорватія, Фельдбах–Австрія, Ґляйхенберґ–Австрія, Белярія–Ріміні–Італія, Авербах–Німеччина.

НА ШЛЯХУ ДО КИЄВА - УКРАЇНА

1943
1944
1945

1973
1974
1975

Братство к. Вояків 1 УД УНА

20

Цей короткий опис видавничої праці дивізійників-філятелістів є на підставі каталогів Юліяна Максимчука, виданих і фінансованих М. Бігусом у Новому Ульмі, і Афатана Хом'яка, виданого приятелями по його смерті у Бельгії, є їхнім частковим вкладом у випуск 3250 марок і 280 бльоків до 1981 року мільйоновим тиражем. Хоч деякі критики не признають марок-наліпок повновартісними марками, вони були потрібні, щоб виповнити брак випуску українських державних марок і були „звенами ланцюжка" від 1917 до 1992 року, до появи нових українських марок.

За десять років незалежности Українська Пошта збагатила світову філятелію 400 марками і бльоками, які зачислюються до найкращих у світі. Тому не дивуймось, що в Україні є великий попит на ці недержавні марки і признання, що в еміграційних, бездержавних негараздах вдалось їх видати.

Головна Управа Братства і Краєва Управа США–при співпраці Л. Рихтицького, М. Левицького, Б. Кашуби–збагатила українську недержавну філятелію 13 серіями накладом 76 тисяч, а це 220 тисяч поодиноких марок, і 28 бльоками накладом 12 тисяч. На жаль, не маю прізвищ всіх побратимів-дивізійників, які були причетні до проєктування, випуску і розпродажі марок-наліпок, а їм належиться подяка і честь за працю і труд, гідно виконаний для добра Українського Імени у світовій філятелії.

Христос Родився!

Радісних Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року

Членам Братства й Дивізійним Родинам, колишнім воякам усіх українських армій і формацій та всій українській спільноті в Діяспорі і Україні

бажає

КРАЙОВА УПРАВА

БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в ЗСА

РАДІСНИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Вільному українському Народові, українським церковним Ієрархам, Проводам українських організацій, Членам Ґоловної, Краєвих і Станичних Управ Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Братству „Броди-Лев", Редакції і Адміністрації „Вістей Комбатанта", всій дивізійній Братії та їх Родинам, Комбатантам усіх українських збройних формацій та всій українській спільноті

бажають

УПРАВА і ЧЛЕНИ

Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

в Едмонтоні, Альберта, Канада

За Управу:

Богдан Небожук
секретар

Михайло Блавацький
голова

МУЗЕЙ 1-ої УД УНА–ЗАРЕЄСТРОВАНО!

Нарешті! Кілька років пішло на те, щоб музей 1-ої УД УНА у Львові, що вже понад 10 літ успішно діє при СШ №34 було зареєстровано. На день реєстрації у музеї зібралося біля сотні керівників музеїв із Львівської області і серед них–відомі краєзнавці, науковці та педагоги. Завідувачеві музеєм 1-ої УД УНА п. Ігорю Федику було вручено реєстраційне свідоцтво, а потім відбулося масове відвідання музею Митрополита Андрея Шептицького та музею 1-ої УД УНА. Десятки людей уважно слухали екскурсію п. Ігоря Федика, старшини 1-ої УД УНА Василя Ґудзія та колишнього юнака і довготривалого політв'язня–Володимира Саламахи. Кілька годин тривала зустріч галицьких музеїстів і краєзнавців у музеях школи.

Музей Дивізії „Галичина". Кол. вояк 1-ої УД УНА Василь Ґудзій розмовляє з вчителями–завідувачами музеїв.

Присутніх ознайомлено із експозицією, книгами про історію 1-ої УД УНА, структурою Братства вояків-дивізійників. Ігор Федик та Василь Ґудзій відповіли на деєятки запитань присутніх і поділилися досвідом про роботу з молоддю в напрямку правильного висвітлення історії України, історії 1-ої УД УНА та УПА. Багатьом присутнім керівництво музею передало до їх музеїв книги Романа Колісника, Богдана Бори, Степана Мединського, касети та диски з піснями хору „Бурлака", які передав до музею Володимир Мота з Монтреалю, роздано також комплекти листівок про історію 1-ої УД УНА.

Після цих відвідин у музеї Митрополита Андрея та музеї 1-ої УД УНА різко збільшилося кількість відвідувачів.

Ігор ФЕДИК

ЮНІ ДОНЕЧЧАНИ ВИВЧАЛИ ІСТОРІЮ 1-ої УД УНА

В серпні цього року, при сприянні і фінансовому забезпеченні Світової спілки професійних учителів та її голови–Зіновія Квіта, до Львова прибуло кілька груп школярів та їх вчителів з Донецька для вивчення української мови та ознайомлення із справжньою історією України. У львівську школу ч. 34 ім. М. Шашкевича прибула група з 15-ти школярів і їх вчительки української мови Вікторія Тихоніна та Тетяна Соколова. За два тижні перебування у Львові діти засвоїли досить насичену програму навчання української мови, релігії, історії України та історії Львова.

Автор цих рядків провадив екскурсії школярам по Львову, вчив їх справжньої історії України, водив дітей по всіх Львівських храмах. Більшість із школярів ніколи не були у церкві, а деякі з них не вміли хреститися чи правильно вимовити ім'я Матері Божої. Гостей із Донбасу дивувала велика кількість галичан у церкві, особливо молоді, зачаровано діти і вчительки дивилися на шлюб молодят у храмі.

В рамках виховної роботи в музеї Митрополита Шептицького та 1-ої УД УНА відбулося відкриття літнього табору для цих учнів. Гостей вітав директор школи Гринчук Р. З., заступник директора тієї ж школи пані Ольга Джиговська, завідувач музеєм 1-ої УД УНА–Ігор Федик та інші. Перед гостями виступив старшина 1-ої УД УНА Василь Ґудзій та колишній юнак, активіст Галицького братства дивізійників Володимир Саламаха. Ветерани у своїх виступах схвильовано оповіли про наші національно-визвольні змагання, про роль у них молоді як з Галичини так і з Великої України. І школярі, і педагоги з великою увагою слухали чи не вперше, справжню історію України, а не в радянській інтерпретації.

Ігор Федик дарує книги з історії 1-ої УД УНА та історії України донецьким педагогам.

Книги на згадку. Зліва В. Саламаха, В. Ґудзій. (Світлини В. Саламахи)

Через день Василь Ґудзій прочитав їм цікаву лекцію про історію 1-ої УД УНА, демонстрував фотографії, документи, книги, а після лекції знову Ігор Федик та обидва ветерани провели школярам із СШ ч. 48 і СШ ч. 102 м. Донецька екскурсію у музей 1-ої УД УНА та Митрополита Шептицького. Вчителі та школярі сердечно дякували нам і що, цікаво, у них не було ні злоби, ні неґативної реакції на історію 1-ої УД УНА. Теж і вчителі, яким минуло заледве двадцять. Молоде покоління щиро сприймає історію України!

При сприянні греко-католицьких священиків храму Св. Юра та сестри Павли і п. Ольги Джиговської молоді донеччани навчалися в катехитичному центрі при храмі Св. Юра. Діти отримали посвітки, вервички, образки та релігійні книжечки.

Перед від'їздом у музеї юні донеччани отримали з рук автора цих рядків книги з історії України, історії Львова, а також книги, які надіслали дивізійники Богдан Баб'як, Іван Шевців з Австралії, Степан Мединський з канадського Лондону, Роман Колісник та Петро Дем'янюк з Торонта, побратими з Вінніпезької та Едмонтонської Станиць, а також книги Лесі Храпливої-Щур і української патріотичної родини Труханів з Мюнхену. Завдяки дивізійникові Володимирові Моті, кожний учень та педагоги отримали диски і касети пісень хору „Бурлака", одночасно до шкільної бібліотеки діти отримали книги дивізійника Ярослава Панькова про історію цього знаменитого хору.

Незабутнє враження справила на школярів і зустріч з Карпатами. Там вони відвідали і гору Захара Беркута і Меморіял УСС на г. Маківці. Два тижні школярі були в галицькій україномовній столиці, тут вони вперше відчули дух незалежної України, тут вони не побачили статуї „вождя пролетаріяту", тут вони розмовляли українською мовою. На жаль, в Донецьку так не буде...

Ігор ФЕДИК, *завідувач музеєм*

Радісних Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

Головній, Крайовим і Станичним Управам та членам Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА й усім патріотичним ветеранським організаціям

бажає

КРАЙОВА УПРАВА
ГАЛИЦЬКОГО БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

бажає

ДРУЗЯМ ПО ЗБРОЇ, РІДНИМ, ПРИЯТЕЛЯМ ТА ЗНАЙОМИМ

КРАЙОВА УПРАВА БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА В АВСТРАЛІЇ

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

бажає

друзям по зброї, рідним, приятелям та знайомим

КРАЙОВА УПРАВА
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в АРҐЕНТИНІ

К. КОГУТЯК

АРХІВНІ МАТЕРІЯЛИ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ АРХІВІ ТА У ЛЬВІВСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ МУЗЕЮ-ВІДДІЛІ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

Дивізійників, які відвідують наші міста–Івано-Франківськ та Львів–заохочую відвідати наші музеї чи архіви в тих містах і, хто має додаткові книжки, відзнаки, медалі, щоб їх там залишили. Очевидно, прошу повідомити свою родину чи знайомих, щоб вони теж мали нагоду побачити, прочитати ці матеріяли.В них є багато знімок з молодих літ, як теж знайдете, можливо, і своїх рідних, про яких Ви і не знали.

Побачите із списків, скільки наші члени Станиць збирали на поміч Україні. В діяспорі дивізійники працювали на полі громадському у різних галузях, майже у кожній громадській чи політичній організації брали і беруть активну участь на різних постах, аж до найвищих.

Ґалицькі Станиці нам допомагають, вони дуже активні.

К. Когутяк із 17 томами документів із 50-літнього існування Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Канаді.

Слова Володимира Малкоша:...Мушу додати, що ті Ваші дивізійні матеріяли і література зацікавлює багатьох людей, особливо істориків. Це все можна прочитати у читальняній залі, бо додому їх не видають. Також на місці можна зробити копії.

Слова пані Катерини Мицан: Найціннішим у ньому є оригінали протоколів загальних зборів дивізійників, починаючу з 1952 року. 17 томів документів Крайової Управи виставлені в читальняній залі архіву і до них мають доступ практично всі дослідники, які відвідують архів. Цими документами цікавляться, знайомляться з ними, але все це відбувається під наглядом і контролем архівістів. В цьому ж місяці (червень 2002 р.) в архіві проходили практику студенти–історики Прикарпатського Університету, які з великою зацікавленістю знайомилися з Вашими матеріялами.

24 серпня 2001 р., якраз в день 10-ої річниці незалежности України, місцева газета „Західний Кур'єр" вмістила повідомлення про те, що матеріяли Крайової Управи Братства колишніх вояків 1-ої Української Дивізії УНА передані Вами в наш архів. Вкінці року таке ж повідомлення повинен надрукувати „Вісник архівів України", який видається в Києві і розповсюджується по всій Україні.

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ БРАТСТВА

Ювілейний Альманах Братства–огляд діяльности Братства кол. Вояків 1-ої УД Української Національної Армії за останніх 50 років–вже вийшов з друку і є готовий до продажі. Велика частина накладу призначена в Україну для головних бібліотек, наукових установ та засобів масової інформації. Кошти цієї частини видання мусить покрити Братство в діяспорі.

Книга в твердій полотняній оправі з золотим написом, має 400 сторінок, 290 світлин, кольорові відзнаки і пропам'ятні дивізійні марки. Ціна одного примірника 50 кан. долярів. Замовляти в секретаря Крайової Управи К. Когутяка. Адреса:

Mr. C. J. Kohutiak
1508-45 Kingsbridge Garden Circle
Mississauga, ON, Canada, L5R 3K4
Tel. 905-712-9144

УРОЧИСТЕ ЗАСІДАННЯ

22 червня Галицьке Братство відзначило 10 річчя з дня свого заснування. Заля, в якій відбулося урочисте засідання, була прикрашена національним прапором та прапором Галицького Братства 1 УД УНА. Церемонію відкрив священик, який прочитав молитву, благословив учасників і виголосив промову, в якій нагадав важливі події нашої найновішої історії та боротьбу за незалежність України.

Голова Галицького Братства Орест Зелінський вітав гостей та учасників і передав ведення церемонії голові Львівського Братства Михайлові Бендині. М. Бендина запрошує у Президію Василя Веригу–члена Головної Управи Братства, майора-доктора Святомира Фостуна–голову Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії, полковника УПА Василя Кука, професора Ярослава Дашкевича, професора Івана Головацького, полковника ЗСУ Анатолія Кошіля–Київ, голів Тернопільської станиці Богдана Стасіва та Івано-Франківської Володимира Малкоша, голову Львівського Крайового Братства УПА Дмитра Ґуменюка.

Реферат з нагоди 10-річного ювілею виголосив історик Ярослав Якимович. Він підкреслив, що досі не визначено в Українській державі статусу вояків колишньої дивізії „Галичина", що продовжуються шельмування дивізії як і в Україні, так і поза її межами (йдеться про фільм англійського автора). На закінчення доповідач впевнено заявив, що дивізія „Галичина"–це патріотичне явище в історії змагань українського народу за свою свободу та незалежність.

З привітаннями виступили: В. Верига, який передав присутнім вітання від Головної управи та зупинився на історії створення дивізії та її боротьбі. С. Фостун передав вітання від ОбВУ та української громадськости Великобританії. Він розповів про діяльність ОбВУ, про контакти ОбВУ з патріотичними комбатантськими організаціями–УПА та УД УНА, а також зі Збройними силами України. Вже 11 разів делеґація ОбВУ відвідує Україну, де бере участь у відзначенні річниці незалежности 24 серпня 1991 року, 50 річчя УПА та 50 річчя створення дивізії „Галичина" та інших подій. Патріотична громадськість у Великобританії і в першу чергу ОбВУ надають матеріяльну допомогу Братствам і причинилися до увіковічнення багатьох історичних подій. Виключно за кошти українців у Великобританії споруджено і у 2000 році відкрито величавий Ме-

моріял Героям Базару–учасникам II зимового походу армії УНР. Полковник УПА Василь Кук зупинився на історії взаємин між УПА та дивізією „Галичина", на участі членів ОУН в дивізії та переході великої кількости дивізійників після брідської битви до лав УПА, де вони зарекомендували себе з найкращої сторони.

Професори Я. Дашкевич та І. Головатий привітали дивізійнків від наукових установ та Наукового товариства ім. Шевченка. Вони розповіли про праці над встановленням правдивої історії національно-визвольних змагань. Від Братства УПА дивізійників привітав Д. Гуменюк. Він наголосив на необхідності спільної діяльности комбатантів УПА і УНА для відновлення історичної справедливости та державного статусу учасників визвольних змагань. Від міської ради учасників привітав Всеволод Іськів, який передав Братству УД УНА грамоту від міського голови Любомира Буняка. Учасників засідання привітав син дивізійника Петро Франко–голова Львівського товариства політв'язнів та реперсованих. Від голови Спілки офіцерів України, народного депутата Григорія Омельченка, дивізійників привітав Анатолій Кошіль.

На закінчення засідання Богдан Стасів прочитав Звіт про діяльність Галицького Братства. Були зачитані вітальні телеграми, які надійшли на адресу зборів. Відбулося нагородження Почесними грамотами членів Галицького Братства УД УНА. Присутнім запрезентували альбом про діяльність Братства.

Після урочистого засідання відбувся концерт силами артистів Комарницької дільниці газопроводу Одеса-Броди.

Роман ПАНКЕВИЧ

ІНШІ ЗАХОДИ І КОНЦЕРТ

Минуло 10 років діяльности Галицького Братства, і його Крайова Управа вирішила урочисто відзначити 22.06.2002 року 10-у річницю. Львівські члени КУ провели заходи, зв'язані з цією подією.

По-перше, провели разом з Відділом Визвольних Змагань України Львівського історичного музею (завідуючий В. Бойко) конкурс учнів старших клясів середніх шкіл м. Львова на тему: „Що ви знаєте про Українську Дивізію „Галичина"?". Конкурс проходив у три тури: відповіді на питання у формі тестування, написання рефератів, проведення вікторини. Переможці були нагороджені грошовими призами, а всі учасники третього туру–грамотами.

По-друге, підготовили і видали ювілейний альбом-збірник.

По-третє, Головна управа Братства видала, за редакцією проф. Я. Дашкевича та п. В. Бойка, окремою книжкою матеріяли

науково-практичної конференції,яка відбулася у 2000 році з нагоди 50-ліття створення Братства: „Перша Українська Дивізія Української Національної Армії: історія створення та національно-політичне значення".

Урочиста Академія відбулася в залі ім. С. Людкевича в львівській філармонії і почалася о 10-ій годині ранку. Після перерви відбувся концерт, що проходив на високому рівні. Відчувалось повне єднання глядачів з артистами. Концерт відкрив заслужений працівник культури, відомий бандурист Михайло Баран. Миле враження залишив виступ малої дівчинки, яка співала пісню „Я Україна, а не руїна". Крім цього, були деклямації дітей. Дуже тепло сприйняли глядачі виступ Стефанії Ковалик-Царук, батько якої був старшиною дивізії, а син його Ярослав Царук–дивізійником. Вона прибула з Австралії і виконала дві ліричні пісні „Круті стежки" (слова О. Терлецької, музика С. Ковалик-Царук) і „Полетіли лелеченьки" (слова і музика С. Ковалик). Мило звучав дует сестер-студенток Дрогобицького педуніверситету Галини та Світлани Дицьо. Правдиву щиру насолоду справив глядачам виступ хору з м. Комарно під орудою Степана Хміля, який виконав релігійні, народні, патріотичні, дивізійні пісні. Крім змішаного хору, виступали жіночі та чоловічі ансамблі. На закінчення хор виконав улюблену дивізійну пісню „Подай дівчино ручку на прощання", яку підтримали всі присутні. Концерт закінчився виконанням національного гимну.

О. ЗЕЛІНСЬКИЙ
М. БЕНДИНА

Богдан СТАСІВ

СВЯТКОВА ДОПОВІДЬ

Дорогі Побратими, колишні українські вояки, шановні гості, пані і панове!

Вже 10 років нас, дивізійників в Україні, об'єднує Галицьке Братство. Коли мова йде про дивізію „Галичина", що пізніше стала 1-ої Українською дивізією Української Національної Армії (1 УД УНА), а також про Братство кол. вояків тої дивізії, то, в першу чергу, треба відзначити велику любов тих людей до Батьківщини, задля якої йшли воювати зі смертельним ворогом України. Саме любов до Рідного Краю спонукала колишніх вояків при першій нагоді після Другої світової війни створити Братство дивізійників у кількох країнах вільного світу, де вони опинились. І нині ця любов єднає всіх наших ветеранів по широкому світу, на далекій чужині, за океанами, а останніх 10 років і в Україні.

Ми, що опинилися на теренах ганебної пам'яті СРСР, були відрізані від цивілізованого світу, позбавлені правдивої інформації і можливості спілкуватися з нашими братами за кордоном. Довгі роки майже всі, за малими винятками, українські вояки провели у таборах ҐУЛАҐ-у на важких роботах у шахтах Підмосков'я, Уралу, Сибіру, Забайкалля, Далекої Півночі–по всіх просторах „необятной родіни", точніше, проклятої „уродіни".

Повернувшись після „сибірських курортів" на Україну, тут знов зустрілися із дискримінацією, з переслідуванням, з визиском на роботі. З великими труднощами треба було пробиватися до рівня життя нормальної людини. Лише одиницям вдалося, використовуючи всякі хитрощі та зв'язки, добитись якогось становища у суспільстві, дістати кращу роботу. Не буду тут говорити про підлий шлях зради, співпраці зі службами КГБ, що відкривала зелене світло до кар'єри і т. п., бо тим ганебним шляхом пішли лише одиниці.

Злочинна совєтська репресивна система завдала великих втрат і страшних ран кол. воякам за волю України, в тому числі дивізійникам. За моїми оцінками, дочекались світлого Дня Незалежности не більше 20 відсотків, а може і менше з тих вояків нашої дивізії, що опинились в той чи інший спосіб на теренах московської імперії зла–СРСР. Одні загинули в рядах Української Повстанської Армії (УПА), другі в лабетах репресивних органів окупанта, ще інші передчасно померли від хвороб, набутих на важких і шкідливих роботах у таборах ҐУЛАҐ-у і на спецпереселеннях.

Та всьому є кінець. Згнила морально і розвалилась, побудована на брехні і терорі, держава СРСР. Перед нами постали нові можливості. Перша думка: відшукати своїх побратимів, організуватись. Утворились організаційні комітети у Львові, Тернополі, Івано-Франківську, а внедовзі і три такі станиці. 20-го червня 1991 року відбулись у Львові наші установчі збори, на яких утворено Галицьке Братство колишніх вояків 1-ої Української дивізії („Галичина") Української Національної Армії. У зборах взяло участь 326 делеґатів з усіх трьох областей Галичини.

На початках нашого організаційного життя, тут, на рідних землях, треба було, передусім, підняти дух людей, що жили під гнітом червоного

самодержавства 50 років свого життя, прорвати інформаційну блокаду.

Визначено найважливіші завдання:

1. Відтворення і поширення історичної правди про українські військові формування періоду Другої світової віни, що боролися за волю України, в першу чергу, про 1-шу Українську дивізію („Галичина") УНА.

2. Соціяльний захист членів, моральна і матеріяльна підтримка наших ветеранів, в першу чергу, інвалідів і хворих.

3. Пошуки поховань вояків дивізії „Галичина", що полягли у боях під Бродами. Перепоховання їх тлінних останків за християнським звичаєм і опіка над могилами.

4. Залучення членів до активної участі у громадському і політичному житті України.

Були й інші завдання, але у названих вся суть 10-річного існування та діяльності Галицького Братства. Щоб розгорнути свою працю, організація потребувала активних, здатних до праці людей, інформаційну та історичну літературу, матеріяльні засоби.

Першими, хто подав нам допомогу, були наші побратими–члени Братства дивізійників, розкидані по всьому світу. Вони були добре зорганізовані у Канаді, США, Арґентині, Німеччині, Австралії, а також у Великій Британії, де діяло Об'єднання бувших вояків-українців (ОБВУ). Це були монолітні, дисципліновані і жертовні об'єднання українських ветеранів. Вони були прикладом для інших організацій у діяспорі і стали взірцем для нашого Галицького Братства. Всі 10 років наша діяльність базувалась на щедрій допомозі побратимів у діяспорі, що побачили і зрозуміли, які винищені і безправні колишні вояки дивізії „Галичина" в Україні. Багато пачок потрібної патріотичної літератури, книжки про 1-шу Українську дивізію, річники єдиного у світі українського військово-громадського журналу „Вісті Комбатанта", фінансова допомога станицям та їх членам, кошти на ліки для хворих–все це жертовно зібране, йшло на нашу адресу. За цю велику братню поміч ми сьогодні складаємо всім жертводавцям з діяспори, організаціям і приватним особам нашу щиру, сердечну подяку–низький наш поклін Вам, добрі люди, патріоти України.

Часто запитують, чи ми пов'язані з якоюсь партією? Сл. п. побр. Роман Данилюк, що від імені дивізійників діяспори дуже поміг нам у створенні Галицького Братства, на зустрічі з організаторами літом 1992 року заявив дослівно: „Братство не визнає ніяких партійних залежностей і підлеглостей–цього треба дотримуватись". Цю засаду внесено у Статут Галицького Братства і цих приписів ми дотримуємось, бо це випливає із суті будь-якої реґулярної амії. Армія належить всьому народові і такою була Українська Національна Армія. Підпорядкованою партії була лише Червона Армія–інструмент тоталітарного більшовицького режиму. Відразу згадаю ще один важливий пункт Статуту: „Не може бути членом Братства той, хто зганьбив честь українського вояка". Це закрило дорогу всяким ворожим спробам заслати в наші ради донощиків, своїх аґентів, з метою впливати на діяльність Галицького Братства та його розбиття.

За 10 років свого існування Галицьке Братство прийняло у свої ряди 860 чоловік, нині у нас 480 членів, 380 за ці роки відійшло у вічність. (Хвилиною мовчання вшановано їх пам'ять та усіх вояків України, що загинули у Другій світовій війні).

Щороку відбуваються загальні звітні збори Галицького Братства, а також звітні збори станиць. Що другий рік вони є звітно-виборними і обираються на них керівні органи: Крайову Управу, її Голову, Надзірну раду і Суд чести, а в станицях: Управу, Голову і Контрольну Комісію.

Першим головою КУГБ був Михайло Яцура, що пробув на цьому посту 15 місяців. Другим головою КУГБ став Левко Войташ, що багато праці вклав у справу пошуків і перепоховань тлінних останків вояків дивізії під Бродами і у спорудженні Військового меморіяльного цвинтаря біля села Червоного–Ляцького у Золочівськім районі.

Нині очолює Крайову Управу Орест Зелінський, учасник боїв під Бродами, що перший гідно представив Галицьке Братство на 13-му Головному делеґатському з'їзді у вересні 2001 року в Торонто (Канада).

Треба відзначити стабільність складу Управ станиць. Усі 10 років головами станиць обираються незмінно ті побратими, що були їх засновниками у 1992 р., а також були співзасновниками Галицького Братства: Михайло Бендина–голова Львівської станиці, що найбільше зробив для справи створення Галицького Братства, Богдан Стасів–голова і організтор Тернопільської станиці, Володимир Малкош–голова і організатор Івано-Франківської станиці. Дрогобицьку станицю, що постала у 1995 році, через відгалуження від Львівської, очолює Михайло Мацюпа.

У серпні 1993 року Головна Управа Братства кол. вояків 1 УД УНА разом з Галицьким Братством організували у Львові Перший світовий з'їзд дивізійників, присвячений 50-річчю створення дивізії „Галичина". Після урочистостей у Львові, в Ясеневі на горі Жбир дивізійники України, Канади, США, Австралії і Німеччини виїхали до Києва, де відбулась наукова конференція.

У липні 1994 року у Львові Галицьке Братство відзначило урочисто 50-ту річницю боїв під Бродами, видано збірку статей „Порив". В урочистостях взяли участь усі станиці Галицького Братства, численні дивізійники з діяспори та гості з Києва.

У Тернополі в березні 1995 року відбулось урочисте зібрання, присвячене 50-річчю створення Української Національної Армії, на якому прийнято звернення до Президента України Л. Кучми і голови Верховної Ради О. Мороза з вимогою визнати воїнів УПА і ОУН та Української Національної Армії борцями за волю і незалежність України.

У серпні 1996 року на цвинтарі села Поручин Бережанського району на братській могилі вояків УПА, в якій спочиває лікар дивізії „Галичина" сот. УПА д-р Яромир Олесницький, посвячено збудований старанням Тернопільської станиці пам'ятник Борцям за волю України.

Мабуть, найбільш вагомим результатом праці Галицького Братства є спорудження комплексу Військового меморіяльного цвинтаря у селі Чер-

вонім (Ляцькім) біля Золочева, на місці, освяченім кров'ю героїв дивізії. Більшість коштів на будову прийшло від дивізійників діяспори, в першу чергу від Братства охорони воєнних могил „Броди-Лев" і Головної Управи Братства. Також допомогли львівські фірми „Світоч", Галфарм та інші– список жертводавців довгий. Організовано пошуки тлінних останків поляглих вояків та християнське їх перепоховання. Щороку у липні дивізійники усіх станиць Галицького Братства, гості з-за кордону приїжджають на могили на горі Жбир в Ясенові, у Підгірцях і на Меморіяльному цвинтарі, щоб вшанувати пам'ять героїв дивізії. Відправляються Служби Божі і Панахиди за поляглих. Збудовані каплиця і меморіяльний цвинтар будуть назавжди світлою пам'яттю боротьби з московсько-більшовицьким окупантом за волю і кращу долю України.

Не забуті й ті могили вояків нашої дивізії, що далеко від рідного краю. Завдяки допомозі ОБВУ у Великобританії, яке очолює д-р Святомир Фостун, делеґація Галицького Братства їздила двічі у травні 1993 і 1995 років на могили вояків 1-ої Української Дивізії УНА в Австрії, в місті Фельдбах та його околицях. Там відбулись зустрічі з дивізійниками Англії, Канади, Америки, Німеччини і Австрії, а також австрійськими ветеранами і місцевою владою. Всі разом вшановували пам'ять поляглих побратимів. До нашого приїзду вулиці міста Фельдбах були урочисто прибрані прапорами Австрії і українськими синьо-жовтими.

Старанням КУГБ при фінансовій допомозі Братства „Броди–Лев" (США) споруджено могилу-курган в пам'ять героїв Крут на полі слави, де загинули у січні 1918 року юні герої України. 29 вересня 1996 р. відбулось урочисте посвячення могили, у якому взяли участь дивізійники Галицького Братства та численні представники інших організацій. Треба відзначити, що до того часу там не було навіть будь-якого знаку, а тепер у річницю бою під Крутами з'їжджаються патріоти України з усіх усюд. Особливо урочистим було відзначення у 1998 році 80-ої річниці бою під Крутами вже на державному рівні.

У вересні 2000 року Галицьке Братство у співпраці з Львівським історичним музеєм організувало науково-практичну конференцію „Перша українська дивізія: історія створення та національно-політичне значення", участь у якій взяли дивізійники з України, Канади, США, Великої Британії, історики, професори і доценти вищих навчальних закладів, науковці НТШ, історичних музеїв. Конференція пройшла на високому науковому рівні, її матеріяли надруковані окремим випуском.

У всій діяльності Галицького Братства активну участь брали дружньо дивізійники і юнаки протиповітряної оборони. Марними виявились спроби ділити їх. У склад керівних органів Крайової Управи і Управи станиць завжди входили і входять одні і другі.

Одною з найбільш болючих наших справ є те, що дивізійники в Україні залишаються найбільш соціяльно незахищеною групою населення, скривджені владою. Ветерани Червоної Армії, Совєтської Армії, навіть ті, що воювали за комуну по всьому світу, мають від держави Україна підвищені

пенсії, допомоги, пільги і всякі привілеї. До тих ветеранів зараховують колишніх міліціонерів, каґебістів, що знущалися над борцями за волю України, прокурорів і навіть функціонерів КПСС–усіх, тільки не ветеранів дивізії „Ґаличина". Нас ще нині карають ті, що вірно служили комуні. Дотепер всяка номенклятурна чиновницька рать не може позбутись совєтських стереотипів „враґов народа", не може нам простити того, що ми воювали проти московсько-більшовицьких загарбників. В тих умовах Братство, його станиці у світі підтримують наших членів в Україні–людей, що втратили своє здоров'я у тюрмах і таборах ҐУЛАҐ-у СРСР.

Всі ветерани України повинні об'єднатись в одній організації. Ми всі сини України, громадяни одної держави, перед нами одна мета: розбудувати і укріпити нашу державу, щоб наші діти і внуки жили мирно, щоб не було у державі міжусобиць, які завжди використовували вороги українського народу, щоб нас поневолити.

Перша в Европі дала приклад Еспанія. Колишні комуністи, анархісти і фашисти об'єднались в одній ветеранській організації синів Еспанії. Заради майбутнього вони не переносять колишню братовбивчу боротьбу у сьогодення. Це вже історія. Отже, хай цим займаються історики. Об'єднавшись, вони виявили розуміння сучасних потреб, як правдиві патріоти батьківщини поставили вище всього добро і світле майбутнє свого народу.

В Україні рух за об'єднання ветеранів має лише частковий успіх. Створено Всеукраїнське об'єднання ветеранів (ВОВ), у яке увійшли вояки різних армій, в тому числі Червоної Армії і дивізії „Ґаличина". На жаль, Президент Л. Кучма і влада не сприяє об'єднанню, явно преферує іншу ветеранську організацію, яку очолює бувший член ЦК Компартії, совєтський генерал Ґерасімов, що зі своїми прихильниками марширує під червоними прапорами. Дивно, що є ще такі незрячі люди, які не бачать змін у світі, не завважили розвалу СРСР, імперії зла, не бачать змін у країні, яка їх годує. На протистоянні держави не збудуємо, не дочекаємось добра. Основою об'єднання може бути тільки любов до України, у якій усі живемо. Галицьке Братство–за об'єднання всіх ветеранів в ім'я нашої батьківщини України, її майбутнього–це вимога часу.

Ми не боролись за нагороди і особисті користі, а за самостійну українську державу на засадах християнської моралі і демократії. Нині така держава ще недобудована. Деструктивні сили гальмують логічний розвиток української держави. Ми зупинились на шляху до мети, настала посткомуністична стагнація, яку треба перебороти. Останні вибори до Верховної Ради України показали, що є патріотичні сили, здатні продовжити і завершити будову української самостійної справді демократичної держави. Прийде цей час, коли український народ відчує, що живе у дійсно своїй державі, такій, за яку йшли в бій його кращі сини.

Львів, 22 червня 2002 р.

Б. СТАСІВ
заст. голови Галицького Братства,
голова Тернопільської станиці

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

Після відомих подій, які відбулися у нашому місті ще на початку березня, ми всі знаходимося в шоковому стані. На початку ми попросту розгубилися, але не було на це часу, бо зі всіх сторін нас почали атакувати всілякі журналісти і треба було відбиватися на всі сторони. Ми їх тут насамперед возили і відправляли в Дем'янів Лаз, де поховано понад 500 розстріляних більшовиками у 1941 р. українців, переважно без суду і після жахливих тортур. І це було основною причиною, чому ми пішли добровільно в Дивізію і цим ми затикали відразу рота всім, хто прийшов нас критикувати і повчати.

Пізніше ми їздили до Львова святкувати 10-річчя Галицького Братства, з цієї нагоди влаштували в музеї Визвольних змагань в Івано-Франківську дивізійну виставку. Пізніше ми їздили під Бро-

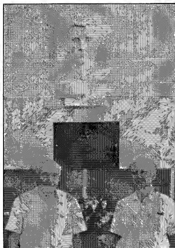
Виставка УД УНА

Посвячення пам'ятника „Борцям за волю України", 23 червня 2002 р. с. Долина Тлумацького р-ну.

ди. Майже весь час падав проливний дощ. Також їздили в село Долину Тлумацького району, де з допомогою дивізійників з діяспори відкрито пам'ятник борцям за волю України, на якому є список 13 вояків УПА і 98 вояків дивізії „Галичина", уродженців цього села. Пізніше несподівано відбувся похорон побратима Б. Ясінського.

А ще наша станиця отримала досить багато книжок, які прислав нам побр. М. Бігус. Ми вже передали більшість в обласну бібліотеку, університетську, бібліотеку для юнацтва, дітей та інші. Серед них я побачив багато книжок, про які ми тільки чули, але їх не бачили, напр., спогади В. Кубійовича (3 книги) і спогади К. Паньківського (3 томи). Коли я їх прочитав, то подумав, що ми, дивізійники, багато втратили, що не перевидали ці книги для України. За 50 післявоєнних років совєтська пропаґанда кричала без перерви про знущання німецьких фашистів над українцями, а в Галичині це було трохи інакше, тому й ішли галичани добровільно у Дивізію. Коли постала незалежна Україна, то про ці знущання почали кричати й наші галицькі патріоти, що тільки ОУН-УПА боролася з самого початку проти німецьких фашистів, а також проти енкаведистів (не проти Червоної Армії). А ми дивізійники були союзниками тих же фашистів, отже, ми не заслуговуємо на визнання. Фільм про ген. Романа Шухевича теж зроблений в цьому дусі. Отже, нам немає місця. Вся література теперішня і журналістика промовчує існування Леґіону ДУН. І тому ми вирішили, на початок, перевидати „Мозаїку моїх споминів" полк. Є. Побігущого, бо він був в УГА, польській армії, Леґіоні ДУН і Дивізії. Про це майже ніхто тут не знає.

Погруддя і дошка Дм. Палієву. 5 вересня 2002 р. зліва: В. Малкош, Р. Радловський

У с. Перевозець біля м. Калуша, звідки родом сотник Дмитро Паліїв, поставлено присвячену йому меморіяльну таблицю. Нарешті я туди поїхав (ще з одним дивізійником) і ми побачили на будинку сільради погруддя з білого матеріялу і під ним ґранітну чорну таблицю з написом: Дмитро Паліїв. 1896-1944. Видатний представник патріотичної галицької родини Палієвих, політичний, військовий діяч та журналіст із Перевозця, чотар УГА, підхорунжий УСС, ад'ютант командира дивізії „Га-

личина". Від вдячних односельчан встановлено з нагоди 10-ї річниці незалежности України 24.8. 2001.

Нам сказали, що барельєф і таблицю встановлено на кошти мешканців села, за ініціятивою голови сільради.

Я прочитав давніше в „Альманасі Станиславівської землі", що троє синів пароха села Перевозець о. Івана Палієва були старшинами УСС і УГА. Сотник Дмитро Паліїв був наймолодший з них.

24 серпня 2002 р. День незалежности.
Вічевий майдан м. Івано-Франківська. Дивізійники з плакатом.

„День героїв" в меморіяльному сквері Івано-Франківська 19 травня 2002 р.
Зліва: З. Вовчук, Е. Мигас, Е. Павлюк, Л. Захаріялевич, В. Малкош, М. Литвак, Р. Радловський

Ми подарували школі, голові сільради і місцевій бібліотеці декілька книжок про Дивізію. Управа нашої станиці вирішила, що ми повинні більш напористо домагатися своїх прав, отже ми вийшли на урочисте міське віче присвячене Дню незалежности з плакатом.

Володимир МАЛКОШ

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті
та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Монтреалі, Канада

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
Нью-Гейвен – Бріджпорт – Гартфорд, Конн., США

НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

українському Вояцтву, їхнім Родинам та Побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Чікаґо, ЗСА

БИТВА ПІД БРОДАМИ З ПЕРСПЕКТИВИ 58-х РОКІВ

Цього року минула 58-а річниця боїв української дивізії „Галичина" під Бродами. Брідські бої, для українського народу, завжди будуть мати велике значення з оглядів: патріотичних, родинних, а також через великі втрати дивізії в людях, чого український народ ніколи не забуде, бо, пам'ятаючи про своє минуле, заслуговує на своє світле майбуття.

Святкування роковин боїв під Бродами набрало в нас уже прав громадянства, в ряді інших історичних дат, бо на це заслужили собі наші полеглі побратими на брідських полях. Та, було б сумно, коли б такі святкування остались бездуховним ритуалом. Вони ж полягли на те, щоб жила Україна, віддали все щонайдорожче, щоб ми, колишні вояки дивізії, наші діти і внуки, в серцях і чинах, завжди служили ідеї, за яку вони своє життя віддали. Хоча 1943 рік вказував вже на кінець 2-ої світової війни, понад 80 тисяч голоситься до дивізії „Галичина", сподіваючись, що дивізія стане ядром майбутніх українських збройних сил.

Розглядаючи брідську битву, треба ствердити, що дивізія не завела. Через сім днів, на розтягнутому на 30 км фронті, відбивала сильні ворожі атаки, та встоятись не було сили. Прорив з окружен-ня, до певної міри, був вдалим, однак дуже коштовний, зазнавши великих втрат. „Гармати били, а ми наступали, один по другому падали" (з пісні)–це й образ боїв під Бродами. Ці дивізійники, котрі попали в більшовицький полон, довгі роки перебували на засланні, в каральних таборах. Частина з тих, що залишилися живими після пробою, поповнили ряди УПА і вкрили вічною славою наших національних героїв, себе, і пам'ять загиблих під Бродами побратимів. Тут, очевидним є, і годиться відмітити, що хоча дивізія й УПА йшли двома різними шляхами, вони прямували до одної і тої самої мети.

Після 58 років багато окремих обставин вже призабулося, однак наша увага назавжди лишається для наших побратимів, котрі віддали своє життя за волю України. Дякувати Богові, всі ці події зачинають набирати належної уваги серед нашого народу, витягаючи консеквенції з пройдешнього. Стара пословиця каже: „Хто не вчиться з історії, той може бути похований на її кладовищі".

Ми, кол. вояки 1-ої УД УНАрмії, кожного року віддаємо наш вояцький салют і пошану побратимам, котрі загинули під Бродами, щоб наступні покоління не забули безсмертну славу тих вояків, котрі жертвували своє життя на полі бою за волю України. Цей перший

„хресний" бій дивізії, через обставини, закінчився нещасливо та іспит свого „Я" вони здали. Вони самі перед собою, перед своїми сучасниками і нащадками, збулися комплексу меншивартости, розвіяли тінь недовір'я до власних сил, що в їхній підсвідомості залишила власна історія. Впевнялися, що вони і їхнє покоління спосібне реалізувати накреслену колись батьками, велику візію... Ось й тому то брідські святкування не повинні мати пригноблюючого ані панахидного характеру, що немов би наші хлопці гинули нізащо"...

Тільки зброя родить волю–це була їхня девіза. Примір патріотизму і готовности, який вони передали грядучим поколінням, визначає їм почесне місце в історії визвольної боротьби за Україну. Нема сумніву і потреби застановлятися над тим, чи битва під Бродами була за українську справу, бо то так ясної очевидно, що навіть найзапекліший опортуніст мусить це признати.

Михайло БІЛИК*, Філядельфія*

ПОМИНАЛЬНА ПАНАХИДА ДО 58-РІЧЧЯ БОЇВ ПІД БРОДАМИ

„Хто душу свою віддасть за друзів своїх
той має найбільшу любов на світі."

Як і щорічно, так і в цьому році 21 липня вирушили на Брідщину, щоб відновити в пам'яті картину своєї юности, патріотичного почину, своїх спогадів, які викликають емоції минулого,члени Львівської Станиці ГБ, вдови наших побратимів і гості, котрих було чимало, а серед них такі, як: Ю. Ференцевич, член Ґоловної Управи 1-ої УД УНА (США); Я. Бачинський, зв'язковий з Ґалицьким Братством, Ґолова Львівського Братства ОУН УПА Д. Ґуменюк, Ґолова Львівського Товариства Політв'язнів і Репресованих П. Франко.

Падав дощ, тому не зуміли поїхати автобусами до пам'ятника-могили на горі Жбир з висотою 385 м. Відзначення почали в Ясенівській церкві. В присутності чисельної кількости громади села, настоятель цієї дуже гарно прибраної у вишиті рушники церкви о. Іван з о. Ярославом відправили Панахиду, яку супроводжував сільський церковний хор.

Після відправи, о. Іван виступив з проповіддю, в котрій сказав: „Пам'ятаючи історію 2-ої світової війни, ми повинні згадувати побратимів, які віддали своє найдорожче, своє життя. Тут, на наших землях, для нашого добра, нашого майбутнього, для Укаріни своїм життям вони вложили цю найпершу цеглину в побудову нашої держави. Сьогодні вшановуємо пам'ять побратимів і просимо Ґоспода Бога в своїх молитвах, допомогти нам продовжити цю ідею побудови державности, за котру полягли ваші побратими, а побратимам, які спочивають тут, на наших землях, спасіння їхніх душ. А тим більше молимося до Ґоспода Бога, щоби дав нам добро, єдність і злагоду для нашого народу, нашої України.

Я вітаю тих, які в 1944 р. були серед своїх побратимів на полі битви, пройшли життєві випробування в більшовицьких тюрмах, таборах, як і тих, які уникли їх, і сьогодні тут молитеся за спокій душ своїх побратимів. Тож бажаю

вам в ласці Божій прожити ще багато літ і бути корисним для нашої України. Слава Ісусу Христу!"

Після цього виступив Ю. Ференцевич: „Я глибоко зворушений сьогодні і вдячний Господу Богу за це, що разом з о. парохом, шановною громадою села, гостями і побратимами своїми можу склонити голову перед світлою пам'яттю синів України, наших побратимів, які так рясно засіяли своїми тілами поля Брідщини. Будемо прикладати всі зусилля, щоби наш нарід став справжнім господарем в своїй Батьківщині."

Їдемо в с. Підгірці, де є оборонний замок гетьмана С. Конєцпольського із 17 ст., палацового типу з багатим внутрішнім оздобленням, і там, недалеко цього велетня, є скромна братська могила наших побратимів, з висипаним курганом і хрестом на ньому. Тут також відправляло два священики, які приїхали із побратимами Дрогобицької Станиці ГБ: о. Софро, чину св. Василія Великого і о. Василь Сенів Фалишської парохії на Стрийщині, капелян Стрийської Станиці УПА і Братства дивізійників. О. Василь у проповіді, між іншим, сказав: „Синівське від церкви, від народу, від всієї Держави щире вам українське–дякую, що ви жили, що ви були, що ви є. Ми не сироти, не бідні, маємо дивізійників див. „Галичина", маємо ОУН-УПА, маємо чим пишатися і тому хочемо бути вільними, господарями на своїй землі, тож нехай Господь Бог поблагословить вам роки життя в добрі, здоров'ї, в добрій любові, в тій науці, яку ви можете передати внукам та народу, бо їм цього треба, бо ще багато серед нас є „гнилих" душ та сердець, але ви своєю геройською посвятою та прикладом передавайте молоді цю посвяту своєї юності. І тому я сьогодні, як ваш син і внук, кланяюся вам і дякую за все, а тим які померли героями, нехай Господь Бог дасть вічне царство. Вони його заслужили. Слава Україні!"

Народний депутат України А. Шкіль в своїй промові діткнувся політичного стану в Україні і зокрема у Верховній Раді. Нагадав, що росіяни нав'язують нам свою мову, культуру, коректують історію там, де йдеться за визвольну боротьбу за державність. Коли Ів.-Франківська міськрада робила спробу надання дивізійникам часткової допомоги, МЗС Росії наробило шуму на весь світ. „Ми, молоде покоління, не допустимо щоби хтось вмішувався в наші внутрішні справи. Ми самі уміємо оцінити поступки наших героїв".

Коротке віче закінчилося відспіванням „Ще не вмерла Україна".

Наша дорога простелилася до с. Червоного, на Меморіяльний цвинтар. Було вже багато гостей. Дощ моросив, люди розкрили парасольки і священикам довелося відправляти Панахиду в середині каплички, о. Василь виголосив проповідь: „По Божій волі ви сьогодні зібралися на цьому полі крови, полі слави, на цьому полі котрого ми можемо назвати українськими Термопілями, а на нашій Україні не одне таке поле. На цьому полі стоїмо з молитвою в повазі до поляглих. Стоїмо і найперше дякуємо Богові, який дав нам життя, любов в серці і заповідь Христову: „Хто душу свою віддасть за друзів своїх, той має найбільшу любов на світі".

І ми, священики, ваші діти і внуки, капеляни УПА і Братства дивізійників, схиляємо перед вами живими наші голови і дякуємо, що ми маємо таких людей, що ми в кожному столітті мали таких матерів, що жертвували своїх дітей на поле боротьби і слави, тому сьогодні прийшли ми не для того щоби плакати, а сказати, що Слава нашим героям, нашим батькам, матерям, учителям,

На відправі в селі Ясенові.
4-ий справа (в окулярах) Юрій Ференцевич (США), представник Головної Управи Братства.

вченим, проповідникам нашого народу, які, не маючи держави, створили арміюУНА. І Великий наш святий, Митрополит, князь ГКЦ, Мойсей нашого народу, поблагословив почин, дав капелянів в дивізію, і вони ішли разом з вояками. І тому я, як священик і пастир, кличу вас до молитви за Україну, до праці на користь Україні, кличу вас не боятися, бо це наша земля і ми є господарями тої землі. Не ставати ні перед ким на коліна, тільки перед Богом. Я кличу вас вибрати провідників гідних вам і наставляти їх на державні, громадські, церковні, політичні місця і установи. Ми не бідні, ми маємо прекрасний нарід, є серед кого вибирати і вимагати з них. Честь і слава вам, дорогі дивізійники! Слава Україні!".

Ю. Ференцевич поділився своїми спогадами, як учасник і очевидець тих подій, а потім роздумуючи сказав, що до визнання дивізії воюючою стороною нам ще довго доведеться чекати, але початки зроблені. Івано-Франківська Станиця, на чолі з її головою побр. В. Малкошем, почала цей процес, на котрий є відгуки не тільки в Україні та Росії, але також і Америці. Надіємося що якщо будемо боротися спільно, то досягнемо певних зрушень. Історія нас визнає правдиво.

Накінець організатор святкування, член Управи ГБ, голова Львівської Станиці М. Бендина подякував усім за це, що приймали участь в святкуванні і гідно пом'янули тих побратимів, які спочивають тут вічним сном.

І. МАМЧУР,
секретар Управи ГБ 1 УД УНА

СТАНИЦЯ ЕДМОНТОН

Із залишків колись чисельної станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, яка начисляла добру сотню, прийшло до Дому Української Молоді 27 сивоволосих і безволосих колишніх вояків дивізії „Галичина" на відзначення 58-ої річниці боїв під Бродами та вшанувати пам'ять побратимів, які віддали там своє життя у боротьбі за українську державність.

Сходини відкрив голова станиці Михайло Блавацький і попросив станичного капеляна о. митрата д-ра Евгена Камінського, який з огляду на поганий стан здоров'я залишив парафію св. Юрія Переможця в Едмонтоні, ставши емеритом, відправити Панахиду.

У відправі співали побратими Петро Дацьків, Ілля Вархола і ще кількох, які не затратили слуху й голосу, та сестрінка отця п-ні Леся Мотрук, яка приїхала з України опікуватися недужим вуйком.

По відправі М. Блавацький попросив присутніх встати і хвилиною мовчанки вшанувати пам'ять усіх загиблих і померлих побратимів-дивізійників, а відтак згадав про перебіг, вислід і наслідки боїв Дивізії під Бродами. Секретар станиці, учасник цих боїв, Богдан Небожук, розповів про його працю з завідувачем дивізійного музею у Львові Ігорем Федиком. Зачитав його листи-подяки за поміч, яку дістав від станиці.

Д-р Пето Саварин прочитав листа-повідомлення від голови НТШ в Канаді, д-ра Дарії Даревич, вона повідомляє про створення ВР України комісії для остаточного розгляду визнання членів УПА воюючою стороною. Він закликав дати, як моральну так і матеріяльну поміч тим, які будуть цього потребувати для успішного закінчення реабілітації. Такий вислід приспішить також визнання ветеранів дивізії „Галичина". Почин до цього дала станиця Галицького Братства 1-ої УД УНА в Івано-Франківську.

Послідним виступив почесний голова станиці Михайло Кучер. Він звернувся до присутніх членів Управи з проханням, щоби дещо солідніше виконували постанови чи рішення, які були прийняті і затверджені членами на засіданнях чи зборах і щоб поробили уже тепер відповідні старання і заходи на відзначення 60-ої річниці створення дивізії „Галичина", яка припадає в 2003 році.

Після цих виступів мали нагоду в холодному приміщенні, бо на зовні температура перевищила 32 степенів, відсвіжитися і загасити спрагу холодними і гарячими напоями та закусити смачною перекускою, яку приготовили побратими Микола Зубрицький і Михайло Свистун.

М. КУЧЕР

СТАНИЦЯ ТОРОНТО

Заходом Торонтської Станиці, в четвер 18 липня в Свято-Миколаївській церкві на вул. Квін була відслужена заупокійна панахида за полеглих вояків, які віддали своє молоде життя в боях під Бродами та інших боях дивізії.

Помимо непривітної погоди–спекота і горяч–прийшли представники інших комбатантських організацій зі своїми прапорами та багато наших приятелів Торонтської громади, щоб гідно спом'янути та віддати честь героям. У служенні панахиди брали участь 7 священиків на чолі з бувшими дивізійниками о. митр. М. Стасівим і капеляном Станиці о. митр. П. Стецюком. Спів ав хор „Бурлака".

Після панахиди присутні зійшли до церковної залі на традиційну тризну, на якій д-р Василь Верига мав коротку промову. Марґарета Шпір в імені командування Чорноморської Фльоти у Севастополі на Криму вручила голові Станиці П. Дем'янюкові грамоту подяки за дотації, які Станиця останніми роками висилала на допомогу у проведенні культурно-освітньої роботи серед вояків ВМС. М. Шпір висловила теж і від себе подяку і признання для Братства за корисну працю та за фінансову допомогу, яка викристовується на українізацію Збройних Сил України та на виховання молоді в патріотичному дусі на Криму.

З нагоди 50-ліття священства отця митр. М. Стасіва, голова Станиці П. Дем'янюк зложив йому від Братства щиросердечний привіт, а хор „Бурлака" і всі присутні відспівали „многая, многая літа".

Збірка жетонів для Братства „Броди-Лев", яке опікується могилами полеглих вояків принесла 300 дол. Вечір закінчено молитвою, яку провів ювіляр о. митр. М. Стасів і відспіванням державного гимну.

Маркіян КОМАР

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ В ЗСА
Social Service of Ukrainian War Veterans
Ukrainian Educational & Cultural Center
700 Cedar Road, Rm-122A, Jenkintown, PA 19046
(215) 663-9519

ПОДЯКА

Управа Суспільної Служби Комбатантів в ЗСА, з вдячністю прощає довголітнього адміністратора і діловода ССК, д-ра Ярослава Качая з його відходом з Управи ССК на заслужений відпочинок.

Через його безкорисну і віддану працю, його статті до преси в українській і англійській мовах, значно причинилися до зібрання так конечно потрібних для ССК фондів, підчас щорічної „Листопадової збірки".

Управа ССК дякує др-ові Я. Качаєві за побратимську співпрацю, бажає йому кріпкого здоров'я ще на многії літа і приємного відпочинку.

За Управу ССС в ЗСА:

Володимир Сімків	*Стефан Романко*	*Зенон Завадович*
голова	діловод	секретар

ВІДЗНАЧЕННЯ ПОБРАТИМІВ

Крайова Управа Братства Колишніх Вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії в США нагородила в місяці травні 2002 р. трьох членів Братства: д-ра Евгена Стецькова, д-ра Володимира Короля та мґ-ра Атанаса Кобрина–визначних активних членів громади в Норт-Порт, на Флориді–Золотим Хрестом за Особливі Заслуги.

Д-р **ЕВГЕН СТЕЦЬКІВ**, лікар-емерит, є відомим гумористом, який виступає в містах Америки, Канади й України, з сатиричними поемами Павла Глазового й своїм репертуаром. Він теж улаштовує культурно-мистецькі імпрези.

Д-р Стецьків, як член Українського Лікарського Товариства, читав доповіді на світових лікарських з'їздах в Україні. Він є автором „Листів до братів українців", у яких критикує співвітчизників в Україні за їхній брак національної свідомости та заохочує їх до індивідуальної ініціятиви. Видав мистецький альбом з родинної збірки Стецькових, чистий дохід з котрого призначив на Український Музей у Нью-Йорку. В містах України влаштував концерти у пам'ять свого покійного свекора, композитора Василя Безкоровайного.

Д-р Стецьків є ветераном американської армії з ранґою майора (Lt. Commander, US Public Health) і є членом Українських Американських Ветеранів.

Д-р **ВОЛОДИМИР КОРОЛЬ**, кол. член військової формації Дружини Українських Націоналістів, член Станиці Братства в Ньюарку, Нью-Джерзі, є зв'язковим до Крайової Управи від Норт-Порту, Флорида. Він є :

• Ґоловою Товариства Ґуманітарної Допомоги Україні (одержав нагороду від кол. амбасадора України д-ра Юрія Щербака).

•Заступником Голови Релігійно-Культурного Осередку Св. Андрія в Норт-Порт.

• Солістом місцевих об'єднаних хорів.

• Дяком у церкві Св. Андрія (одержав медалю Патріярха Філярета).

• Збірщиком для Братства Охорони Воєнних Могил „Броди-Лев" і для Суспільної Служби Комбатантів.

• Доповідачем на наукові теми.

Мґр. **АТАНАС КОБРИН**–це знаний активіст української та американської громади в Норт-Порт. Див. статтю у „Вістях Комбатанта" ч. 2, 2002, ст. 70.

Володимир МОТИКА

Відійшли у вічність...

БОГДАН КАЛЬБА

22.II. 1913 – 28.VI. 2002

Народився в Мозолівці, повіт Підгайці, у заможній родині, предки якої козацького роду приїхали до Галичини після зруйнування Запорізької Січі. Навчання почав з приватними вчителями вдома, згодом вчащав до гімназії в Бережанах, де Кальби мали свій дім.

Коли у 1929 році здав матуру, то мав намір студіювати медицину. Однак у „демократичній" Польщі для українця це не було легкою справою, то він виїхав до Відня. Попри медицину він став членом студентського Т-ва „Січ", а особливо його танцювального гуртка, з яким виступав у Відні й інших містах Австрії. На медицині був тільки рік. Він повернувся додому і вступив на правничий факультет Львівського університету, який закінчив у 1935 році. Додатково закінчив однорічний банковий курс і став працювати в Українському банку в Станіславові. Тут захопив його 1939 рік, „рік визволення". Як цілій Галицькій Землі, це „визволення" було великим нещастям для родини Кальбів. Його батька в дикунський спосіб представник „рабочe крестянской" влади, на очах громади села, стягнув хворого у гарячці з ліжка і пхнув його так, що той упав і забився. Мати з молодшими дітьми, з поміччю селян, виїхала потайки до Львова.

Богдан подався на еміґрацію і опинився у Любліні, де працював в Українбанку. З приходом німецької влади п. Луцький, що завідував цукроварінням в Україні, забрав Богдана на працю до Києва. Згодом Богдан виїхав до Львова і вступив до Дивізії „Галичина" з першими добровольцями. Працював в штабі артилерійського полку. На власну вимогу вислано його на вишкіл артилерійських обсерваторів. По закінченні курсу (в Поршіц) поїхав просто під Броди, де командир полку задержав його у своєму штабі. З Нойгаммеру, по реорганізації Дивізії, переїхав, як „форкомандо" на Словаччину, а опісля до школи артилерійських старшин в Бенешово. Із зближенням фронту школу замкнено, а Б. Кальбу приділено до нашвидкоруч зформованої бойової

групи, з якою, як головний націлювач вогню для цілої батереї, воював до капітуляції. По капітуляції попав у більшовицький полон, з якого два рази втікав, пощастило втекти другий раз вночі в околиці Брна на Чехії. Перейшовши 300 км, осів в Ансбасі (Баварія), де знайшов декого з родини. В Ансбасі зголосився на працю до Англії. Три роки в Англії працював рільничим робітником, асистентом директора табору для европейських робітників і культо-освітнім референтом СУБ-у. В 1950 р. приїхав до Торонта. Тут включився в організацію і працю Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, був членом Головної Управи та найдовше (40 літ) допомоговим референтом Крайової Управи в Канаді.

У 1952 р. одружився з Олею Марковською. Закінчив курс Certiied General Accountants і працював фінансовим ревізором у провінційному уряді Онтаріо. Після відходу на пенсію працював в українському банку Community Trust Co. як головний бухгалтер.

Залишив у смутку дочку Христину з чоловіком і двома дітьми, та сина Юрія з дружиною.

Похований на дивізійній ділянці цвинтаря ім. св. Володимира в Оквіл. Від Братства прощав Побратима Мирослава голова Крайової Управи Канади Лев Бабій.

Іван ПАДИК
Корнель КОГУТЯК

ТЕОДОР ЦАР

10. III. 1924 – 4. VII. 2002

Ділимось сумною вісткою, що по довгій і важкій хворобі, залишив наші ряди Теодор Цар.

Народився в с. Підберіжці біля Львова, в селянській патріотичній родині. Початкову науку закінчив в селі, а опісля поступив до торговельної школи у Львові, котру закінчив з успіхом. Були це роки 2-ої світової війни, коли-то московсько-большевицькі окупанти з приходом у вересні 1939 року, показали себе хто вони такі. Арешти, розстріли, знущання над мирним населенням, облави і заслання в холодний Сибір. На землях України зударились дві протилежні собі ідеологічно сили, і думалось, що ось-ось розлетиться московська тюрма народів, а за нею, під ударами західних альянтів, розвалиться гітлерівська Німеччина. Осінню 1942 року твориться УПА, весною 1943 року оголошено набір до Стрілецької Дивізії „Галичина". Хотілось вірити, що УПА і Дивізія стануть ядром Національної Армії України. Молодь мала вибір.

Теодор голоситься до Дивізії. Рекрутський вишкіл проходить в Гайделяґрі, а підстаршинську школу в Радольфцелю. Повернувшись з вишколу до збірного пункту Дивізії в Нойгаммер, в червні 1944 року Теодор призначений на старшинську школу. Повернувшись із старшинської школи, призначений до 31-го стрілецького полку Дивізії в ранзі чотового (юнкер).

Пройшов всі дієві операції Дивізії в поборюванні червоних партизан на Словаччині і Юґославії, а з початком квітня 1945 року бере участь у фронтових діях Дивізії на більшовицькому фронті в Австрії.

У полоні англійської армії перебуває в таборі в Белярії, а згодом біля м. Ріміні. В травні 1947 року

дивізійників перевезли до Англії, вже до менших таборів праці на фармах, надальше в полоні. Теодор перебуває в таборі ч. 80 Горблінґ, а згодом в таборі ч. 106 Вульфакс-ладж, аж до звільнення з полону 1949 року. Працює на фармах до половини 1950 року, а відтак переїхав до м. Олдгам і працював у текстильній фабриці. Там познайомився з панною Марією і вони одружились. В 50-их роках приїхав з дружиною на цей континент і вони оселились в м. Ньюарку, Нью-Джерзі.

Покійний був активним в громадському житті ще в Англії, членом СУБ-у, ОБВУ-а, членом ОУН. На нашому терені член управи і голова Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, член ООЧСУ, член управи Народного Дому в Ірвінґтоні. За його працю ГУ Братства нагородила його грамотою і золотим хрестом за особливі заслуги.

Спокійної дисциплінарної вдачі, повернувся в рідне село в 1993 р. і відвідав родину, Львів. Згодом дружина Марія захворіла і відійшла на вічний спочинок.

В похоронному закладі „Литвин-Литвин" в Юніон НДж., в присутності громади, комбатантських організацій з прапорами, прощав Теодора довголітній приятель ще з часів неволі Андрій Роґальський. Похоронні молитви довершив парох Укр. Кат. Церкви св. Івана Хрестителя в Ньюарку о. Богдан Лукій, ЧНІ. Похований на цвинтарі „Ґейт оф Ґевен" в Іст Ґановер Н. Дж., біля дружини Марії.

Залишив в смутку дочку Христину з родиною, сина Романа з дружиною, родину в Україні.

Ар-ський

ВАСИЛЬ ВАЦИК

9.IV. 1924 – 9. VI. 2002

Дня, 9 червня 2002 року, покликав Господь до себе християнина та активно задіяного на церковному та суспільному полі громадянина Василя Вацика в Новому Ульмі, Німеччина. (Див. його життєпис „ВК", ч. 2, 2000, ст. 120-1).

Несподівано важка недуга опанувала тіло Василя, але не скорила його великого духа. До останньої хвилини свого життя він не переставав брати участі у Св. Тайнах. Кілька разів на тиждень він приступав до Причастя Пресвятого Тіла та Крові Господньої, з якого і черпав силу мужньо переносити свою недугу та належно приготовив себе до переходу до вічності.

Похоронів довершив 13 червня ц. р. парох Нового Ульму о. Діонісій Мазур, ЧСВВ, в сослуженні сотрудника о. Роберта Лисейка, ЧСВВ, та попрощав Покійного від парохії. Від Громади Нового Ульму попрощав колишній її передсідник Роман Кулич та прочитав прощальне слово голови Братства Дивізійників в Німеччині Богдана Шарка, а від Німецького Червоного Хрес-

та попрощав Ґеттмансберґер. При кінці зворушливо попрощала батька, в імені родини, доня Марія Шамшура-Єґер. В похороні взяло участь біля 200 осіб, між ними з Ауґсбурґу, Штуттґарту й інших місцевостей. Після похоронів відбулась в парохіяльній домівці тризна.

о. Роберт ЛИСЕЙКО, ЧССВ

БОГДАН ЯСІНСЬКИЙ

1.І. 1923 –28.VII. 2002

Несподівана смерть Богдана Ясінського зустріла в часі відвідин рідної України, на шляху до Києва.

У студентські роки щирий патріотизм привів його до 1-ої Дивізії УНА, йому пощастило вийти живим після трагічного бою під Бродами. Після закінчення війни він розпочав студії в УВУ у Мюнхені, які закінчив вже в США ступнем маґістра в університеті Джорджтавн у Вашінґтоні. У тому місті залишився жити постійно, працюючи довгі роки в Конґресовій бібліотеці–аж до 2001 року. І всі ці довгі роки праці він посвятив розвиткові українського відділу, здійснивши низку цінних досліджень із українською тематикою. Десятилітня його праця над покажчиком „Літературно-наукового Вісника" із 10000 гаслами, що появилася заходами Наукового Товариства ім. Шевченка, якого активним членом був Б. Ясінський–це вершина його наукових успіхів. Її було представлено українській публіці Нью-Йорку і Києва минулого року.

Б. Ясінський був відомий як активний член нашої громади, посвячуючи особливо багато часу для Українського Народного Союзу, понад 25 років як голова Окружного Комітету УНС в Балтиморі-Вашінґтон і голова 15-го Відділу у Вашінґтоні. Він був також активним членом української католицької церкви у Вашінґтоні та членом Патріярхального товариства. У 80-их роках він був головою Товариства українських бібліотекарів та активним в українському шкільництві, роки був директором „Рідної школи" у Вашінґтоні.

Залишив у смутку дружину Тетяну і троє дітей, як і три сестри–усі в США.

Згідно із останньою волею Б. Ясінського, він мав бути похований у родинному гробівці у Княгиневі біля Івано-Франківська.

Похорон був величавий, але не поховали його в родинній гробниці тільки окремо, бо говорили, що там нема місця і хтось недавно похований...

В домовині Побратима лежав ветеранський дивізійний „пиріжок", дивізійникам родина дозволила з ним попрощатися.

Була дружина, сестра і діти.

Був православний єпископ, три греко-католицькі священики, відправа в будинку культури „Княгинин", пізніше в Княгинській церкві і на цвинтарі, багато проповідей, промов, також поета І. Калинця зі Львова, що критикував місцеву владу, яка не довела до кінця визнання дивізійників. Від влади був заст. голови обледжадміністрації Б. Томенчук і заст. міського голови п. Ониськів та нач. обл. управління культури п-і Ганна Карась. Тризна відбулася в ресторані „Прага", було понад 80 осіб.

На похороні були представники бібліотеки ім. Вернадського з Києва і всі місцеві науковці та влада його хвалили (в некрологах є підписи трьох ректорів вищих шкіл з Івано-Франківська, а також київське „Українське слово" має некролог, підписаний Жулинським і Дзюбою та ректором Київського університету).

В. МАЛКОШ

БОГДАН ЛЕВ БІЛИНСЬКИЙ САС ТАРАСОВИЧ де СЛОТИЛО

7.IX. 1922 –17.VII. 2002

По матурі в Станиславівській гімназії вступив до 1-ої Української Дивізії, пережив війну, дістався до Бразилії і пішов вирубувати ліси з тубильцями.

Богдан переїхав до Sao Paulo, включився до українського громадського життя, Пласту, Товариства „Бойківщина" і багато інших організацій. Заложив родину, дочекався внуків, на жаль в 1955 р. овдовів, а сам захворів на хворобу Паркінсона. Тяжко хворів понад 5 років під опікою доброї доньки Марусі

Проф. ІВАН ТЕЛЮК

25. VIII. 1923 – 13.VII. 2002

Проф. І. Телюк народився в Городку. Вчащав до Технічної школи у Львові (1941-1943), закінчив дипломом Українську Високу Економічну Школу в Мюнхені (1949), Український Вільний Університет у Мюнхені (1952), Університет Нью-Ґейвен (BS-1961), докторант New School of Social Res. Був членом міської ради плянування Нью-Ґейвен. Завідував численними науковими ґрентами. Від 1962 року був на етаті Університету Нью-Ґейвену, а від 1975 р. очолював економічний відділ, викладав у Albertus Magnus

College.

Член Наукового Т-ва ім. Шевченка. Передсідник і довголітній секретар Українського Народного Союзу (Відділ 414). Належав до проводів УККА, Демократичної партії США, очолював різні комітети й ради.

Служив в 1-ій УД УНА (1943-1945), як кандидат на старшину. У Братстві кол. вояків 1-ої УД УНА очолював впродовж довгих років Станицю в Нью-Ґейвен, був членом Крайової Управи США.

Залишив у глибокому смутку дружину Ірину, сина Мирослава, дочки Христину й Тетяну та внуків.

Похоронні відправи відбулися в Кергонксоні, Н. Й.

ГРИГОРІЙ ЮЖИН

10.VIII. 1925 – 7.VII. 2002

Григорій Южин, б. підстаршина 1-ої Української Дивізії УНА, б. голова Станиці Братства в Ґатфорді, Конн., і член багатьох інших організацій, помер після довшої невилічимої недуги.

Син заможних селян, гордих господарів своєї землі в селі Купиченці на Тернопільщині, 17-літнім юнаком голоситься до Дивізії. Після рекрутського вишколу проходить вишкіл санітарної служби і до кінця війни служить в Санітарній сотні в ранзі старшого десятника.

По закінченні війни Григорій опиняється в полоні в Італії, а згодом в Англії. Після звільнення з полону, з Англії переїжджає в Арґентину, де він одружується з патріоткою-українкою Євою Микицей в 1954 році. В 1967 році родина Южичів переїжджає в Америку і поселюється в Новій Англії. Родина, включаючи сина, три донечки і стареньку маму Єви, покійну Марію Микицей, жила в Ґартфорді, а Григорій їздив на працю у Віндзор. Не зважаючи на різні труднощі, Григорій і його дружина Єва виховали своїх дітей в українському патріотичному дусі і в любові до своєї церкви і народу. Крім родинних обов'язків і праці, Григорій знаходив час на громадську працю, головно в ООЧСУ і в Станиці Братства Дивізійників, в якій він сумлінно сповняв свої обов'язки як член, член управи і голова Станиці.

В 1977 році він з дружиною і тещею переїжджає на Фльориду, поселюється в місті Норт-Порт і негайно включається в зорганізоване життя громади. Стає активним членом парохії при Українському Католицькому Соборі Входу в Храм Пресвятої Богородиці і місцевих відділів УККА і ООЧСУ, в яких він був членом управ. Помимо того, що в Норт-Порті немає Станиці Братства Дивізійників, він не лише помагав кольпорувати „Вісті Комбатанта" і проводити збірки на

українських інвалідів і на Братство „Броди-Лев", але й сам щедро жертвував. Належав до осіб, які не жалували ані часу, ані гроша на національні, релігійні й харитативні цілі.

Залишив засмучену дружину Єву, сина Івана, три донечки Олю, Наталку і Аліцію, дві внучки Катрусю і Христину, сестру Зеню в Україні й інших рідних, в тому числі шваґра Владику Михаїла Микицея, Єпарха Українців Католиків в Арґентині.

Похоронні відправи розпочалися Панахидою 8 липня, яку відслужили в похоронному закладі Фарлі б. воїн 1-ої УД УНА о. митрофорний архипротопресвітер Володимир Волощук, парох, і о. митрофорний архипротопресвітер д-р Іван Тилявський, парох-емирит. Почесну стійку при домовині держали побратими Володимир Ґетьманський, Атанас Кобрин і Микола Рогач. Прощальні слова виголосили Григорій Королишин від УККА і ООЧСУ, д-р Володимир Король від Головної і Крайової управ Братства Дивізійників, і Атанас Кобрин, якого телефонічно просили попрощати покійного від Управи і членів Станиці Братства Дивізійників в Гартфорді. Побратими віддали покійному вояцький салют, а всі присутні заспівали „Видиш, брате мій..."

Дня 9 липня о. Волощук відслужив похоронні відправи і запечатав гріб на цвинтарі „Веніс Меморіял". Домовину несли побратими Володимир Ґетьманський, Ярослав Ґорбачевський, Мирон Грам'як, Атанас Кобрин, Микола Ровенко і Микола Рогач. Домовина була накрита українським національним прапором, який по закінченні всіх відправ передав дружині покійника побратим Микола Рогач, один з найближчих норт-портських приятелів Григорія.

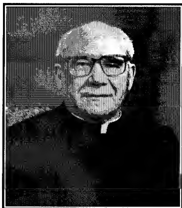
На тризні в парохіяльній залі, за згодою пані Єви Южин, була проведена збірка в пам'ять покійника, яку було розділено на цілі, які були дорогі покійному Григорію: Братство „Броди-Лев", „Вісті Комбатанта" і Українську Національну Інформаційну Службу.

Дня 15 серпня, в сороковий день від смерти, о. Волощук відслужив Заупокійну Літургію і Панахиду. Присутні теплими словами згадували покійника і висловлювали співчуття пані Єві і родині підчас тризни в одному з кращих ресторанів.

Атанас Т. КОБРИН

о. д-р митрат ЕВГЕН КАМІНСЬКИЙ

24.V.1925 – 6.IX.2002

Підчас лікарських оглядин дістав удар серця і в дорозі до лікарні відійшов у вічність. Залишив в Україні брата Карла, кузина Едварда

Камінського в Нью-Йорку, сестрінку Лесю Мотрук, яка приїхала з України і через послідні три місяці опікувалася хворим вуйком, та численну ближчу і дальшу рідню та приятелів в Україні, Торонто, Нью-Йорку і Едмонтоні.

Народився в селі Бібрка-Кречовичі, повіт Перемишль. Там закінчив народню школу, а гімназійну науку, яку почав у Ярославлі, перервала воєнна хуртовина. В 1944 р. зголосився до дивізії „Галичина". По закінченні рекрутського і підстаршинського вишколів був післаний до старшинської школи в Позен-Трескав. Зимою 1945 р., з наближенням фронту, післано учасників школи на фронт. По безуспішній обороні опинився в окруженні, з якого вдалося йому з горсткою недобитків пробитися і дістатися до Берліну, а звідти–до Дивізії. У Дивізії був назначений на командира зв'язкової ланки при батерії важкої артилерії, закінчив війну під Фельдбахом, де був легко ранений. По капітуляції Німеччини опинився у таборі полонених в Ріміні, Італія. У таборі закінчив гімназійну науку на матуральних курсах іспитом зрілости і восени 1946 р. виїхав на богословські студії в українській духовній семінарії в Римі. Закінчив їх докторатом, написав джерельну працю на тему „Власть Митрополитів Київських і Галицьких в 1596-1805 роках". Був рукоположений на священика Архиєпископом Іваном Бучком 22 травня 1952 р.

За старанням Єпископа Ніля переїхав у 1952 р. на душпастирську працю в Едмонтонську Епархію, був два роки парохом церкви Покрови Пресвятої Богородиці у Східньому Едмонтоні. В вересні 1957 р. перейшов на душпастирську працю як сотрудник у парохію св. Юрія Побідоносця і був ним до відходу о. пароха Володимира Тарнавського на пенсію весною 1997 р. В тому році став парохом цієї парохії, але з огляду на поганий стан здоров'я, причиненого скоріше автомобілевою аварією, відійшов на пенсію у серпні 2000 р.

За свою жертвенну працю здобув собі признання і любов парафіян. Блаженніший Патріярх Йосиф Сліпий надав йому звання „Патріяршого Радника" 15 травня 1977 р., а кардинал Любомир Гузар назначив його „Митрофорним Протоієреєм" 17 грудня 2001 р.

Отець д-р митрат Євген Камінський був одним із основоположників станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Едмонтоні і її головою через дві каденції. За його головства станиця набула свій прапор, посвячення якого доконав у 1963 р. кол. член Військової управи о. д-р митрат Василь Лаба, почесний голова станиці, в асисті бувшого капеляна Дивізії о. Любомира Сивенького, в присутності командувача Українською Національною Армією ген.-полк. Павла Шандрука, який прибув до станиці на відзначення 20-ліття створення дивізії „Галичина".

Єпископ Ніль, по закупі землі на кладовище св. Михаїла, назначив його управителем цього кладовища. Управа станиці дістала відповідне місце на будову пам'ятника „Борцям за волю України", яку закінчив наступний голова станиці о. митрат Роман Ганкевич, а посвятив його Блаженніший Патріярх Йо-

сиф Сліпий.

Отець д-р митрат Евген Камінський був впродовж довгих років станичним капеляном.

Похорон почався Священичим Парастасом 11 вересня 2002 р. в церкві св. Юрія Переможця, а закінчився Святою Літургією 12 вересня, які відслужив Владика Лаврентій Ґоцуляк у сослуженні священиків Едмонтонської Епархії при численній участи віруючих. Члени станиці Братства взяли участь зі станичним прапором, а голова Михайло Блавацький мав коротке слово на тризні, яка слідувала по запечатанні гробу на кладовищі св. Михаїла у секції, призначеній для священиків. Він передав на руки пані Лесі Мотрук для рідні в Україні вислови співчуття.

М. КУЧЕР

МИХАЙЛО КУРАШ

3.III. 1920 – 21.VI. 2002

В п'ятницю, 21-го червня, в Монтреалі, помер Кураш Михайло, довголітній член Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА.

Народився в сільській родині в с. Литвинів, Підгаєцького району, Тернопільської области.

З молодих літ був членом ОУН. В роках першої окупації більшовиками Західної України, разом із членами своєї групи, переховувався в національно свідомих громадян сусідніх сіл. Підчас німецької окупації був членом СБ під псевдом Кущ.

Залишив у смутку дружину Елесавету, з дому Барановська, сина Івана в Україні, синів Левка і Олеся в Канаді.

С. П.

ВОЛОДИМИР КОРНАЦЬКИЙ

18.VI. 1916 – 10.VIII. 2002

Ділимось сумною вісткою, що після тяжкої і довгої недуги відійшов у вічність кол. воїн Дивізії „Галичина", член станиці Братства Дивізійників у Пармі, Огайо–Володимир Корнацький.

Володимир народився у Старому Самборі на Львівщині, у патріотичній родині Дмитра і Анни Корнацьких.

Під час другої світової війни вступив в ряди Української Дивізії „Галичина". Після закінчення війни опинився в англійському полоні в Ріміні. Звідтам з групою друзів йому вдалося перебратися до Франції, де влаштувався на працю і там прожив сім років. У 1954 р. прибув до Америки і замешкав у Клівленді. Тут включився в громадську працю і став членом Управи Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА.

Володимир проживав 23 роки у родини Катерини і Михайла Горбанів, яка опікувалася ним до останніх днів його життя.

Похоронні відправи відбулися 12 і 13 серпня. Після Панахиди у похоронному закладі, останній салют віддали йому присутні побратими-

друзі по зброї, а прощальне слово виголосив голова Братства Ігор Руденський.

Похований з катедри св. Йосафата на цвинтарі св. Петра і Павла. Замість квітів на могилу св. п. Володимира, на пресовий фонд „Вістей Комбатанта" склали: Михайло Трач–10 дол, Катерина і Михайло Ґорбань–60 дол.

Прощальне слово Голови Станиці

Роки 1943-44–це вже дуже давні часи, близько 60 літ минуло. Але вони нам близькі, закарбувалися в пам'ять і серце. Ми були молоді, здорові, повні сил і енергії в боротьбі за життя-буття своє, родини, долю і свободу нашої поневоленої неньки України.

В той буремний час, між тими, що на заклик в пісні:

Хто живий, хто живий

В ряд ставай, в ряд ставай

Визволяти, здобувати рідний край...

був і наш бл. пам'яті побратим Володимир Корнацький.

Він народжений 1916 р. в Старім Самборі Львівської области. Родичі: Дмитро і Анна Корнацькі. Були ще два брати Іван і Мирослав та сестра Ольга, з якою контактувався до кінця життя та їй по змозі помагав.

Тільки зброя дасть нам волю, гей юначе не барись, в тихих водах ясні зорі знов засяють, як колись!

Запізнавсь він зі зброєю і з нею перейшов щасливо Словаччину, Словенію, лінійну боротьбу в долішній Австрії. Стратили ми там вбитими 800 побратимів. Запам'яталися тодішня оборонна лінія: Ляйбніц, Марбурґ, Ґрац.

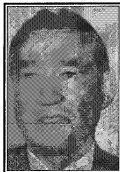
Там закінчилася Друга світова війна і він, як і більшість, попав в Італії в полон.

У Клівленді вже зарання включився в життя Станиці і був здисциплінованим її членом і через кілька років касиром Управи. Вже в молодості врізана в його душу кличка: „Бог і Україна" провадила його до кінця його трудового життя. Молоді сумівці будьте горді, що у Ваших лавах був і він!

Високоповажаним панству Катерині і Михайлові Ґорбаням, а через них і родині в Україні, висловлюю найглибше співчуття від усіх тут комбатантів. Хай Всевишній благословить Вас у всіх Ваших починах та винагородить Вас за християнську любов та опіку через довгі роки покійним нашим побратимом Володимиром.

РОМАН ГАВРИЛІВ

31.VII. 1915 – 28.VI. 2002

Несподівано в п'ятницю, 28 червня, відійшов у вічність карний член станиці, колишній вояк УД УНА у Вінніпеґу, Роман Гаврилів.

Роман народився у Станиславові (сьогодні Івано-Франківськ), де й провів свої юні роки. По закінченні народної і торговельної школи працював в обласній споживчій ко-

операції. У 1943 р. вступив добровольцем до Української Дивізії. По вишколі брав участь у боях під Бродами, звідки щасливо прорвавсь з оточення, та з Дивізією пройшов бойовий шлях у Словаччині, Словенії й Австрії, а згодом полон в Італії та Англії.

По звільненні еміґрував до Канади до свого брата о. Стефана у Вінніпеґу. Тут одним з перших став членом Станиці і чесно виконував свої обов'язки до останнього дня. Він також був членом Т-ва „Рідна школа", Українсько-Канадського Леґіону ч. 141, катедри св. Володимира й Ольги та інших організацій. Був ентузіястом спорту і часто допомагав фінансово українським спортивним клюбам. Покійний жваво цікавився світовими подіями, особливо в Україні. Часто відвідував рідні сторони, ба, навіть, плянував їхати в Україну і там разом зі сестрою доживати віку. Однак Боже Провидіння має свої закони.

Заупокійну Службу Божу відправив о. Михайло Куць і протодиякон Михайло Воробій в катедральному храмі свв. Володимира і Ольги. Співав хор „Думка", дир. В. Скакун. Члени Станиці з прапором взяли участь у Панахиді та віддали покійному останню почесть.

На цвинтарі „Всіх Святих" над домовиною прощав покійного голова Станиці М. Романюк. Тому що Роман не мав у Вінніпеґу близької родини, похороном зайнялась похресниця Орися Жук, яка підчас тризни подякувала дивізійникам за їхню участь. Покійний Роман залишив в Україні сестру і дальшу родину та друзів-побратимів.

М. РОМАНЮК

ІВАН ГРИГОРАШ

16.III. 1923 – 30.VII. 2002

Народжений в селянській родині в селі Вовчинець, Івано-Франківської обл., народну школу кінчив у рідному селі, після вступив до ремісничої школи в Івано-Франківську.

Він один з перших голоситься до 1-ої УД УНА. Вишкіл почав у Дембіці і закінчив у Нойгаммері. На фронті під Бродами, переживаючи тяжкі бої, прорвався з пекельного кітла. Після кількаденного маршу опинився у Карпатській Україні, де відбувалося перше зібрання частин Дивізії, і виїхав до Нойгаммеру, де відбулося переформування Дивізії. Опісля виїзд до Словаччини, а відтак до Югославії і на фронт в Австрії. Попав у полон під англійським наглядом в Белярії, відтак Ріміні, Італія. В липні 1947 р. перевозять табір до Англії, де остаточно наступило звільнення. Виїжджає до Арґентини, де жив його стриєчний брат в місцевості Берісса, провінція Буенос Айрес. Вступає в члени Т-ва „Просвіта" і бере активну участь. Маючи прекрасний голос, вступає до хору. Після проголошення незалежности України, мав змогу разом з дружиною відвідати рідні сторони два рази.

Від самого початку існування нашого Братства, був активним членом і часто членом управи, аж до кінця свого життя.

Іван залишив у великому смутку дружину Марійку, сина Степана, дочку Христину і двох внуків.

Нехай тобі арґентинська земля буде легкою, тихо спи про свою Прикарпатську Україну, котру ти так любив.

Степан НИКОН

Ваш (наш!) журнал „Вісті комбатанта” читають в Україні радо і безплатно. Нас, дивізійників, дійсно не стати на передплату, не мають достатніх коштів і бібліотеки. Вважаю, що в Україні мають знайтись і жертводавці, які повинні підтримувати журнал фінансово, а читачі дописами.

У п'яту річницю смерти мого дорогого брата пересилаю на пресовий фонд „Вістей Комбатанта” 150 (сто п'ятдесят) дол. ЗСА з просьбою помістити коротку згадку про нього, що все своє життя присвятив боротьбі за волю України.

Богдан СТАСІВ

Богдан Стасів–Тернопіль, в пам'ять брата Мирослава, Євгена Стасіва, народженого на Львівщині 26 вересня 1912 року, пластуна куреня „Лісових Чортів” з 1928 року, члена ОУН з 1930 року, політ-в'язня польських тюрем 1930-1939 років, учасника антибільшовицької боротьби за волю України. Після Другої світової війни проживав у ЗСА як Ярослав (Джеррі) Тесарович. Помер у Веніс (Флорида) 1-го вересня 1997 р.

***

В обласному архіві я відшукав архів Василя Вацика з Нового Ульму (Німеччина), що прислав його вже 2 роки тому назад, дещо в оригіналі і дещо в ксерокопіях. Він був представником Братства „Броди-Лев” на Німеччину і розшукував могили українців у Німеччині. Коли ми були в Австрії, де у 1995 р. відвідували могили дивізійників в околицях Фельдбаху, то в м. Ґрац були біля могил українських дівчат і жінок, які за словами о. Дзеровича працювали на фабриці амуніції, і під кінець війни американці розбомбили цю фабрику і там загинуло біля 400 осіб.

Отже, В. Вацик довідався, що в Ґраці не було фабрики амуніції, значить не було бомб і, властиво, цих жінок і дівчат розстріляли більшовики як „остарбайтерів”, що не хотіли вернутися на „родіну”. Про це В. Вацик написав у своїх листах від 15 грудня 1993 р. в Управу Братства „Броди-Лев” під №53 і до о. Дзеровича під №54 18 лютого 1994 р.

Він отримав листа з Ґрацу від Австрійського Чорного Хреста, в якому, між іншим, написано (перекладаю з німецької): „На жаль з нашої сторони ми не маємо докладних даних про загибель у війні (мається на увазі жінок і дівчат, бо їх прізвища розшукував В. Вацик), що пішли з життя від дій Червоної Армії, тому що не маємо в своєму розпорядженні цього рода документів”. Цими відомостями В. Вацик був просто шокований.

Це ще один злочин більшовиків, що його тримали в тайні довгий час австрійці, не маючи відваги виступити проти СРСР.

Володимир МАЛКОШ, *Івано-Франківськ*

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 7 липня до 6 листопада 2002 р.
надійшли такі вплати на пресовий фонд „ВК":

В пам'ять побратима Романа Гавриліва Станиця Вінніпеґ жертвує **200.00**

В п'яту річницю смерти дружини Анни жертвує муж М. Романюк **50.00**

Замість квітів на свіжу могилу св. п. побратима Григорія Южина жертвують: пані Ева Южин–50 дол., Михайло Павличко–25 дол., частина збірки на панахиді–50 дол. **разом 125.00**

В пам'ять покійних побратимів М. Маркевича, Н. Романика, Б. Ясінського жертвує д-р В. Мотика з дружиною Нусею **75.00**

В пам'ять св. п. побратима та співмешканця в таборі Ріміні Богдана Ясінського жертвує О. Білоголовський–Чіктоваґа, Н. Й. **35.00**

Замість квітів на свіжу могилу св. п. побратима Романа Стеблія з Філядельфії пожертви зложили: Петро Кондрат – 35.00 дол., по 20 дол.: Ярослав Колодій, Василь Загасайло, Володимир Сімків, П. Кондрат, С. Романко, по 10 дол.: М. Бойчук, Г. Походжай, Л. З. Завадович, П. Лесків, Т. Олійник **разом 185.00**

У п'яту річницю смерти дорогого брата Мирослава Евгена Стасіва пересилає пожертву брат Стасів–Тернопіль **150.00**

В пам'ять братів св. п. Степана і Ярослава Кришталовичів пожертву складає Ігор Кришталович **150.00**

Я. Качай–Чельтенгам, Пенсильванія **35.00**

Р. Чолкан–Торонто **30.00**

по дол. 25.00: О. Полоташ–Фльорида, пані С. Балагутрак–Огайо, М. Ґембарський–Вінніпеґ **разом 75.00**

С. Леуш–Ґлен-Спей **20.00**

по дол. 15.00: М. Бохно–Торонто, Л. Макаруха–Торонто, П. Антонишин–Бурлінґтон, Я. Заставний–Торонто, О. Куфар–Нью-Йорк **разом 75.00**

по дол. 10.00: Т. Турченюк–Монтреаль, М. Бойчук–Саскатун **разом 20.00**

по дол. 5.00: В. Кімачук–Англія, Р. Кобаса–Н. Й. **разом 10.00**

Складаємо наше щире співчуття родинам, приятелям та знайомим світлої пам'яті Романа Гавриліва, Анни Романюк, Григорія Южина, М. Макаревича, Н. Романика, Б. Ясінського, Романа Стеблія, Мирослава Евгена Стасіва, братів Степана і Ярослава Кришталовичів.

Дякуємо читачам, котрі не забувають про піддержку журналу.

Адміністратор журналу „ВК"

ЗМІСТ ЖУРНАЛУ ЗА 2002 РІК

ч-ст

КОМЕНТАРІ

УКРАЇНА СЬОГОДНІ

ВИБОРИ В УКРАЇНІ

НА ВІЙСЬКОВІ ТЕМИ

ЛЮДИ, ПОДІЇ, ОПІНІЇ

ВИЗНАЧНІ ПОСТАТІ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

ДО ІСТОРІЇ 2-ої СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ДО ІСТОРІЇ 1-ої УД УНА

СПОМИНИ

ГУМОР І САТИРА

МУЗЕЇ І АРХІВИ

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

МИНУЛЕ

БРАТСТВО кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

ЗМІСТ

Закінчення

БРАТСТВО кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА